

**T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI**

Muğla İli Butik Meyve Suyu Üretim Tesisleri Ön Fizibilite Raporu

T.C.
SANAYİ VE TEKNOLOJİ
BAKANLIĞI

Muğla İli Butik Meyve Suyu Üretim Tesisi Ön Fizibilite Raporu

2020
E K İ M

RAPORUN KAPSAMI

Bu ön fizibilite raporu, yatırımcılara doğru, sürdürülebilir yatırımlar için yararlanabilecekleri, sektörde katma değerin artırılmasına katkı sağlamak amacıyla Muğla ilinde butik meyve suyu üretim tesisi kurulmasının uygunluğunu tespit etmek, yatırımcılarda yatırım fikri oluşturmak ve detaylı fizibilite çalışmalarına altlık oluşturmak üzere Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı koordinasyonunda faaliyet gösteren Güney Ege Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanmıştır.

HAKLAR BEYANI

Bu rapor, yalnızca ilgililere genel rehberlik etmesi amacıyla hazırlanmıştır. Raporda yer alan bilgi ve analizler raporun hazırlandığı zaman diliminde doğru ve güvenilir olduğuna inanılan kaynaklar ve bilgiler kullanılarak, yatırımcıları yönlendirme ve bilgilendirme amaçlı olarak yazılmıştır. Rapordaki bilgilerin değerlendirilmesi ve kullanılması sorumluluğu, doğrudan veya dolaylı olarak, bu rapora dayanarak yatırım kararı veren ya da finansman sağlayan şahıs ve kurumlara aittir. Bu rapordaki bilgilere dayanarak bir eylemde bulunan, eylemde bulunmayan veya karar alan kimselere karşı Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Güney Ege Kalkınma Ajansı sorumlu tutulamaz.

Bu raporun tüm hakları Güney Ege Kalkınma Ajansı'na aittir. Raporda yer alan görseller ile bilgiler telif hakkına tabi olabileceğinden, her ne koşulda olursa olsun, bu rapor hizmet gördüğü çerçevenin dışında kullanılamaz. Bu nedenle; Güney Ege Kalkınma Ajansı'nın yazılı onayı olmadan raporun içeriği kısmen veya tamamen kopyalanamaz, elektronik, mekanik veya benzeri bir araçla herhangi bir şekilde basılamaz, çoğaltılamaz, fotokopi veya teksir edilemez, dağıtılamaz, kaynak gösterilmeden iktibas edilemez.

İÇİNDEKİLER

1. YATIRIMIN KÜNYESİ.....	6
2. EKONOMİK ANALİZ.....	8
2.1. SEKTÖRÜN TANIMI	8
2.2. SEKTÖRE YÖNELİK SAĞLANAN DESTEKLER	9
2.2.1. Yatırım Teşvik Sistemi	9
I. Katma Değer Vergisi İstisnası	10
II. Gümrük Vergisi Muafiyeti	10
III. Vergi İndirimi.....	10
IV. Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği	10
V. Yatırım Yeri Tahsisi	10
VI. Katma Değer Vergisi İadesi.....	10
VII. Asgari Yatırım Tutarı	10
VIII. Bölgesel Teşvik Uygulamalarında Sağlanan Destek Unsurları	11
2.2.2. Diğer Destekler	11
I. Kırsal Kalkınma Yatırımlarını Destekleme Programı (KKYDP)	11
2.3. SEKTÖRÜN PROFİLİ	12
2.3.1. Sektörün Genel Yapısı.....	12
2.3.2. Sektöre Ait Ürün Yelpazesi ve Ürünlerin Kullanım Alanları	13
2.3.3. Sektörün İleri Geri Bağlantılı Olduğu Sektörler	16
2.3.4. Dünya Meyve Suyu Sektörü	17
2.3.5. Dünyada Son 5 Yılda Gerçekleşen Üretim.....	20
2.3.6. Türkiye’de Meyve Suyu Sektörü	21
2.3.7. Firmaların Son Beş Yılda Gerçekleştirdiği Üretim Ve Yarattıkları Katma Değer.....	26
2.3.8. Kurulu Kapasite Rakamları İle Kapasite Kullanım Oranları	29
2.3.9. Muğla İlinde Meyve Suyu Alanında Faaliyet Gösteren Firma Sayısı, Üretim Ve Kurulu Kapasite Rakamları İle Kapasite Kullanım Oranları.....	30
2.4. DIŞ TİCARET VE YURT İÇİ TALEP	31
2.4.1. Dünya İhracatı	33
2.4.2. Dünya İthalatı.....	41
2.4.3. Türkiye İhracatı	48
2.4.4. Türkiye İthalatı.....	50
2.5. ÜRETİM, KAPASİTE VE TALEP TAHMİNİ.....	51
2.5.1. Türkiye’de Ürün Bazında Üretim Miktarı	51
2.5.2. Türkiye’de Meyve Suyu Konsantresi Ve Püresi Üretimi.....	52
2.5.3. Kapasite Ve Ekonomik Kapasite Kullanım Oranı	53
2.5.4. Üretilen Ürünlere Olan Talep Tahmini	54
2.5.5. Sektörde Beklenen Gelişmeler.....	56
2.6. GİRDİ PİYASASI	56
2.6.1. Meyve Suyu Üretiminde Kullanılacak Hammadde Ve Yardımcı Maddeler	56
2.6.2. Yatırım Konusu Ürünlerin Muğla İli Üretim Miktarları	59
2.6.3. Yardımcı Maddeler Ve Türkiye’deki İşletmelerin Kurulu Kapasiteleri Ve Üretim Miktarları	63
2.6.4. Hammadde Ve Yardımcı Maddelerin Temin Yerleri Ve Temin Miktarları.....	64
2.6.5. Hammadde Temin Yöntemleri İle Lojistik İmkânları	66
2.6.6. Hammadde Ve Yardımcı Maddelerin Temin Fiyatları.....	67
2.7. PAZAR VE SATIŞ ANALİZİ	70
2.7.1. İl Ve İlçenin İlgili Yatırım Açısından Rekabet Üstünlüğü	70
2.7.2. Yatırım Konusu Ürünün Muadillerine Göre Pazar Avantaj Ve Dezavantajları	72

2.7.3. Yatırım Konusu Ürünün Ülke Pazarında Hâkim Konumdaki Rakip Firmalarla Maliyet, Teknolojik Üstünlük, Coğrafi Avantaj, Hammaddede Yakınlık Vb. Konularda Değerlendirilmesi.....	73
2.7.4. Çalışma Konusu Ürünün Üretiminde Öne Çıkan İlk 5 Ülke İle Girdi Maliyetlerinin Karşılaştırılması	75
2.7.5. Hedeflenen Satış Bölgeleri Ve Müşteri Kitlesinin Analizi	76
2.7.6. Üretilen Ürünün Dağıtım Kanalları.....	77
2.7.7. İşletmeye Geçtikten Sonra Hedeflenen Yıllık Üretim/Satış Miktarları.....	78
2.7.8. Çalışma Konusu Her Bir Ürüne Ait Yıllık Ortalama Satış Fiyatı Ve Satış Koşulları	79
3. TEKNİK ANALİZ.....	80
3.1. KURULUŞ YERİ SEÇİMİ.....	80
3.1.1. Yatırım Konusunun İl Ve İlçe Açısından Önemi.....	80
3.1.2. Yatırım Yerinin Fiziksel Altyapı Özellikleri	81
3.1.3. Arazinin Mülkiyet Durumu.....	81
3.1.4. Ar-Ge, Yatırım Ve Üretim Aşamaları İçin Gereken İnsan Kaynakları Açısından Yatırım Yeri Potansiyelinin Değerlendirilmesi	81
3.1.5. Ar-Ge Yatırım Ve Üretim Aşamaları İçin Gereken Teknolojik Altyapı Açısından Yatırım Yeri Potansiyelinin Değerlendirilmesi	82
3.1.6. Çalışma Konusu Yerde Ar-Ge Konusunda Çalışma Yapan Kurum ve Kuruluşlar	83
3.2. ÜRETİM TEKNOLOJİSİ.....	84
3.2.1. Çalışma Konusu Ürünün Üretim Tekniği.....	84
3.2.2. Kullanılacak Makine-Teçhizat Ve Özellikleri - (Ek 2 - Yerli/İthal Makine-Teçhizat Listesi)	86
3.3. İNSAN KAYNAKLARI	87
3.3.1. İl Nüfusunun Eğitim Kademelerine Göre Durumu	87
3.3.2. Çalışma Çağındaki Nüfus (15-65 Yaş Arası) İstatistikleri Ve Bu İstatistiğin İl Nüfusuna Oranı.....	89
3.3.3. Genç Nüfus İstatistikleri Ve Bu İstatistiğin Çalışma Çağındaki Nüfusa Oranı.....	90
3.3.4. İl Ve İlçelerde Yatırım Konusunun Gerektirdiği Nitelikteki İstihdama Erişim Durumu	91
3.3.5. İstihdam Edilecek Personel Bilgileri.....	91
3.3.6. Meyve Suyu Üretimindeki Lider Ülkeler İle Ülkemizin Maaş Karşılaştırması	92
4. FİNANSAL ANALİZ	93
4.1. Sabit Yatırım Tutarı	93
4.2. Yatırımın Geri Dönüş Süresi.....	94
5. ÇEVRESEL VE SOSYAL ETKİ ANALİZİ.....	95
5.1. Çevresel Etki Analizi.....	95
5.2. Sosyal Etki Analizi.....	95
5.3. Sosyo-Kültürel Analiz (Katılımcılık, Cinsiyet Etkisi Vb.).....	99
5.4. Projenin Diğer Sosyal Etkileri (İstihdama Katkı Vb.).....	99
6. EKLER	101
7. KAYNAKÇA	102

TABLOLAR

TABLO 1. YATIRIMA KONU ÜRÜNLERİN GTİP KODLARI	9
TABLO 2. MUĞLA İLİ TEŞVİK UYGULAMALARI VE DESTEK UNSURLARI	9
TABLO 3. MEYVE SUYU TİPLERİ VE TİP ÖZELLİKLERİ	15
TABLO 4. BÖLGELERİN BİRLEŞİK BÜYÜME ORANLARI VE PAZAR FIRSATLARI	18
TABLO 5. YATIRIMIN ÜRÜN BAZLI GTİP KODLARI VE AÇIKLAMALARI	20
TABLO 6. DÜNYADA SON 5 YILDA GERÇEKLEŞEN MEYVE SUYU ÜRETİMİ VE PARASAL DEĞERİ	21
TABLO 7. DÜNYADA GIDA VE İÇECEK SEKTÖRÜNE YÖNELİK TARIMSAL ÜRETİMDE İLK 10 ÜLKE	21
TABLO 8. YURTDIŞINDA YERLEŞİK KİŞİLERİN TÜRKİYE'DE YAPTIĞI DOĞRUDAN YATIRIMLARIN BAZI SEKTÖRLERE GÖRE DAĞILIMI (MİLYON \$)	22
TABLO 9. TÜRKİYE GENELİ MEYVE SUYU ÜRETİCİLERİ VE İŞLEDİKLERİ ÜRÜNLER	23
TABLO 10. SEKTÖRÜN İŞ YERİ SAYISI VE İSTİHDAMI	23
TABLO 11. TÜRKİYE'DE MEYVE SUYU VE BENZERİ ÜRÜN KATEGORİLERİNE GÖRE ÜRETİCİ LİSTELERİ	25
TABLO 12. AROMA MEYVE SULARI GÜNLÜK ÜRETİM MİKTARLARI VE FİYATLARI	26
TABLO 13. ERSU 2018 YILI SATIŞ BİLGİLERİ	27
TABLO 14. GIDA VE İÇECEK SANAYİNDE SEKTÖR BAZINDA KATMA DEĞER (MİLYAR TL)	27
TABLO 15. SEKTÖRÜN CİROSU	28
TABLO 16. GIDA VE İÇECEK SEKTÖRÜ TOPLAM KURULU KAPASİTE ORANLARI	30
TABLO 17. MUĞLA İLİ TARIMA DAYALI İMALAT FİRMALARI SAYISI	30
TABLO 18. MEYVE SUYU SEKTÖRÜNDE EN FAZLA PİYASA HACMİNE SAHİP İLK 5 ÜLKE	32
TABLO 19. ÜRÜNLER İTİBARIYLA 2019 YILI DÜNYA MEYVE SUYU VE KONSANTRESİ İHRACATI (1.000\$)	34
TABLO 20. ÜRÜNLERİN 2019 YILI İHRACAT DEĞERLERİ VE PAYLARI	34
TABLO 21. YATIRIM KAPSAMINDA BELİRLENEN GTİP KODLARI	34
TABLO 22. DONDURULMUŞ PORTAKAL SUYU (20.09.11) DÜNYA İHRACATI (1.000\$)	35
TABLO 23. DONDURULMUŞ PORTAKAL SUYU (20.09.11) DÜNYA ÜLKELERİ ÜRETİM MİKTARI (TON)	35
TABLO 24. PORTAKAL SUYU (BRİX DEĞERİ 20'DEN AZ) (20.09.12) DÜNYA İHRACATI (1.000\$)	36
TABLO 25. PORTAKAL SUYU (BRİX DEĞERİ 20'DEN AZ) (20.09.12) DÜNYA İHRACATÇI ÜLKELERİ ÜRETİM MİKTARI (TON)	36
TABLO 26. PORTAKAL SUYU (DİĞER HALLERDE) (20.09.19) DÜNYA İHRACATI (1.000\$)	37
TABLO 27. PORTAKAL SUYU (DİĞER HALLERDE) (20.09.19) DÜNYA İHRACATÇI ÜLKELERİ ÜRETİM MİKTARI (TON)	37
TABLO 28. DİĞER TURUNÇGİL SULARI (BRİX DEĞERİ 20'DEN AZ) (20.09.31) DÜNYA İHRACATI (1.000\$)	38
TABLO 29. DİĞER TURUNÇGİL SULARI (BRİX DEĞERİ 20'DEN AZ) (20.09.31) DÜNYA İHRACATÇI ÜLKELERİ ÜRETİM MİKTARI (TON)	38
TABLO 30. DİĞER TURUNÇGİL SULARI (BRİX DEĞERİ 20'DEN ÇOK) (20.09.39) DÜNYA İHRACATI (1.000 \$)	39
TABLO 31. DİĞER TURUNÇGİL SULARI (BRİX DEĞERİ 20'DEN ÇOK) (20.09.39) DÜNYA İHRACATÇI ÜLKELERİ ÜRETİM MİKTARI (TON)	39
TABLO 32. TROPİKAL MEYVELERİN SUYU (20.09.89) DÜNYA İHRACATI (1.000 \$)	40
TABLO 33. TROPİKAL MEYVELERİN SUYU (20.09.89) DÜNYA İHRACATÇI ÜLKELERİ ÜRETİM MİKTARI (TON)	40
TABLO 34. MEYVE SULARININ İHRACATÇI ÜLKELERDE TON BAŞINA ORTALAMA BİRİM FİYATLARI (DOLAR/TON)	41
TABLO 35. ÜRÜNLERİN 2019 YILI İTHALAT DEĞERLERİ VE PAYLARI	41
TABLO 36. DONDURULMUŞ PORTAKAL SUYU (20.09.11) DÜNYA İTHALATI (1.000\$)	42
TABLO 37. DONDURULMUŞ PORTAKAL SUYU (20.09.11) DÜNYA İTHALATÇI ÜLKELERİ ÜRETİM MİKTARI (TON)	42
TABLO 38. PORTAKAL SUYU (BRİX DEĞERİ 20'DEN AZ) (20.09.12) DÜNYA İTHALATI (1.000\$)	43
TABLO 39. PORTAKAL SUYU (BRİX DEĞERİ 20'DEN AZ) (20.09.12) DÜNYA İTHALATÇI ÜLKELERİ ÜRETİM MİKTARI (TON)	43

TABLO 40. PORTAKAL SUYU (DİĞER HALLERDE) (20.09.19) DÜNYA İTHALATI (1.000\$)	44
TABLO 41. PORTAKAL SUYU (DİĞER HALLERDE) (20.09.19) DÜNYA İTHALATÇI ÜLKELERİ ÜRETİM MİKTARI (TON)	44
TABLO 42. DİĞER TURUNÇGİL SULARI (BRİX DEĞERİ 20'DEN AZ) (20.09.31) DÜNYA İTHALATI (1.000\$)	45
TABLO 43. DİĞER TURUNÇGİL SULARI (BRİX DEĞERİ 20'DEN AZ) (20.09.31) DÜNYA İHRACATÇI ÜLKELERİ ÜRETİM MİKTARI (TON/M3)	45
TABLO 44. DİĞER TURUNÇGİL SULARI (BRİX DEĞERİ 20'DEN ÇOK) (20.09.39) DÜNYA İTHALATI (1.000 \$)	46
TABLO 45. DİĞER TURUNÇGİL SULARI (BRİX DEĞERİ 20'DEN ÇOK) (20.09.39) DÜNYA İTHALATÇI ÜLKELERİ ÜRETİM MİKTARI (TON)	46
TABLO 46. TROPİKAL MEYVELERİN SUYU (20.09.89) DÜNYA İTHALATI (1.000 \$)	47
TABLO 47. TROPİKAL MEYVELERİN SUYU (20.09.89) DÜNYA İTHALATÇI ÜLKELERİ ÜRETİM MİKTARI (TON)	47
TABLO 48. MEYVE SULARININ İTHALATÇI ÜLKELERDE TON BAŞINA ORTALAMA BİRİM FİYATLARI	48
TABLO 49. TÜRKİYE'NİN ÜRÜNLER İTİBARIYLA MEYVE SUYU İHRACATI	48
TABLO 50. TÜRKİYE'NİN ÜLKELER İTİBARIYLA MEYVE SUYU İHRACATI	49
TABLO 51. MEYVE SULARININ TÜRKİYE'NİN İHRACAT ETTİĞİ ÜLKELERDE TON BAŞINA ORTALAMA BİRİM FİYATLARI	49
TABLO 52. TÜRKİYE'NİN ÜRÜNLER İTİBARIYLA MEYVE SUYU İTHALATI	50
TABLO 53. TÜRKİYE'NİN ÜLKELER İTİBARIYLA MEYVE SUYU İTHALATI	50
TABLO 54. MEYVE SULARININ TÜRKİYE'NİN İTHAL ETTİĞİ ÜLKELERDE TON BAŞINA ORTALAMA BİRİM FİYATLARI	51
TABLO 55. TÜRKİYE'DE MEYVE SUYUNA İŞLENEN BAŞLICA MEYVELERİN ÜRETİMİ (TON)	51
TABLO 56. TÜRKİYE'DE KONSANTRE OLMAYAN MEYVE SUYU ÜRETİMİ (TON)	53
TABLO 57. TÜRKİYE MEYVE SUYU SEKTÖRÜNDE MİNİMUM VE MAKSİMUM KAPASİTELER	54
TABLO 58. İŞLENEBİLECEK MEYVELERİN SEZONLUK İŞLENEN VE ATIL KAPASİTESİ	54
TABLO 59. MUĞLA İLİ NÜFUSU VE NÜFUS ARTIŞ HIZI	55
TABLO 60. YATIRIM KONUSU ÜRÜNLERİN MUĞLA İLİ VE TÜRKİYE ÜRETİM MİKTARLARI	59
TABLO 61. TÜRKİYE VE MUĞLA WASHINGTON CİNSİ PORTAKAL ÜRETİM MİKTARLARI	61
TABLO 62. TÜRKİYE VE MUĞLA YABA CİNSİ PORTAKAL ÜRETİM MİKTARLARI	61
TABLO 63. TÜRKİYE VE MUĞLA SATSUMA CİNSİ MANDALİNA ÜRETİM MİKTARLARI	62
TABLO 64. TÜRKİYE VE MUĞLA KLEMANTİN CİNSİ MANDALİNA ÜRETİM MİKTARLARI	62
TABLO 65. TÜRKİYE VE MUĞLA LİMON ÜRETİM MİKTARLARI	63
TABLO 66. TÜRKİYE VE MUĞLA NAR ÜRETİM MİKTARLARI	63
TABLO 67. KAYIT KAPSAMINDAKİ GIDA İŞLETMELERİNİN TÜRKİYE GENELİ İŞYERİ SAYISI, KURULU KAPASİTESİ VE ÜRETİM MİKTARI	64
TABLO 68. TEMİN EDİLECEK İLLERİN HAMMADDE VE YARDIMCI MADDE ÜRETİM MİKTARLARI	65
TABLO 69. HAMMADDE TEMİN FİYATLARI	68
TABLO 70. YARDIMCI MADDE TEMİN FİYATLARI	69
TABLO 71. TARIM VE TARIMA DAYALI SANAYİ İŞLEME SAYILARI	70
TABLO 72. MUĞLA İLİ MEYVE ÜRETİM İSTATİSTİKLERİ	71
TABLO 73. YATIRIM KONUSU ÜRÜNÜN MUADİLLERİNE GÖRE PAZAR AVANTAJ VE DEZAVANTAJLARI	72
TABLO 74. ÜLKE PAZARINDA HÂKİM KONUMDA OLAN RAKİP FİRMALAR	73
TABLO 75. MEYVE SUYU İHRACATINDA İLK SIRALARDA YER ALAN ÜLKELER	75
TABLO 76. MEYVE SUYU İHRACATINDA İLK SIRALARDA YER ALAN ÜLKELERİN TON BAŞINA BİRİM FİYATLARI (DOLAR/TON)	75
TABLO 77. HEDEFLenen SATIŞ BÖLGELERİNİN YILLIK KİŞİ BAŞI TÜKETİM MİKTARLARI-KİŞİ BAŞI GELİR VE YILLIK NÜFUS ARTIŞ HIZI	76
TABLO 78. YILLIK MEYVE İŞLEME KAPASİTESİ (TON/YIL)	78
TABLO 79. YILLIK MEYVE SUYU ÜRETİM MİKTARI (TON/YIL)	78
TABLO 80. ÜRETİLECEK ÜRÜNLERİN YILLIK ORTALAMA SATIŞ FİYATLARI	79
TABLO 81. MUĞLA İLİ AR-GE FAALİYETİNDE BULUNAN KURUM VE KURULUŞLAR	83
TABLO 82. EK 2 - YERLİ VE İTHAL MAKİNE TEÇHİZAT LİSTESİ	86
TABLO 83. İL NÜFUSUNUN EĞİTİM KADEMELERİNE GÖRE DURUMU	87

TABLO 84. ÇALIŞMA ÇAĞINDAKİ NÜFUS İSTATİSTİKLERİ VE İL NÜFUSUNA ORANI.....	89
TABLO 85. GENÇ NÜFUSUN ÇALIŞMA ÇAĞINDAKİ NÜFUSA ORANI	90
TABLO 86. YATIRIM BÖLGESİ ÇALIŞMA ÇAĞINDAKİ NÜFUS.....	91
TABLO 87. İSTİHDAM EDİLECEK PERSONEL BİLGİLERİ	91
TABLO 88. MEYVE SUYU ÜRETİMİNDEKİ LİDER ÜLKELER VE TÜRKİYE ASGARİ ÜCRET KARŞILAŞTIRMASI	92
TABLO 89. BUTİK MEYVE SUYU ÜRETİM TESİSİ SABİT SERMAYE YATIRIMI (TL).....	93
TABLO 90. BUTİK MEYVE SUYU ÜRETİM TESİSİ SABİT SERMAYE YATIRIMI (DOLAR)	94
TABLO 91. ORTACA İLÇESİ NÜFUSU	95
TABLO 92. YAPILACAK YATIRIM SONUCU OLUŞACAK EKONOMİK YARAR HESAPLAMASI (TL).....	96
TABLO 93. YAPILACAK YATIRIM SONUCU OLUŞACAK EKONOMİK YARAR HESAPLAMASI (DOLAR)	96
TABLO 94. TOPLAM EKONOMİK FAYDA HESAPLAMASI (TL).....	98
TABLO 95. TOPLAM EKONOMİK FAYDA HESAPLAMASI (DOLAR).....	98

GRAFİKLER

GRAFİK 1. TÜRKİYE MEYVE SUYU SANAYİSİNDE İŞLENEN MEYVELER VE PAYLARI (%)	8
GRAFİK 2. İSTİHDAM ENDEKSİ YILLIK ORTALAMA	24
GRAFİK 3. SANAYİ ÜRETİM ENDEKSİ YILLIK ORTALAMA	25
GRAFİK 4. KATMA DEĞERİN SEKTÖRLERE GÖRE DAĞILIMI.....	27
GRAFİK 5. SEKTÖRÜN CİRO ENDEKSİ	28
GRAFİK 6. KAPASİTE KULLANIM ORANI (AĞIRLIKLIL ORTALAMA %).....	29
GRAFİK 7. MEYVE SUYU SANAYİSİNDE İŞLENEN MEYVE MİKTAR DAĞILIMI	52
GRAFİK 8. MEYVE SUYU KONSANTRELERİNİN ÇEŞİT DAĞILIMI.....	53
GRAFİK 9. MUĞLA İLİ NÜFUS ARTIŞ HIZI	55
GRAFİK 10. ORTACA İLÇESİ NÜFUS DEĞİŞİMİ	95

ŞEKİLLER

ŞEKİL 1. MEYVE SUYU İÇERİKLERİ	15
ŞEKİL 2. MEYVE SUYU VE GAZLI İÇECEK SEKTÖRÜ KÜRESEL PAZARINDAKİ LİDER BÖLGELER VE ÜLKELER.....	17
ŞEKİL 3. KÜRESEL VE BÖLGESEL MEYVE SUYU PAZAR BÜYÜKLÜĞÜ	19
ŞEKİL 4. BÖLGELERE GÖRE GIDA VE İÇECEK İŞLETME SAYILARI VE EN FAZLA İŞLETMEYE SAHİP İLLER	22
ŞEKİL 5. SEKTÖRÜN GELECEK 5 YILDAKİ GELİR TAHMİNİ	32
ŞEKİL 6. YATIRIM YERİ İÇİN BELİRLENEN ARAZİLER.....	80

1. YATIRIMIN KÜNYESİ

Yatırım Konusu	Butik Meyve suyu Üretim Tesisi Kurulumu	
Üretilen Ürün/Hizmet	Butik Meyve Suyu	
Yatırım Yeri (İl – İlçe)	Muğla – Ortaca	
Tesisin Teknik Kapasitesi	%80	
Sabit Yatırım Tutarı	4.477.669,04 USD	
Yatırım Süresi	2 yıl	
Sektörün Kapasite Kullanım Oranı	%65	
İstihdam Kapasitesi	19	
Yatırımın Geri Dönüş Süresi	9,5 Yıl	
İlgili NACE Kodu (Rev. 3)	10.32.01	
İlgili GTİP Numarası	20.09.11 20.09.12 20.09.19 20.09.31 20.09.39	
Yatırımın Hedef Ülkesi	Tüm Ülkeler	
Yatırımın Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına Etkisi	Doğrudan Etki	Dolaylı Etki
	Amaç 1: Açlığa Son Amaç 2: Yoksulluğa Son Amaç 3: Sağlık ve Kaliteli Yaşam Amaç 4: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme Amaç 5: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı	Amaç 1: Nitelikli Eğitim Amaç 2: Nitelikli İstihdam Amaç 3: Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Amaç 4: Eşitsizliklerin Azaltılması Amaç 5: Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar
Diğer İlgili Hususlar	-	

Subject of the Project	Boutique Fruit Juice Production Plant Establishment	
Information about the Product/Service	Boutique Fruit Juice Production	
Investment Location (Province-District)	Muğla – Ortaca	
Technical Capacity of the Facility	%80	
Fixed Investment Cost (USD)	4.477.669,04 USD	
Investment Period	2 yıl	
Economic Capacity Utilization Rate of the Sector	%65	
Employment Capacity	19	
Payback Period of Investment	9,5 Year	
NACE Code of the Product/Service (Rev.3)	10.32.01	
Harmonized Code (HS) of the Product/Service	20.09.11 20.09.12 20.09.19 20.09.31 20.09.39	
Target Country of Investment	Tüm Ülkeler	
The Effect of Investment on Sustainable Development Goals	Direct Impact	Indirect Impact
	Goal 1: Stop Hunger Goal 2: End Poverty Goal 3: Health and Quality Life Goal 4: Decent Work and Economic Growth Goal 5: Industry, Innovation and Infrastructure	Goal 1: Quality Education Goal2: Skilled Employment Goal 3: Gender Equality Goal4:Reducing Inequalities Goal 5: Sustainable Cities and Communities
Other Related Issues	-	

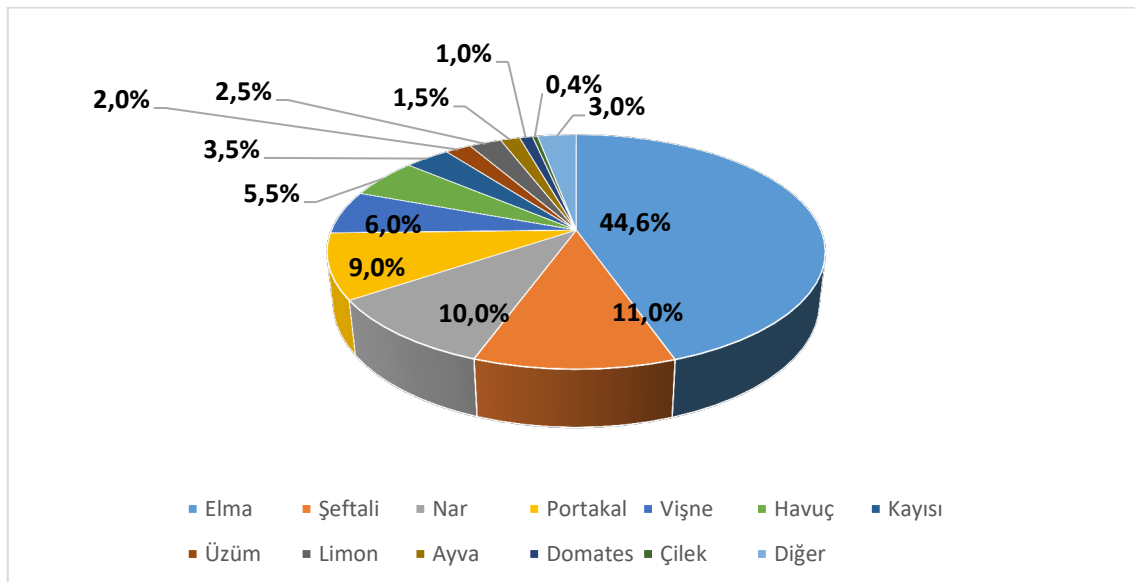
2. EKONOMİK ANALİZ

2.1. Sektörün Tanımı

Meyve suyu ve meyve suyu konsantresi sanayii, ana hammadde girdisi olarak meyve ve az miktarda da sebze işleyen, ara ürün olarak meyve suyu konsantresi ve meyve püresi elde eden ve bu ürünlerden meyve suyu, meyve nektarı ve meyveli içecekleri üreten bir gıda sanayii koludur (Doyuran ve ark., 2002). Meyve suyu işleme sanayisinde üretim, üç farklı şekilde yapılmaktadır. Bunlar elma, vişne gibi meyvelerin işlendiği berrak şekil; şeftali, kayısı gibi meyvelerin işlendiği bulanık şekil ve portakal, limon gibi meyvelerin işlendiği narenciye şeklidir.

Türkiye meyve suyu sektöründe işlenen meyvelerin çeşitleri her geçen yıl artsa da sektörde en çok işlenen meyveler yerini korumaktadır. Ülkemizde meyve suyu ve benzeri ürünlerden işlenen başlıca 6 meyve, elma, şeftali, kayısı, vişne, portakal ve nardır. Bunları, son dönemde ihracat şansı artan siyah havuç ve üzüm izlemektedir. Sektörde işlenen meyvelerin son 5 yıllık seyrine bakıldığında üzüm ve nardaki artış dikkat çekmektedir. Ülkemiz üzüm üretiminde aynı dönemde kayda değer bir büyüme görülmemesine rağmen, sektörde işlenen üzüm payını arttırmaktadır. Üzümdaki durumdan farklı olarak, nara olan ilgi ve artan talep, nar plantasyonlarının ve dolayısıyla Türkiye nar üretiminin artmasına neden olmuştur. Nar üretimindeki artışa paralel olarak, meyve suyu sanayisinde işlenen nar miktarı da her geçen yıl artmaktadır. Meyve suyu sanayisinin işlediği diğer ana meyvelerin son beş yıllık trendlerine bakıldığında da büyüyen meyve suyu sanayisiyle beraber artmakta olduğu gözlemlenmektedir. Bunlardan işlenen şeftali miktarı bu dönemde %45 artmıştır. Bunu %42 ile portakal, %41 ile vişne ve %33 ile elma izlemektedir. Ana meyvelerde tek istisnai durum, üretimindeki düşüşe paralel olarak meyve suyuna işlenen kayısıda artış olmamasıdır. Ülkemiz meyve suyu sanayisinde işlenen meyvelerde en büyük payı yaklaşık %46 ile elma almaktadır. İkinci sırada yer alan şeftaliyi, son dönemde hızlı bir artış göstererek payını %10'a çıkaran nar izlemektedir. Bunların ardından ise sırasıyla vişne, portakal ve kayısı gelmektedir. (Kaynak: MEYED)

Grafik 1. Türkiye Meyve Suyu Sanayisinde İşlenen Meyveler ve Payları (%)

NACE KODU: 10.32.01 - Katkısız sebze ve meyve suları imalatı (şalgam suyu, domates suyu, havuç suyu, portakal suyu, elma suyu, kayısı suyu vb.)

Tablo 1. Yatırıma Konu Ürünlerin GTİP Kodları

20.09.11	Dondurulmuş Portakal Suyu
20.09.12	Portakal Suyu (Brix Değeri 20'den Az)
20.09.19	Portakal Suyu (Diğer Hallerde)
20.09.31	Diğer Turunçgil Suları (Brix Değeri 20'den Az)
20.09.39	Diğer Turunçgil Suları (Brix Değeri 20'den Çok)

2.2. Sektöre Yönelik Sağlanan Destekler

Sektöre yönelik sağlanan devlet destekleri aşağıda yer almaktadır. Konu ile ilgili güncel veriler, ilgili kurumlardan temin edilen destek ve teşvikler detaylı olarak aşağıda belirtilmiştir.

2.2.1. Yatırım Teşvik Sistemi

Yatırım teşvik sisteminin yatırımın yapılacağı sektöre yönelik sunduğu teşvik unsurları detaylı biçimde bu kısımda ele alınmıştır. Yatırımın konusu ve yapılacağı il dikkate alınarak, aşağıda yer alan teşvik unsurlarından yararlanılacak olup, teşvik miktarı, süresi ve şartları dikkate alınarak belirtilmiştir.

Yatırım Teşvik Belgesi kapsamında verilen teşvikler T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından sağlanmaktadır. Muğla ili teşvik sistemi kapsamında 1. Bölge desteklerinden organize sanayi bölgesi içerisinde yer alan yatırımlar 2. Bölge desteklerinden faydalanmaktadır. Bu kapsamda butik meyve suyu üretimi alanında yatırım yapmayı planlayan firmaların genel ve bölgesel teşviklerden yararlanmaları söz konusudur. Teşvik sistemi destek unsurları 4 uygulamadan oluşmakta olup bu uygulamalar kapsamında Muğla için sağlanan destek unsurları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 2. Muğla İli Teşvik Uygulamaları ve Destek Unsurları

Destek Unsurları	Genel Teşvik Uygulamaları	Bölgesel Teşvik Uygulamaları	Öncelikli Yatırımların Teşviki	Stratejik Yatırımların Teşviki
KDV İstisnası	✓	✓	✓	✓
Gümrük Vergisi Muafiyeti	✓	✓	✓	✓
Vergi İndirimi		✓	✓	✓
Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği		✓	✓	✓
Gelir Vergisi Stopajı Desteği				
Sigorta Primi İşçi Hissesi Desteği				
Faiz veya Kar Payı Desteği				
Yatırım Yeri Tahsisi		✓	✓	✓
KDV İadesi	✓	✓	✓	✓

Kaynak: T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Yatırım Teşvik Sistemi, <https://www.sanayi.gov.tr/destek-ve-tesvikler/yatirim-tesvik-sistemleri> Erişim Tarihi: 15.10.2020

I. Katma Değer Vergisi İstisnası

Yatırım Teşvik Belgesi kapsamında yurt içinden ve yurt dışından temin edilecek yatırım malı makine ve teçhizat ile belge kapsamındaki yazılım ve gayri maddi hak satış ve kiralamaları için **katma değer vergisinin ödenmemesi** şeklinde uygulanır.

II. Gümrük Vergisi Muafiyeti

Yatırım Teşvik Belgesi kapsamında yurt dışından temin edilecek yatırım malı makine ve teçhizat için **gümrük vergisinin ödenmemesi** şeklinde uygulanmaktadır.

III. Vergi İndirimi

Vergi indirimi; gelir veya kurumlar vergisinin, yatırım için öngörülen katkı tutarına ulaşınca kadar indirimli olarak uygulanmasıdır.

Bu destek, **stratejik yatırımlar, bölgesel teşvik uygulamaları ve öncelikli yatırımların teşviki uygulamaları** çerçevesinde düzenlenen teşvik belgeleri kapsamında sağlanmaktadır.

IV. Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği

Yatırım Teşvik Belgesi kapsamı yatırımla sağlanan **ilave istihdam için** ödenmesi gereken sigorta primi işveren hissesinin **asgari ücrete tekabül eden kısmı** belirli bir süre Bakanlıkça karşılanmaktadır.

Stratejik yatırımlar ve bölgesel ve öncelikli yatırımların teşvik uygulamaları kapsamında düzenlenen teşvik belgeleri için uygulanır.

V. Yatırım Yeri Tahsis

Yatırım Teşvik Belgesi düzenlenmiş stratejik yatırımlar, bölgesel ve öncelikli yatırımlar için bölgesel ve öncelikli yatırımlar için Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nca (Milli Emlak Genel Müdürlüğü) belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde yatırım yeri tahsis edilebilir.

VI. Katma Değer Vergisi İadesi

Sabit yatırım tutarı 500 milyon Türk Lirasının üzerindeki Stratejik Yatırımlar kapsamında gerçekleştirilen bina-inşaat harcamaları için tahsil edilen KDV'ler iade edilmektedir.

2017-2021 yıllarında imalat sektöründe gerçekleştirilecek teşvik belgeli tüm yatırımlara ilişkin bina inşaat harcamaları KDV iadesinden yararlanabilmektedir.

VII. Asgari Yatırım Tutarı

Genel Teşvik Sistemi'nde asgari sabit yatırım;

- I. ve II. Bölgelerde 1 milyon TL,
- III., IV., V. ve VI. Bölgelerde 500 bin TL'dir.

Stratejik Yatırımlar için belirlenen asgari sabit yatırım tutarı 50 milyon TL'dir.

Bölgesel Teşvik Uygulamaları için ise asgari 500.000 TL'den başlamak üzere desteklenen her bir sektör ve her bir il için ayrı ayrı belirlenmiştir.

Cazibe Merkezleri Programı kapsamındaki illerde kurulacak çağrı merkezleri ve veri merkezleri, kurulduğu bölgenin bölgesel teşviklerinden herhangi bir asgari yatırım tutarı şartı aranmaksızın yararlanır.

VIII. Bölgesel Teşvik Uygulamalarında Sağlanan Destek Unsurları

Tablo 3. Muğla İlinin Yararlanacağı Bölgesel Teşvikler

DESTEK UNSURLARI		YATIRIM YERİ
KDV İstisnası		VAR
Gümrük Vergisi Muafiyeti		VAR
Vergi İndirimi (Vİ)	Yatırıma Katkı Oranı (YKO) (%)	YKO: %15 – Vİ: %50
Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği	Destek Süresi	2 Yıl
Yatırım Yeri Tahsisi		VAR

*İmalat sanayine yönelik (US-97 Kodu: 15-37) düzenlenen yatırım teşvik belgeleri kapsamında, 1/1/2017 ile 31/12/2021 tarihleri arasında gerçekleştirilecek yatırım harcamaları için yatırıma katkı oranı her bir bölgede geçerli olan yatırıma katkı oranına 15 puan ilave edilmek suretiyle, vergi indirimi oranı tüm bölgelerde %100 oranında ve yatırıma katkı tutarının yatırım döneminde kullanılabilecek oranı %100 olarak uygulanır.

2.2.2. Diğer Destekler

I. Kırsal Kalkınma Yatırımlarını Destekleme Programı (KKYDP)

Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırım konuları içerisinde son çağrıda;

- Tarımsal ürünlerin işlenmesi, depolanması ve paketlenmesine yönelik yeni tesislerin yapımı, kısmen yapılmış yatırımların tamamlanması, mevcut faal olan veya olmayan tesislerin kapasite artırımı, teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon,

yer almaktadır.

Bu kapsamda yatırım konusu belirtilen konu ile doğrudan ilişkili olup açılacak olan çağrıların takip edilmesi ve aynı konu özelinde çağrıya çıkılıp çıkmadığı takip edilecektir. Kapanan çağrıya;

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/08/20190802-14.htm>

üzerinden ulaşılarak detaylar hakkında bilgi sahibi olunabilir.

2.3. SEKTÖRÜN PROFİLİ

2.3.1. Sektörün Genel Yapısı

Meyve suyu işleme sanayinde üretim üç tip hat üzerinden yapılmaktadır. Bunlar elma, vişne gibi meyvelerin işlendiği berrak hat; şeftali, kayısı gibi meyvelerin işlendiği bulanık hat ve portakal, limon gibi meyvelerin işlendiği narenciye hattıdır. Ülkemiz meyve suyu sanayinde en çok işlenen meyveler elma, şeftali, vişne, kayısı, nar ve havuçtur. Meyve suyu sektöründe pratik olarak yenilebilen bütün meyveler hammadde olarak kullanılmaktadır. Ancak bazı meyve türlerinin doğal şeker/asit oranları, diğer tat ve koku bileşenleri tüketici taleplerini karşılayamayacak niteliktedir. Bu nedenle bazen değişik meyve suyu çeşitleri birbirleriyle karıştırılmaktadır. Bazen de tüketici taleplerine uygun olarak su, şeker, asit ilavesi, asitliğin giderilmesi ve diğer bazı işlemler gerekli olmaktadır. Uygulanacak işlem, meyve türüne ve dolayısıyla meyve suyu bileşimine göre yönlendirilir. Meyve türleri pratik olarak aşağıda belirtildiği şekilde yumuşak çekirdekli, sert çekirdekli, üzüksü meyveler ve turuncgil meyveleri şeklinde gruplandırılmakta ve meyvelerin işleme yöntemleri de bu gruplandırmaya uymaktadır.

Sektörün güncel durumu incelendiğinde; tüketiciler tüm içeceklerde şeker seviyeleri konusunda giderek daha fazla endişe duymaya başlanmış olup bu durum büyük meyve suyu bölgelerinde meyve suyu tüketimini azaltmıştır. Bu sebepten, daha düşük maliyetli ve daha sağlıklı su ve süt ürünlerine geçilmeye başlanmıştır. Buna cevaben, üreticiler düşük şekerli hatların piyasaya sürülmesiyle tüketicileri kategoriye geri çekmeye çalışmış, ancak kategori tüketiciler arasında sağlıklı bir içecek olarak ün kazandığı için bu zaman alacaktır. Tüketiciler sağlıklı meyve ve sebze tatlarına yöneldiğinden, Asya pazarı küresel olarak büyümenin ana kaynağı olarak bilinmektedir.

Hacimlerini yeni ve yenilikçi tatlara kaptırmasına rağmen portakal en popüler meyve suyu aroması olmaya devam etmekte ve küresel satışların yaklaşık %40'ını oluşturmaktadır. Sağlık bilincine sahip tüketicilere hitap etmek için üreticiler hindistan cevizi, greyfurt, nar, kaktüs gibi sağlıklı meyve sularına yoğun bir şekilde yatırım yapmıştır. Yenilikçi yeni tatlar, sağlık, içecek seçim sürecinin giderek daha önemli bir parçası haline geldiğinden tüketicileri kategoriye geri getirmeye yardımcı olmaktadır. Giderek artan telaşlı yaşam tarzları, dünyanın dört bir yanındaki ülkelerde oturarak kahvaltı yapma durumlarında bir azalmaya yol açmış olup daha uzun çalışma saatleri ve zorlu yolculuklar birçok tüketiciyi hareket halindeyken daha sık yeme-içmeye zorlamıştır. Bu talebi karşılamak için üreticiler, küçük, tek servislik 25 cl ve 50 cl ambalaj boyutlarında üretimlerini artırmışlardır. Bu eğilim en çok Asya, Batı Avrupa ve Kuzey Amerika'da belirgin olarak görülmektedir.

Meyve suyu hacimleri Kuzey Amerika, Batı Avrupa ve Avustralya gibi gelişmiş bölgelerin etkisiyle küresel olarak %0,7 azalmıştır. Kategori son beş yıldaki düşüş eğilimini sürdürürken, düşüş oranı, üreticiler şeker içeriğini azaltmak için ürünlerini yeniden formüle ettikleri için daha az keskin olmuştur. Üreticilerin ek şeker seviyelerini düşürmesi ve pazarlamalarını meyve sularındaki vitamin ve minerallere odaklamasıyla %100 meyve sularına yapılan yatırım dünya çapında artmıştır. Bu, birçok tüketicinin kategoriye geri dönmesine neden olmuştur.

Bu doğrultuda sektördeki beklentiler ve tahminler ele alındığında; Asya ve Afrika, meyve suyu pazarındaki büyümenin ana kaynakları olacak, Asya'da, yüksek kaliteli meyve sularının artan tüketimi hacimleri artıracak, Afrika'da ise; Hükümetin sağlıklı meyve sularını teşvik etmesi en etkili faktör olduğunu kanıtlayacaktır.

İster doğal ister yapay olsun, Kuzey Amerika ve Batı Avrupa'da yüksek şeker seviyelerine ilişkin endişeler meyve suyu pazarını olumsuz yönde etkilemeye devam edecek, ancak ürün reformülasyonu ve düşük şekerli alternatiflerin piyasaya sürülmesi tüketicileri kategoriye geri getirecek ve 2024'e doğru büyümeyi tetikleyecektir. (Kaynak: Öğr. Gör. Dr. Engin YARALI – Meyve Sebze Teknolojisi II)

2.3.2. Sektöre Ait Ürün Yelpazesi ve Ürünlerin Kullanım Alanları

Meyve suyu sanayisi tarafından üretilen ürünler dört ana kategoriye ayrılmaktadır: Bunlar;

- %100 meyve suyu,
- Meyve nektarı,
- Meyveli içecekler,
- Aromalı içeceklerdir.

Her içeceğin meyve oranı farklıdır. İçeceğin içindeki meyve oranı %100 ise meyve suyu, %25-99 arasında ise meyve nektarı, %10-24 ise meyveli içecek, %0-9 arasında ise aromalı içecek ve %0 ise toz içecek olarak tanımlanmaktadır.

Bunlardan meyve suyu tümüyle meyveden oluşan bir içecektir ve Türk Gıda Kodeksi'ne göre meyve oranı %100'dür. Her meyve %100 meyve suyu işlemeye uygun değildir. Portakal, elma, nar, armut vb. meyveler doğrudan ya da tek başına %100 meyve suyu işlemeye uygun meyvelerdir. Ancak bazı meyve türleri, doğal yapılarından dolayı, tek başına %100 meyve suyu olarak üretilmeye ve tüketilmeye uygun değildir. Bu tür meyvelerin suyu; ya kayısı ve şeftalide olduğu gibi kıvamı koyu olduğundan ya da vişne, limonda olduğu gibi tadı çok ekşi olduğundan %100 tüketime uygun değildir. Bunların belirli miktar su ile seyreltilmesi ve su ile bozulan tat dengesinin şeker vb. maddelerle yeniden kurulması zorunludur. Bu gruba meyve nektarı denilmektedir. Nektarlara eklenmesine izin verilen şekerin maksimum miktarı ve minimum meyve oranı yasal olarak Türk Gıda Kodeksi'nde belirlenmiştir. Bunların meyve oranı meyvesine göre değişmekle birlikte %25 ile 99 arasındadır. Örneğin; limon nektarında bu oran %25, vişne nektarında %35, kayısı nektarında %40, şeftali nektarında %50'dir. Bunların belirli oranda karışımı ile %100 çoklu meyve suyu da elde edilebilmektedir.

Bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de meyvelerin işlenmesiyle elde edilen meyve suyu önce konsantre ya da püre adı verilen ara mamule dönüştürülmektedir. Dünya meyve suyu ticareti de markalı ürünler dışında genel olarak bu ara mamuller üzerinden gerçekleştirilmektedir.

Türk Gıda Kodeksi tanımlarına göre, "Meyve Suyu Konsantresi" bir veya daha fazla meyveden elde edilen meyve suyundan, fiziksel yollarla suyun belirli oranlarda uzaklaştırılmasıyla elde edilen ürünü; "Meyve Püresi" ise, suyunu uzaklaştırmadan, bütün veya kabuğu soyulmuş meyvenin yenilebilen kısmının elekten geçirilmesiyle elde edilen, fermente olmamış ancak fermente olabilen ürünü temsil etmektedir. Ülkemiz meyve ve meyve işleme sanayisinin önünde hem dış pazardaki hem de iç pazardaki gelişmelerden dolayı çifte fırsat bulunmaktadır.

Sektördeki meyve suyu üreticilerinin ürün yelpazelerine bakıldığında aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- *%100 Meyve Suları*
- *Meyve Nektarları*
- *Meyveli İçecekler*
- *Aromalı İçecekler*
- *Meyve Suyu Konsantre*
- *Meyve Püresi*
- *Meyve Aromaları*
- *Doğal Mineralli Gazlı İçecekler*
- *Gazlı İçecekler*

Meyve Suyu: Sağlıklı, olgun, taze ve temiz meyvelerden mekanik yolla elde edilen, elde edildiği meyvenin renk, tat ve koku gibi tipik özelliklerini gösteren, fermente olmamış ancak fermente olabilen ve fiziksel yolla dayanıklı duruma getirilen içeceklerdir.

Meyve suyu doğrudan meyveden elde edilebileceği gibi, konsantresinin daha önce uzaklaştırılan miktarda ve meyve suyunun ana bileşimini ve kalite özelliklerini önemli ölçüde etkilemeyen, içilebilen özellikteki su ile seyreltilmesi ve konsantrasyon sırasında ayrılan uçucu aroma maddelerinin katılması ile de hazırlanmaktadır.

Meyve Nektarı: Meyve suyu konsantresi, meyve suyu, meyve püresi konsantresi, meyve püresi veya bunların karışımına meyve oranı hammaddenin niteliğine göre %25-99 arasında değişen, su, şeker ve asit katılması ile elde edilen fermente olmamış içecektir.

Meyve Suyu Konsantresi: Meyve suyu konsantresi, meyve suyundaki doğal suyun belirli kısmının ayrılması ile elde edilen ve hacim azalması başlangıçtakine göre en az %50 olan üründür.

Meyve Püresi (Pulpu): Sağlam, olgun, taze ve temiz meyvelerin kabuk, çekirdek ve yenilmeyen kısımlarının ayrılması ve yenilen kısımlarının mekanik yolla ufaltılması ile elde edilen ezmedir.

Meyve Pulpu Konsantresi: Meyve pulpundaki doğal suyun belirli bir kısmının ayrılması ile elde edilen ve hacim azalması başlangıç değerine göre en az %50 olan üründür.

Meyve İçeceği (Meyve Şerbeti): Meyve suyu konsantresi, meyve suyu, meyve pulpu konsantresi, meyve pulpu ve meyve şurubu ve meyve oranı %3-30 arasında değişen, içilebilen su, tatlandırıcı, asit ve izin verilen miktarlarda katkı maddeleri ile hazırlanan içecektir.

Meyve Şurubu: Meyve suyu, meyve pulpu veya bunların konsantresi, şeker, asit ve izin verilen diğer katkı maddeleri ile tekniğine uygun olarak hazırlanan üründür. Meyve şurubu üretici firma tarafından etiketinde belirtilen oranda su ile seyreltildiğinde içereceği meyve oranının karşılığına göre meyve nektarı şurubu veya meyve içeceği şurubu olarak adlandırılmaktadır.

Meyve Suyu Tozu: Meyve suyu veya pulpunun suyu uçurularak kurutulması ile elde edilen toz veya granül formundaki üründür.

Kokteyl Meyve Suyu Türevleri: Kokteyl meyve suyu, meyve nektarı veya meyve drinki; her içecek grubunun kendi içinde birbiri ile karıştırılması ile hazırlanan ve karıştırma oranı etiketinde belirtilen içeceklerdir.

Şekil 1. Meyve Suyu İçerikleri

Tablo 3. Meyve Suyu Tipleri ve Tip Özellikleri

Meyve Suyu Tipi	Meyve Oranı ve En Az Yüzde (%)	İçecek Örnekleri
1. Meyve Suyu	100	Elma, Üzüm, Portakal, Domates
2. Meyve Nektarı	25-99	Elma, Üzüm (%50), Erik, Şeftali (%40), Kayısı, Armut (%35), Vişne, Sitrus (%30)
3. Meyve İçeceği (Drink)	10-30	Sitrus (%6), Armut ve Üzüm (%30), Diğer (%10)

Uluslararası ticarete, meyve suları CODEX standartları ve RSK değerleri (saflık ve tanı kriterleri) olmak üzere iki ayrı düzenlemeye göre değerlendirilmektedir.

Her ikisinin de hukuki geçerliliği olmamakla birlikte, meyve suyu ve türevi içeceklerin değerlendirilmesinde referans olarak kullanıldıkları için, bunların bilinmesi ve izlenmesi gerekmektedir.

RSK değerleri (saflık kriterleri, tanı kriterleri) meyve suyunda çok sayıda özellik (duyusal, kimyasal) için yargı değeri, değişim aralığı ve ortalama değerden oluşmaktadır.

Konu ile ilgili uzmanlar tarafından hazırlanan Alman Meyve Suyu Endüstrisi Federasyonu tarafından yayınlanan bu değerler, kural olarak meyve suyunun doğal bileşiminden yola çıkılarak belirlenmektedir.

Bu kriterler ürün yelpazesinde belirtilen ürünlerin kullanım alanlarını belirleyen önemli kriterlerdir. %100 meyve suları daha çok sağlığına önem veren, orta ve yüksek gelirli kişi/kişilerce, kurum/kuruluşlarca tercih edilirken, meyve nektarı gibi meyve oranı az olan ürünler daha çok düşük gelir düzeyine sahip ve kırsal alandaki kişi/kişilerce, kurum/kuruluşlarca tercih edilmektedir.

2.3.3. Sektörün İleri Geri Bağlantılı Olduğu Sektörler

Meyve suyu sektörü, işlediği hammadde nedeniyle doğrudan tarıma dayalı olması özelliğiyle diğer içecek sektörlerinden farklılık göstermektedir. Ülkemiz meyve üretiminin sorunları meyve suyu sektöründeki üreticilerin uluslararası pazardaki rekabet şansını azaltmakta; yine meyvecilik üretimindeki olumlu gelişmeler meyve suyu sanayisinin büyümesine olanak sağlamaktadır.

Bu nedenle, sektörün tek temsilcisi olan MEYED (Meyve Suyu Endüstrisi Derneği) ülkemiz meyveciliğinin geliştirilebilmesi için stratejiler oluşturmakta ve bunları bürokrasinin ilgili birimleri ile paylaşmaktadır. Stratejilerin en doğru şekilde belirlenebilmesi için tüm meyve üretimi ve meyve işleme sanayisinin sorunlarının analiz edilmesi ve potansiyellerinin belirlenmesi gerekmektedir. Bu nedenle diğer meyve işleyiciler ve paketleyiciler de meyve suyu sanayinin bağlantılı olduğu sektörler arasındadır. Gerek üreticiler ve üretici birlikleriyle gerekse diğer meyve işleme sanayi temsilcileriyle iletişim içinde olunması ve buna olanak sağlayabilecek organizasyonlar gerçekleştirmesi de sektörde bağlantıların artmasında önem arz etmektedir.

Ayrıca, meyve suyunun sağlıklı beslenmedeki yeri ve tarıma dayalı olması özellikleriyle, bir diğer tarıma dayalı içecek sanayi kolu olan süt sektörü de dolaylı olarak bağlantılı olunan sektör konumundadır. Süt tüketiminde olduğu gibi, meyve suyu tüketimi de halkın beslenme bilincindeki yükselmeye paralel olarak artmaktadır ve artmaya devam edecektir.

Ayrıca sektörün bağlantılı olduğu bir diğer sektör meyve suyu yapımında kullanılan meyvelerin kıyılmış haldeki kabukların satışını gerçekleştiren sektör firmalarıdır. Meyve suyu fabrikalarında özellikle turunc kabukları üretim artışı olarak çöpe gitmektedir. İç piyasada kıyılmış haldeki turunc kabuğunun toptan kilogram fiyatı 6 TL'dir. Bu kabukları alarak bitkisel çay yapımında kullanan firmalarda sektörün dolaylı yoldan da olsa bağlantı içerisinde olduğu firmalardır. Turunc kabuğundan yapılan bitkisel çayın kilogram satış fiyatı 90 TL'dir. Turunc kabukları çok farklı bitkisel çayların bileşiminde de kullanılmaktadır.

Ayrıca turunc kabuğundan reçel ve marmelat yapıldığı durumlarda söz konusudur. Reçel üretim sektörü de meyve suyu sektörünün bağlantılı olduğu sektörler arasındadır. Alınan bu turunc kabuklarından reçel üretilmekte ve piyasada 720 gramlık kavanozlarda 35,91 TL'den satılmaktadır (N11 internet Sitesi, Silifke Sepeti, 14.08.2020). Bu reçelin karaciğer, mide ve bağırsakları çalıştırıp gazı önlediği, bağırsak sistemini düzenleyerek vücudun zehirlenmesini engelliği bilinmektedir.

Ayrıca dünyada kullanımı en fazla olan uçucu yağlar turunc kabuklarından üretilmektedir. Yurt dışında turunc kabuğundan üretilen uçucu yağın 30 gramı 6,59 \$'dan satılmaktadır. Genel olarak narenciye kabukları hayvan yemi ve pektin üretiminde kullanılmakta, sitrik asit üretimi açısından da uygun olduğu bilinmektedir. Olgunlaşmamış meyvelerinin kabukları uçucu yağ ve C vitamini içermektedir. Turunc kabuğu ayrıca ihraç ürünleri arasında yer almaktadır.

Bunun yanı sıra Türkiye'de kurutulmuş portakal kabuğu 4,00 TL (100 g), portakal kabuğu reçeli 14,90 TL (700 g), portakal kabuğu yağı 18,90 TL (20 mg), ABD'de organik olarak üretilmiş portakal kabuklarının kilogramı 24.59 \$'dan satılmaktadır.

Türkiye 2019 yılı portakal üretimi 1.700.000 ton olarak gerçekleşmiştir (TÜİK, 2019). Portakalın kabuk-meyve oranı %15 olduğu kabul edilirse değerlendirilebilir yaş portakal kabuğu miktarının 255.000 ton olduğu hesaplanabilir. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda üretilen portakalın yarısının meyve suyu yapımında kullanıldığı varsayıldığında bağlantılı olduğu her bir sektörün ekonomik getirisine doğrudan ve dolaylı olarak önemli katkı sağlayacaktır. Ayrıca meyve suyu yapımında kullanılan diğer meyvelerin de posaları ve çekirdekleri de tarım ve hayvancılık sektörünün gelişmesinde önemli

katkıları sunmaktadır. Bu nedenle sektörün ileri geri bağlantılı olduğu birden fazla sektör bulunmaktadır.

Evlerde de çok fazla tüketilen portakalın kabukları evsel atıklar içinde önemli bir yer tutmaktadır. Ayrıca bahsedildiği gibi portakal kabuğundan elde edilen tentür ve uçucu yağ, ilaç yapımında kullanılmaktadır. Ayrıca her türlü tatlılarda, et, çorba, pilav, makarna ve sebze yemeklerinde, kurutulmuş turunç kabukları pasta ve sütlü tatlılarda kullanılabilmektedir. Mide ve bağırsak iltihaplarında, sarılık, mide düşüklüğü, iştah açıcı ve ishale karşı iyileştirici etkisi bulunmaktadır.

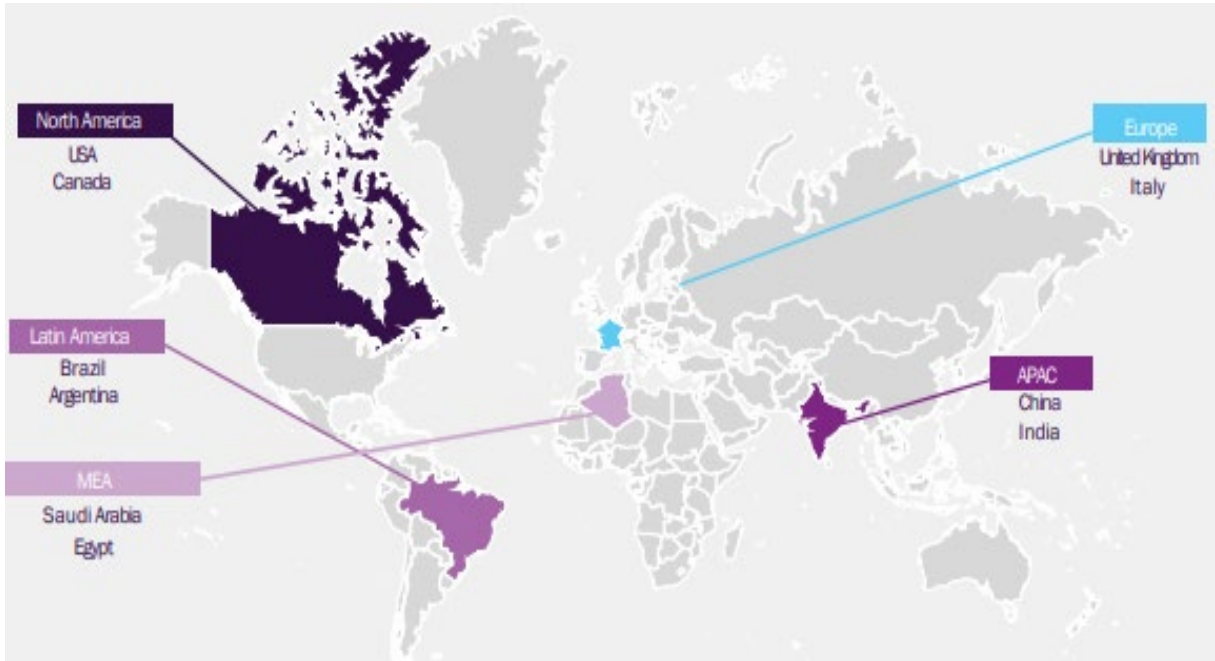
Meyve suyu sanayinin tarım dışında, mal ve hizmet aldığı ulaşım (karayolu, havayolu, demiryolu taşıması), enerji (elektrik, gaz, su), ambalaj, makine ve ekipman ile haberleşme, bankacılık ve sigortacılık perakende ve lojistik sektörleriyle sıkı işbirliği ve iletişimi bulunmaktadır. Alt sektörlerde yan ürünler fazladır ve değerlendirilmektedir. Özellikle yem sektörü tarafından satın alınarak değerlendirilen çok çeşitli ürünler bulunmaktadır.

2.3.4. Dünya Meyve Suyu Sektörü

Dünyadaki alkolsüz içecekler sektöründeki ürün kategorileri; çay/kahve, gazlı içecekler, enerji içecekleri, süt/meyve/bitki içerikli içecekler ve su/zenginleştirilmiş su/sporcu içecekleridir.

Grand View Research'e göre alkolsüz içecek sektöründe meyve suyu ve gazlı içecekler başta gelmekte olup bu ürünlere yönelik küresel pazarda lider bölgeler ve ülkeler bulunmaktadır. Bu ülkeler Canada, ABD, Brezilya, Arjantin, Suudi Arabistan, Mısır, İtalya, Birleşik Krallık, Çin ve Hindistan'dır.

Şekil 2. Meyve Suyu ve Gazlı İçecek Sektörü Küresel Pazarındaki Lider Bölgeler ve Ülkeler

Alkolsüz içecek (meyve suyu ve gazlı içecekler) sektöründe bölgelerin 2017-2025 yılları arasındaki büyüme oranları ve pazar fırsatlarının derecelendirilmesi yapılmıştır. %7,5'lük birleşik büyüme oranı ve pazar fırsatına bakıldığında Ortadoğu ve Afrika'nın pazarı ilk sırada, %6,3'lük birleşik büyüme oranı ve pazar fırsatı ile Asya Pasifik ikinci sıradadır. Asya Pasifik bölgesinde özellikle Çin ve Hindistan'ın bölgedeki önemli ve gelişmekte olan ülkeler olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Bölgelerin Birleşik Büyüme Oranları ve Pazar Fırsatları

Bölgeler	Birleşik Yıllık Büyüme Oranı % (2017-2025)	Pazar Fırsatı
Kuzey Amerika	%4,3	Düşük
Avrupa	%3,9	Yüksek
Asya Pasifik	%6,3	Orta
Latin Amerika	%5,2	Orta
Ortadoğu ve Afrika	%7,5	Yüksek

Avrupa pazarının birleşik büyüme oranı diğer bölgelere göre daha düşüktür ancak pazardaki adetler ve parasal tutarlar yüksektir. Dünya ithalat ve ihracat verilerine de bakıldığında AB ülkelerinin önemli pazarlar olduğu görülmektedir.

Grand View Research'e göre alkolsüz içecek sektörüne küresel bakıldığında, bileşik büyüme oranının %4,7 olacağı öngörülmektedir. Büyümenin nedeni sağlıklı yaşama olan yönelim ve alkolsüz içeceklerin erişilebilirliğindendir.

Dünya meyve suyu pazarının büyüklüğü 11,5 milyar Dolar düzeyindedir. Dünya genelinde tüketicilerin tüketim motivasyonları, doygunluk seviyeleri, tüketici satın alma gücü, beslenmeye bakış açıları gibi sebeplere bağlı olarak tüketim büyüklüğü de artı ve eksi yönde farklılıklar göstermektedir. Avrupa'nın genel tüketimde başta gelen ülkeleri Almanya, Fransa ve İngiltere ile Kuzey Amerika'da doygunluk gözlenmekle birlikte, Asya Pasifik, Orta Doğu ve Afrika, Latin Amerika ülkelerinde yerine ve ürüne göre %50'lik büyümelere rastlanmaktadır.

Küresel meyve suyu pazarı 2019'da 46,3 milyar litre hacme ulaşmış ve 2017-2025 döneminde %7,5'lik YBBO (Yıllık Bileşik Büyüme Oranı) kaydetmiştir. Pazarın önümüzdeki beş yıl boyunca istikrarlı bir şekilde büyüme göstereceği tahmin edilmektedir.

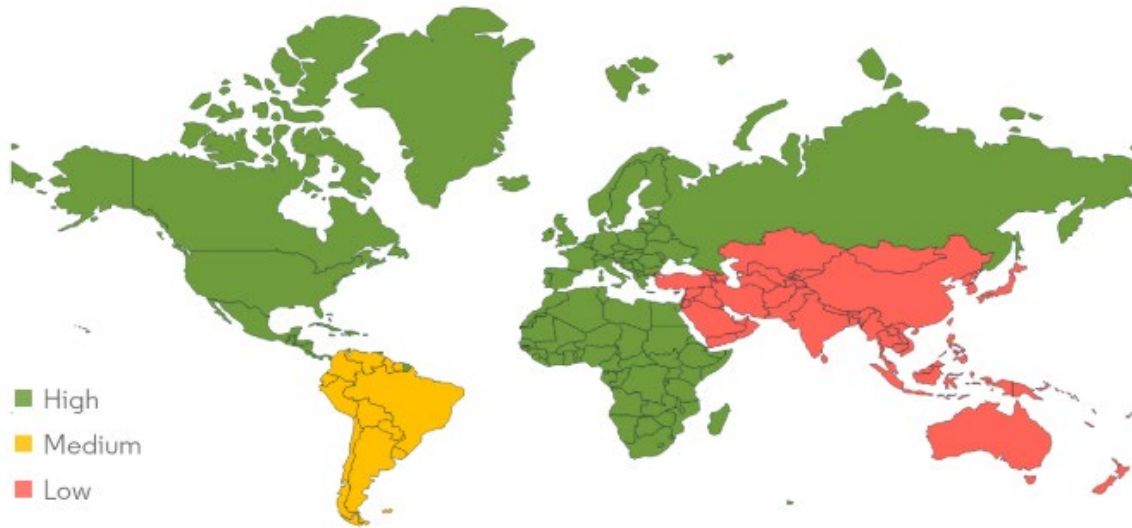
Orta Doğu ve Afrika, meyve ve sebze suyu pazarında en hızlı büyüyen bölgedir. Orta Doğu ve Afrika bölgesindeki meyve ve sebze sularının mevcut ortalama kişi başına tüketimi, gelişmiş bölgelere göre nispeten daha düşüktür, ancak hızla artmaktadır. Bu bölgelerdeki tüketicilerin sağlık durumunun belirlenmesinde eğitim seviyeleri önemli bir rol oynamaktadır. Bölgede karbonatlı enerji içecekleri yerine daha sağlıklı meyve ve sebze sularına doğru bir kayma görülmektedir. Güney Afrika'da bu pazarın büyümesinin olası nedenlerinden biri, hükümetin tüketicileri daha sağlıklı gıda tüketim alışkanlıklarına yönlendirmeye odaklanan bilinçlendirme politikasından kaynaklanmaktadır. Suudi Arabistan'daki meyve ve sebze suyu pazarı, 2017 yılında gazlı ve enerji içeceklerine uygulanan özel tüketim vergilerinden faydalanmış olup günümüzde pazara olan talep artış göstermektedir. Bölgedeki 45 yaş üstü insanlar şekersiz, %100 meyve suyu içerikli meyve sularını tercih etmekte olup bu da pazardaki ürünlere olan talebi artırmaktadır.

Kuzey Amerika, yüksek meyve suyu tüketimi ve soğuk preslenmiş meyve suları ve meyve ve sebze karışımları gibi daha sağlıklı alternatiflere olan artan talep nedeniyle küresel endüstriye hâkim olmuştur. Avrupa bölgesi, pazar payı açısından Kuzey Amerika bölgesini yakından takip etmektedir.

Bilinçli tüketicilerin varlığı ve sağlıklı beslenme alışkanlıklarının benimsenmesi, bölgedeki sanayinin gelişmesi için önemli faktörlerin başında gelmektedir.

Hindistan ve Çin gibi ülkelerde büyük nüfus havuzlarının varlığı ve artan tüketici bilincinin Asya Pasifik bölgesindeki endüstri büyümesini hızlandırması, böylelikle, bölgenin tahmin döneminde en yüksek YBBO'ya ulaşması beklenmektedir. Asya Pasifik bölgesinde gözlemlenen eğilim, büyük şişelere göre daha düşük fiyatlara satılan daha küçük tek servislik PET şişelerin tercih edilmesidir. Mango, elma, ananas ve portakal sularına olan talep büyük ölçüde bu ülkelerde görülmekte ve pazarın büyümesini hızlandırmaktadır. Bölgede daha sağlıklı seçeneklere yönelik artan talep, üreticileri daha doğal ve daha fazla besin içeriği sunan ürünler geliştirmeye sevk etmektedir. Belçika, Fransa, Hollanda, İngiltere ve Almanya gibi ülkeler bu meyve sularının küresel olarak en büyük tüketicileridir. Polonya ve diğer Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri gibi bölgedeki gelişmekte olan ülkelerin de yakın gelecekte, bölgelerde artan taleple birlikte büyük gelir hasılası elde eden bölgeler olacağı tahmin edilmektedir.

Şekil 3. Küresel ve Bölgesel Meyve Suyu Pazar Büyüklüğü

Kaynak: Mordor Intelligence

Dünya meyve suyu ve alkolsüz içecek sektöründeki önemli bazı firmalar; Coca-Cola, PepsiCo Inc, Nestlé S.A.'dır. Sektör araştırmalarına göre pazardaki önemli markalar, tüketicilerin değişen tercihlerine göre hareket etmekte, yerel pazarlarda daha aktif olmak ve yeni ürünler sunmak için yerel firmalarla yeni anlaşmalar ve ortaklıklar yapmaktadır.

Meyve ve sebze suyu pazarı, çoğunluk hissesini elinde tutan çok sayıda küçük ve orta ölçekli bölgesel oyuncu ile oldukça parçalanmış durumdadır. Pazardaki büyük oyuncular, mevsimsel / yerel meyveleri içeren ürün yenilikleri yoluyla bölgesel oyunculara karşı rekabet avantajı elde etmeye çalışmaktadır. İncelenen pazardaki kilit oyuncular arasında PepsiCo Inc., Coca-Cola, CSC Brand LP, Eckes-Granini Group ve Kraft Heinz yer almaktadır.

Meyve Suları segmentinde litre başına ortalama fiyat 2020'de 2,89 Dolar'dır. 2020'de 19.140 milyon Dolar'lık piyasa hacmi ile gelirin çoğunun Amerika Birleşik Devletleri'nde elde edilmesi öngörülmektedir.

Türkiye'de kişi başına düşen meyve suyu tüketimi her geçen yıl artıyor olsa da henüz Amerika ve AB ortalamalarıyla kıyaslandığında oldukça düşük seviyelerde seyretmektedir.

2018 yılında kişi başına düşen ortalama meyve suyu ve benzeri ürünlerin tüketim miktarı 10 litre civarına ulaşmıştır. Bunun yaklaşık 9 litresini %100 meyve suyu ve nektarı oluşturmaktadır. Avrupa'da kişi başına düşen yıllık ortalama meyve suyu ve nektarı tüketimi 23 litre civarında olup, neredeyse ülkemizdeki tüketimin 2 katıdır. Ayrıca Avrupa'daki gelişmiş pazarlarda tüketim oranları, bu ortalamanın da oldukça üzerindedir.

Türkiye'de geçtiğimiz yıl meyve suyu ve nektarlarında toplam tüketim kişi başı 8,7 litre olarak belirlenmiştir. Almanya, ABD ve Kanada gibi ülkelerde ise kişi başı yıllık tüketim 30-32 litre düzeyindedir. Ülkemizde tüketicilerin tercihi daha çok nektarlardan yana olmakla birlikte en fazla tüketilen tat şeftali nektarıdır. Şeftali nektarını sırasıyla karışık, vişne ve kayısı nektarı takip etmektedir. Amerika ve AB ülkelerinde ise daha çok %100 meyve suyu ürünler ve özellikle portakal suyu tercih edilmektedir.

Örneğin Kanada'da tüketim 52 litre, Amerika'da 43 litre, Almanya'da 31 litre civarındadır. Ancak Avrupa'daki doymuş pazarın tersine, Türkiye meyve suyu pazarı hızla büyümektedir ve sağlıklı beslenme trendinin de etkisiyle, tüketim bilincindeki gelişmelere paralel olarak ülkemizdeki tüketimin de artmaya devam etmesi beklenmektedir.

Ek olarak Grand View Research tarafından küresel alanda yapılan alkolsüz içecek (meyve suyu ve gazlı içecekler) sektörü tüketici kitle analizlerine göre, ürünleri tüketen ağırlıklı müşteri kitlesi kadındır. Yaş grubuna bakıldığında, %100 meyve suyu tüketicisi 35-60, meyve nektarı tüketicisi 10-35 yaş aralığındaki kişilerdir.

Butik Meyve Suyu Üretim Tesisi için yapılan araştırmada üretilecek ürünlerin GTİP'leri üzerinden dünya ithalat ve ihracat verileri sonraki bölümlerde değerlendirilmiştir. Değerlendirmeye alınan GTİP kodları aşağıda yer almaktadır.

Tablo 5. Yatırımın Ürün Bazlı GTİP Kodları ve Açıklamaları

Açıklama	GTİP
Dondurulmuş Portakal Suyu	20.09.11
Portakal Suyu (Brix Değeri 20'den Az)	20.09.12
Portakal Suyu (Diğer Hallerde)	20.09.19
Diğer Turunçgil Suları (Brix Değeri 20'den Az)	20.09.31
Diğer Turunçgil Suları (Brix Değeri 20'den Çok)	20.09.39

2.3.5. Dünyada Son 5 Yılda Gerçekleşen Üretim

Dünya meyve suyu pazarında 2018 yılında 38,9 milyar litre meyve suyu üretimi gerçekleşirken, 2019 yılında ise bir önceki yıla göre %19'luk büyüme ile 46,3 milyar litre meyve suyu üretimi gerçekleşmiştir. 2017 yılında 34,9 milyar litre, 2016 yılında 29 milyar litre ve 2015 yılında ise sektördeki üretim oldukça durağan bir seyir izlemiş olup 23,1 milyar litre meyve suyu üretimi gerçekleşmiştir.

Dünyada meyve suyu üretimine yönelik son 5 yıla ait ortalama üretim miktarları ve ortalama parasal değerleri aşağıdaki tabloda detaylı olarak verilmiştir.

Tablo 6. Dünyada Son 5 Yılda Gerçekleşen Meyve Suyu Üretimi ve Parasal Değeri

Yıllar	Üretim Miktarı (Lt.)	Parasal Değ. (\$)
2015	23.100.000.000	16.170.000.000
2016	29.000.000.000	26.100.000.000
2017	34.920.000.000	50.634.000.000
2018	38.900.000.000	73.910.000.000
2019	46.300.000.000	133.807.000.000

2015 yılında 23.1 milyar Dolar meyve suyu üretimi gerçekleşmiş olup litresi ortalama 0,7 Dolardan satılırken, 2016 yılında 29 milyar litre üretim gerçekleşmiş, litresi ortalama 0,9 Dolar'dan, 2017 yılında 34.9 milyar litre üretim gerçekleşmiş, litresi ortalama 1,45 Dolar'dan, 2018 yılında 38.9 milyar litre üretim gerçekleşmiş ve litresi ortalama 1,90 Dolar'dan ve 2019 yılında 46.3 milyar litre üretim gerçekleşmiş olup litresi ortalama 2,89 Dolar'dan satılmıştır. Böylece 2015'ten 2019 yılına kadar sektörde üretim olarak %100 büyüme gerçekleşirken parasal anlamda ise %700'lük bir artış olmuştur. Bu artışın en büyük sebebi sağlıklı beslenme trendinin meyve suyu tüketimini artırması ve insanların satın alma güçlerinin artmasıdır.

2.3.6. Türkiye'de Meyve Suyu Sektörü

Türkiye her geçen yıl dünya içecek pazarında daha etkin bir oyuncu olma yolunda ilerlemektedir. Türkiye, içecek alanında üretim gücünü tarımsal üretimden almaktadır. Aynı zamanda Türkiye FAO verilerine göre 2016 yılı itibariyle 64 milyar Dolarlık gıda ve içeceğe yönelik tarımsal üretimi ile dünyanın 10. büyük tarım ülkesi konumundadır. Dünyada gıda ve içecek sektörüne yönelik tarımsal üretimde yer alan ilk 10 ülke aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 7. Dünyada Gıda ve İçecek Sektörüne Yönelik Tarımsal Üretimde İlk 10 Ülke

Ülkeler	Gıdaya Yönelik Tarımsal Üretim Değeri (Milyar \$)
1. Çin	1.181
2. Venezüella	675
3. Hindistan	340
4. ABD	320
5. Brezilya	153
6. Endonezya	134
7. Japonya	86
8. Rusya	70
9. Fransa	65
10. Türkiye	64

Türk gıda ve içecek sektörü, yabancı yatırımcılar için en cazip alanlardan birini oluşturmaktadır. Küresel yatırımcılara kârlı yatırım fırsatları sunduğundan sektörde 2010 yılından bu yana yaklaşık 89,5 milyar ABD Doları tutarında doğrudan yabancı yatırım yapılmıştır. 2012 yılında imalat sanayine (51.953 milyar Dolar) yapılan uluslararası doğrudan yatırımların önemli bir bölümü; yaklaşık %28 kadarı (14.505 milyar Dolar) gıda, içecek ve bütün ürünlerine yapılmıştır. 2014 yılında ise sektörde Türkiye'de yapılan uluslararası doğrudan yatırımların tutarı 12,3 milyar Dolar olmuş ve 2015 yılının tamamında ise bu rakam 11 milyar Dolar olarak gerçekleşmiş, 2017 yılında ise yabancıların yatırımları 11,7 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir.

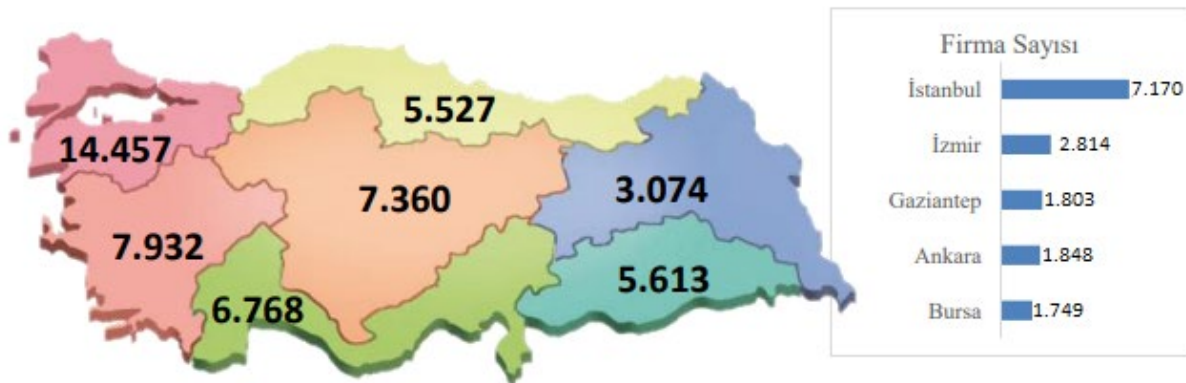
Tablo 8. Yurtdışında Yerleşik Kişilerin Türkiye’de Yaptığı Doğrudan Yatırımların Bazı Sektörlere Göre Dağılımı (Milyon \$)

YILLAR	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Tarım Sektörü	524	523	769	807	1.067	777	730	1.497
Tarım, Arıcılık Ve Ormancılık	524	523	769	807	1.067	777	730	1.497
Sınai Sektörler	66.112	55.268	80.990	63.054	78.582	66.427	56.228	78.352
Madencilik Ve Taş Ocakçılığı	3.433	2.575	5.292	3.498	3.620	2.734	2.185	4.542
İmalat	46.953	34.311	51.953	46.525	57.813	48.836	42.781	58.248
Gıda İçecek Ve Tütün Ürünleri İmalatı	11.500	7.881	14.505	11.160	12.309	10.974	9.496	11.674
Elektrik, Gaz, Buhar Ve İklimlendirme Üretimi Ve Dağıtımı	15.363	18.149	23.398	12.946	17.063	14.803	11.208	15.490
Su Temini, Kanalizasyon, Atık Yönetimi Ve İyileştirme Faaliyetleri	363	233	347	85	86	54	54	72
Hizmet Sektörü	114.535	75.121	102.008	79.614	95.153	80.383	79.477	101.461
TOPLAM	181.171	130.912	183.767	143.475	174.802	147.587	136.435	181.310

Türkiye’de gıda ve içecek sanayine ilişkin KOBİ’ler hemen hemen her yerde bulunmaktadır. Gıda ve içecek sanayine ilişkin bölge bazında kümelenmenin sırasıyla Marmara, Ege, İç Anadolu ve Akdeniz Bölgelerinde yoğunlaştığı görülmüştür. İl bazında bakıldığında ise; İstanbul, İzmir, Gaziantep, Ankara ve Bursa illerimizde gıda ve içecek ürünlerinin imalatına yönelik işletmelerin ağırlık kazandığı tespit edilmiştir. Bu illerdeki gıda ve içecek firmalarının sayısı dikkate alındığında;

- İstanbul 7.170 firma; 7.069 gıda – 101 içecek
- İzmir 2.814 firma; 2.755 gıda – 59 içecek
- Ankara; 1.848 firma; 1826 gıda – 22 içecek
- Gaziantep 1.803 firma; 1.796 gıda – 7 içecek
- Bursa 1.749; 1.726 gıda – 23 içecek

Muğla ilinde ise 604 gıda ve içecek ürünlerinin imalatına yönelik işletme bulunmakta olup bu işletmelerin 14’ü içecek ürünleri imalatı yapmaktadır.

Şekil 4. Bölgelere Göre Gıda ve İçecek İşletme Sayıları ve En Fazla İşletmeye Sahip İller

Türkiye genelinde faaliyet gösteren işletmeler ve hangi ürünleri işledikleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 9. Türkiye Geneli Meyve Suyu Üreticileri ve İşledikleri Ürünler

Firma	Yer	Elma	Vişne	Kayısı-Şeftali	Narenciye	Nar	Havuç
AKDEM	Ereğli-Konya						X
AKSU	Niğde	X					
ANADOLU	Yahyalı-Kayseri	X	X				
ANADOLU ETAP	Mersin	X	X	X	X	X	X
ARISU	Çivril-Denizli	X	X	X		X	X
AROMA	Gürsu-Bursa	X	X	X		X	X
DÖHLER	Karaman	X	X	X		X	X
ASLANOBA	Bursa			X			
ASYA	Eğirdir-Isparta	X	X	X		X	X
ANADOLU ETAP	Balıkesir			X			
DİMES	Tokat	X	X	X		X	X
DİMES	Kemalpaşa-İzmir	X	X	X	X	X	X
ELİTE NATUREL	Ankara					X	
ELMASU	İslamköy-Isparta	X	X				
ELMASYA	Ziyaret-Amasya	X					
ERKON	Ereğli-Konya						X
ERSU	Ereğli-Konya	X	X	X	X	X	X
ANADOLU ETAP	Elmalı-Antalya	X	X			X	
FRIGOPAK	İnegöl-Bursa			X			
GOLDEN	Korkuteli-Antalya	X					
GÖKNUR	Niğde	X	X	X	X	X	X
GÜLSAN	Kayseri	X	X	X			
KIZIKLI	Niğde	X	X	X			
KONFURT	Çal-Denizli	X	X	X	X	X	X
KONFURT	Dörtöyl-Hatay				X	X	
LİMKON	Adana	X	X	X	X	X	X
MAVİDENİZ	Eğirdir-Isparta	X					
MEYKON	Elmalı-Antalya	X	X	X	X	X	X
MEROLLO	Dereçine-Afyon	X	X	X			
OĞUZ	Adana			X			
PENKON	Çivril-Denizli	X		X			X
TAMEK	Karacabey-Bursa	X	X	X			
TAMEK	Kızıksa-Manyas-Balıkesir			X			
TARGİD	Mersin	X	X	X			X
TUNAY	Erzincan	X	X	X			X
UNİT GRUP	İğdır			X			
YUMMY	Mersin	X	X	X			

İmalat sanayinin öncü sektörlerinden olan içecek sanayinin çalışan ve işyeri sayısı incelenmiş olup aşağıdaki tabloda yıllara göre işyeri ve istihdam sayıları verilmiştir. 2018 yılı dönemi SGK kayıtlarına göre 14.229.170 sigortalı çalışandan 15.869'u içecek imalatında çalışmaktadır.

Tablo 10. Sektörün İş Yeri Sayısı ve İstihdamı

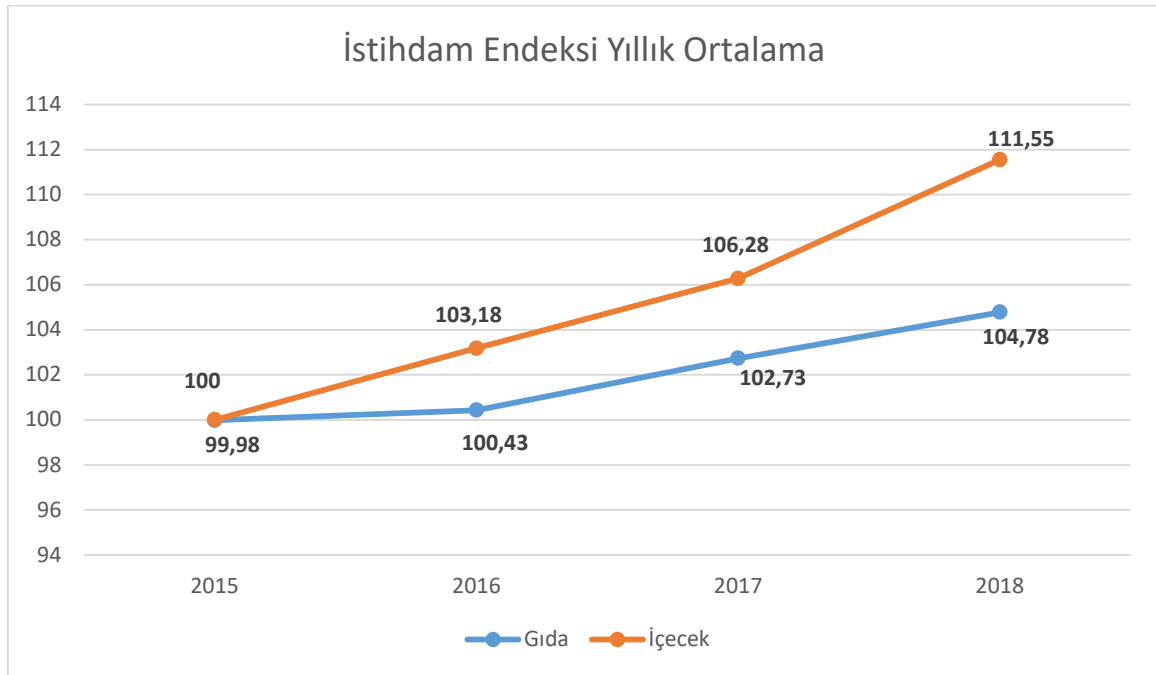
Sektör	2014		2015		2016		2017		2018	
	İşyeri	İstihdam	İşyeri	İstihdam	İşyeri	İstihdam	İşyeri	İstihdam	İşyeri	İstihdam
Gıda	41.657	434.180	41.975	441.794	41.896	434.823	42.846	446.064	43.427	444.535
İçecek	641	14.523	648	15.104	658	14.695	665	15.624	669	15.869

2014 yılında gıda sektöründe 41.657 işyeri faaliyet gösterirken işyeri sayısı yaklaşık %4,25 artış ile 2018 yılında 43.427'ye yükselmiştir. Gıda sektörüne ilişkin istihdama bakıldığında ise 2014 yılında sektörde 434.180 kişi çalışırken 2018 yılında yaklaşık %2,4 artışla 444.535 kişiye ulaştığı görülmektedir.

2014 yılında içecek sektöründe ise 641 işyeri faaliyet gösterirken işyeri sayısı yaklaşık %4,3'lük artış ile 2018 yılında 669'a yükselmiştir. İçecek sektöründe 2014 yılında istihdam edilenlerin sayısı 14.523 olup, 2018 yılında %9,3'lük bir artışla 15.869'a ulaşmıştır.

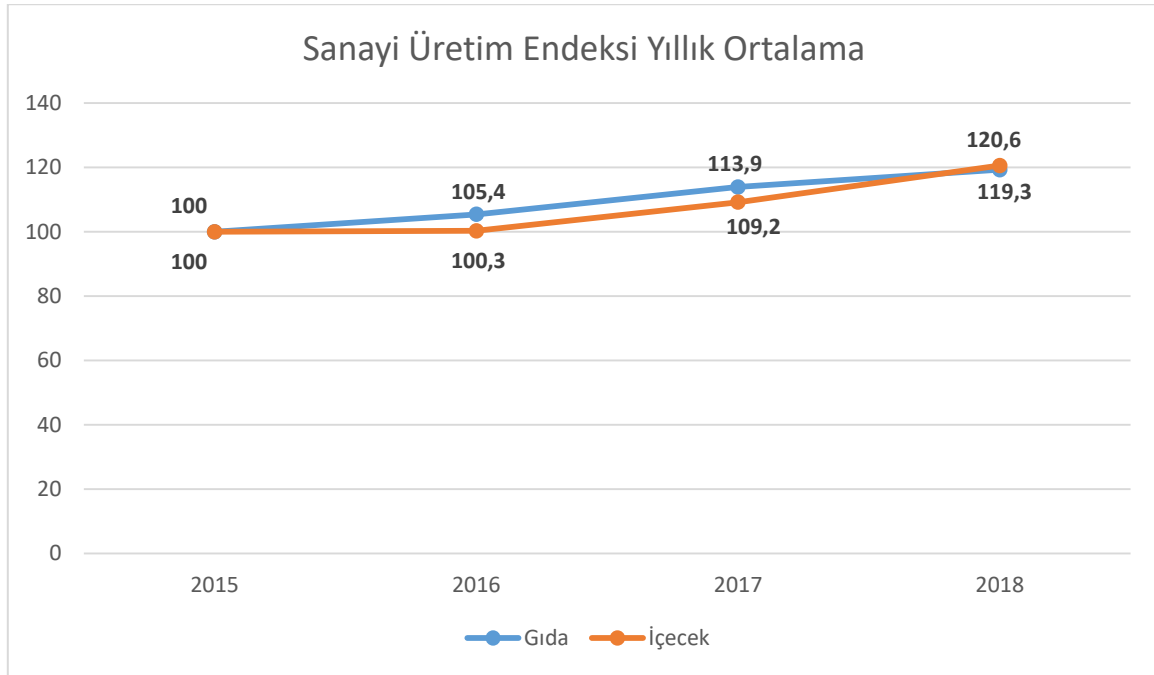
TÜİK İstihdam Endeksi, 2018 yılında gıda ürünleri imalatı sektöründe bir önceki yıla göre 2,05 puan, içeceklerin imalatı sektöründe ise yaklaşık 5,27 puan artmıştır.

Grafik 2. İstihdam Endeksi Yıllık Ortalama

TÜİK verilerine göre; 2017 yılında 113,9 olan yıllık ortalama gıda sektörü üretim endeksi, 5,4 puanlık bir artış göstererek 2018 yılında 119,3 olarak gerçekleşmiş ve pozitif yönlü trendini korumuştur.

İçecek sektöründe de 11,4 puanlık bir artış yaşanmış ve 2018 yıllık ortalama üretim endeksi 120,6 olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 3. Sanayi Üretim Endeksi Yıllık Ortalama

Türkiye’de meyve suyu ve benzeri ürün kategorilerine göre üretici listeleri kategorilerine göre aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 11. Türkiye’de Meyve Suyu ve Benzeri Ürün Kategorilerine Göre Üretici Listeleri

Kategori	Üreticiler	Kategori	Üreticiler	Kategori	Üreticiler
%100 MEYVE SUYU	Aroma	MEYVE NEKTARI	Akbel	MEYVELİ + AROMALI İÇECEK	Aroma
	Aslanoba		Tat		Ülker
	Baykur		Akyudum		Coca Cola
	Coca Cola		Töre		Yummy
	Dimes		Aroma		Çardak
	Ersu		Ülker		Other
	Frigopak		Aslanoba		Dimes
	Gümüşsuyu		Vitamingo		Akyudum
	Ge-Ta		Coca Cola		Ersu
	Göknur		Yummy		Aroma
	Gülsan		Danone		Frigopak
	Kızıklı		Dimes		Coca Cola
	Numil		Ersu		Fettahoğlu
	Oğuz		Frigopak		Çardak
	Pınar		Göknur		Dimes
	Tamek		Gümüşsuyu		Gülsan
	Tat		Gülsan		Doğanay
	Tukaş		Güney		Ersu
	Ülker		İhlas		Frigopak
	Vitamingo		Kızıklı		Kervan
	Yummy		Marasa		Gümüşsuyu
			Oğuz		Kızıklı
			Pınar		Ge-Ta
			Rauch		İhlas
			Saray		Mis Salça
			Tamek		İhlas
			Saray		Oğuz
			Tat		Pınar
			Töre		Rauch
					Saray
					Tamek
					Ülker
					Tat
					Uludağ
					Yummy

2.3.7. Firmaların Son Beş Yılda Gerçekleştirdiği Üretim ve Yarattıkları Katma Değer

Türkiye'deki firmaların içinde bulunmuş oldukları rekabetçi koşullar nedeniyle üretim miktarları ve kapasite kullanım oranları ile ilgili çok fazla detaya ulaşılamamıştır. Meyve suyu üretimi yapan ve kamu ile üretim miktarlarını paylaşan firmaların bilgileri aşağıda verilmiştir.

Aroma

Bursa'nın Gürsu ilçesinde 75.000 m² alan üzerine kurulu fabrika, yarı mamul (meyve konsantresi ve püresi) ve mamul işleme hatlarıyla entegre bir tesistir. Yarı mamul hatlarında işlenen meyve ve sebzeler; elma, şeftali, kayısı, vişne, çilek, ahududu, nar, ayva, kızılıçık, kuşburnu, armut, havuç, domates, siyah havuçtur. Toplam meyve işleme kapasitesi 125.000 ton olan tesis; günde 750 ton elma, 400 ton vişne, 400 ton şeftali veya kayısı işleme kapasitesine sahiptir.

Fabrikada, 1000cc cam şişe hattı, 200cc cam şişe dolum hattı, 200cc gazlı şişe dolum hattı ile karton kutu dolum hatları vardır. Bu dolum hatlarında günde 120.000 litre 1000cc cam şişe, 72.000 litre 200cc cam, 35.000 litre 200cc gazlı cam şişe ve 450.000 litre karton kutu dolum yapılabilir. Karton kutu dolumu yapılan üniteye 3 adet dolum makinesi bulunmaktadır. Bu dolum makinelerinin 1 adedi 1000ml base-slim, 2 adedi 200ml base-slim üretimi için kullanılmaktadır.

Firmanın ürettiği ürünlerin günlük miktarları ve fiyatları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 12. Aroma Meyve Suları Günlük Üretim Miktarları ve Fiyatları

Ürün	Miktar (Gün/Ton)	Fiyat (Lt)	
		Karton	Cam
Elma Suyu	800	6,90	8,25
Vişne Suyu	500	6,40	7,25
Şeftali Suyu	500	5,75	9,75
Kayısı Suyu	500	3,40	6,25
Üzüm Suyu	400	8,10	24,50
Domates Suyu	400	6,25	8,25
Nar Suyu	150	6,90	17,50

Ersu

ERSU, Türkiye'deki tüm meyve çeşitlerini işleyebilen, bu meyvelerden konsantre ve pulp yapabilen, meyvelerin meyve suyu olarak dolumunu gerçekleştirebilen ve ürünü soğuk havada şoklayarak muhafaza edebilen Türkiye'nin en büyük entegre tesislerindendir. Sahip olduğu Ereğli ve Niğde tesislerinde 200.000 m² açık alan, 40.000 m² kapalı alanda 200.000 ton/yıl meyve ve sebze işleme, 50 milyon litre/yıl meyve suyu üretimi kapasitesi ve 150.000 adet/yıl plastik varil ambalaj üretim kapasitesi ile entegre kuruluş olan ERSU, ürünlerini dünyanın birçok bölgesine ihraç etmektedir.

Şirket, 2018 yılının 12. ayında 6.207.593,56 TL ihraç kayıtlı satış yapmıştır. Bu tutarın 5.631,552.15 TL'sini konsantre satışı oluşturmaktadır. 2018 yılı satış dağılımı ürün bazında aşağıdaki gibi olup 2017 yılına oranla genel cirosu %41,39 artış göstermiştir.

Tablo 13. Ersu 2018 Yılı Satış Bilgileri

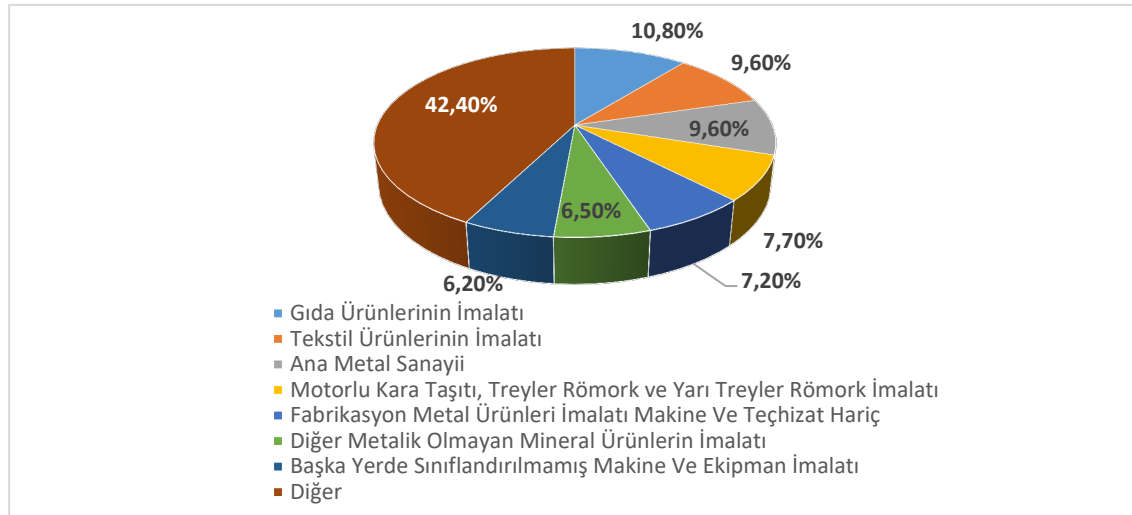
Satış Kalemleri	Ciro (Tl)
Meyve Suyu	2.687.946,18
Konsantre	5.833.158,97
Domates Salçası	4.838.727,80
Diğer Satışlar	1.343.914,36
Su	224.187,87
Ticari Mal	174.568,20

İçecek Sanayi Katma Değeri

TÜİK 2017 Faktör Maliyetiyle Katma Değer İstatistikleri'ne göre; gıda sanayinde faaliyet gösteren işletmeler tüm imalat sanayi sektörleri içinde en yüksek katma değeri oluşturmuşlardır. Gıda ve içecek sanayi sektör toplam katma değeri, 2010 yılında 13,04 milyar TL iken, 2017 yılında yaklaşık %200 oranında artarak 39,2 milyar TL olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 14. Gıda ve İçecek Sanayinde Sektör Bazında Katma Değer (Milyar TL)

SEKTÖRLER	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Gıda Ürünleri İmalatı	11,62	14,08	15,81	18,73	22,07	26,34	31,55	36,55
İçeceklerin İmalatı	1,42	1,44	1,51	1,55	1,84	2,06	2,24	2,65
Toplam	13,04	15,52	17,32	20,28	23,91	28,40	33,79	39,2

Grafik 4. Katma Değerin Sektörlere Göre Dağılımı

İmalat sanayi kısmının bölümlerine göre oluşturulan faktör maliyetiyle katma değerde en yüksek paya sahip bölümler sırasıyla %10,8 ile gıda ürünlerinin imalatı, %9,6 ile tekstil ürünlerinin imalatı ve yine %9,6 ile ana metal sanayii olarak öne çıkmaktadırlar.

Sektörün Cirou

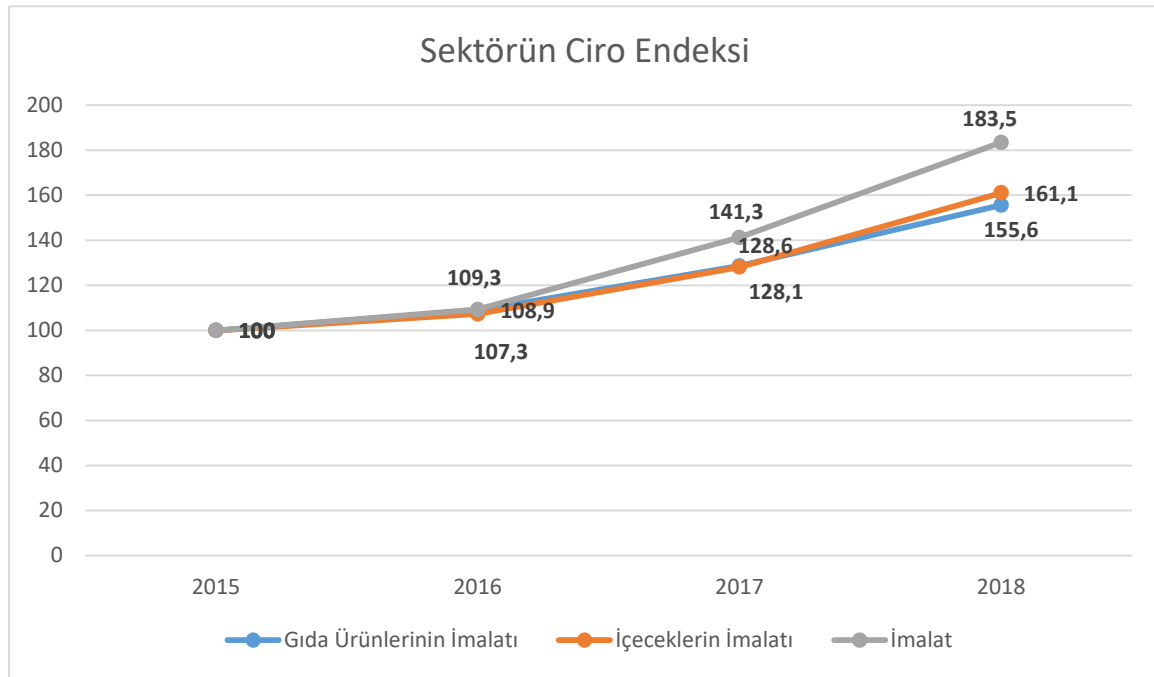
Gıda ve içecek imalatı sektörü 2017 yılında yaklaşık 253,6 milyar TL ciro elde etmiştir. 2017 yılı gıda ve içecek sanayi net satışlarının sanayi sektörü içindeki payı ise %14,95 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 15. Sektörün Cirou

Sektör	2017	
	CİRO (TL)	PAY (%)
Gıda Ürünlerinin İmalatı	241.700.531.501	%14,25
İçeceklerin İmalatı	11.898.095.473	%0,70
Gıda ve İçecek İmalatı Toplamı	253.598.626.974	%14,95
İmalat Sanayi	1.695.854.737.067	%100

Gıda ve içecek sanayi, ciro endeksinde her yıl düzenli bir artış göstererek pozitif trendini korumuştur.

Grafik 5. Sektörün Ciro Endeksi

Türkiye Meyve Suyu Pazarının SWOT Analizi*

Güçlü Yönler

- Genç ve büyüyen nüfusun hem üretim hem de tüketim artışına olumlu etkisi
- Mevcut meyve çeşitliliğinin ortaya çıkardığı ihracat fırsatlarına sahip olunması
- Gelişen bir ülke olarak, tüketici harcamalarını da pozitif yönde etkileyecek olan kişi başı
- GSYİH'da gelecek yıllarda beklenen artış
- Sağlıklı beslenme trendinin meyve suyu tüketimine olan olumlu etkisi

Zayıf Yönler

- Küresel ekonomik krizden etkilenen değişken ekonomik ortamın, tüketici harcamaları üzerindeki olası olumsuz etkisi

- Meyve suyu ve benzeri ürün kategorilerinin ne olduğunun ve aralarındaki farkların bilinmemesi
- Meyve suyuna karşı oluşmuş olan yanlış ön yargılar

Tehditler

- Tarımdaki istikrarsız mevzuat ortamının meyve suyu sanayisi üzerindeki olumsuz etkisi
- Yüksek enerji ve diğer girdi giderlerinin meyve suyu üreticilerinin performansını olumsuz etkilemesi
- Dünyada düşük fiyatla üretilebilen meyve suyu ve konsantrelerinin, yerel üreticilerin rekabet gücünü azaltması

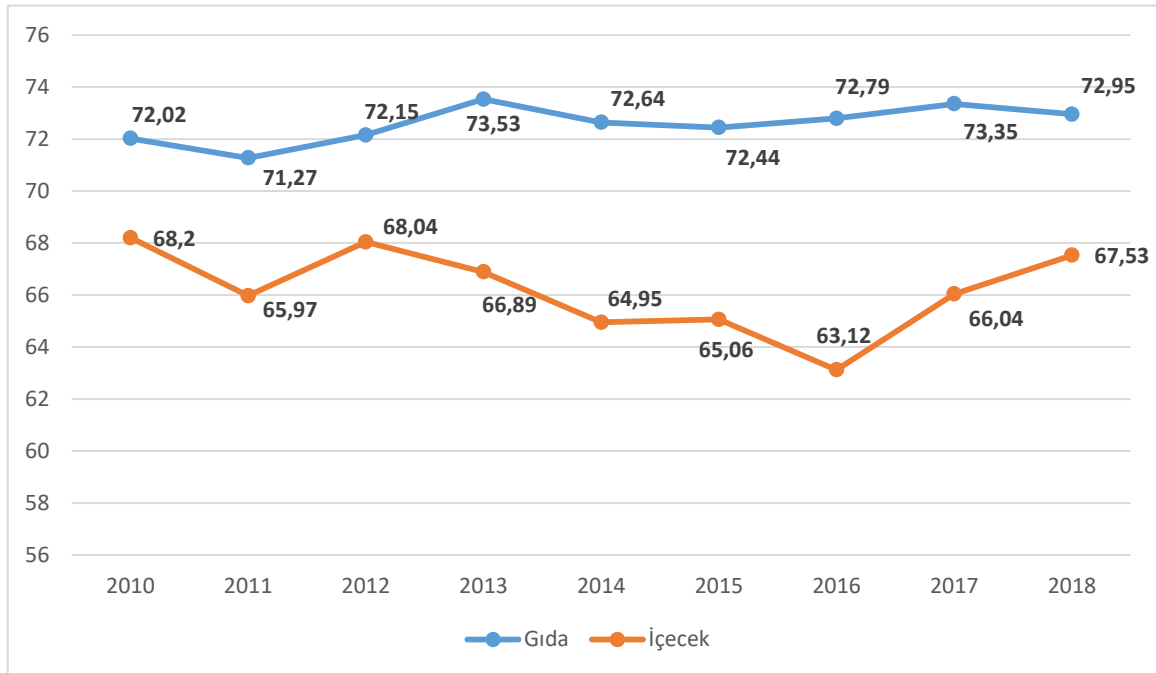
Fırsatlar

- İlgili düzeyi yüksek genç nüfusun yeni marka ve ürünlere açık olması
- Turizm sektöründeki büyümenin içecek sektöründeki tüketimi de arttırması
- Meyve suyu pazarının henüz olgunluğa ulaşmaması nedeniyle büyümenin önünde önemli bir fırsat olması
- Çalışan kadın sayısındaki artışın, tüketime hazır içeceklerle olan talebi arttırması
- Tüketici bilincindeki artışın, meyve suyu gibi sağlıklı ürünlere olan ilgiyi arttırması

2.3.8. Kurulu Kapasite Rakamları ile Kapasite Kullanım Oranları

İmalat sanayinin öncü sektörlerinden olan gıda ve içecek sanayinin, kapasite kullanım oranı (KKO) Merkez Bankası'nın sektörde faaliyet gösteren işyerlerine yaptığı anket verileri neticesinde gıda ürünleri imalatı 2018 yılı verileri bir önceki yıla göre 0,6 puanlık bir düşüş yaşarken 2010 yılına göre 0,93 puanlık bir artış göstererek %72,95 olmuştur. İçecek sanayinde ise bir önceki yıla göre 1,49 puanlık artış, 2010 yılına göre ise 0,67 puanlık bir düşüş yaşanmıştır ve 2018 yılında sektörün kapasite kullanım oranı % 67,53 olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 6. Kapasite Kullanım Oranı (Ağırlıklı Ortalama %)

TCMB verilerine göre sektörlerdeki toplam kurulu kapasite ve yıllara göre değişimi aşağıdaki tabloda görülmektedir. 2019 Aralık'ta gıda ve içecek sektörünün toplam kurulu kapasitesi %73,4'tür. Bir önceki yılın aynı ayına göre artış göstermiştir. Gıda ve İçecek sektörü toplam kurulu kapasite oranlarında aylar ve yıllar itibarıyla düzenli bir artış görülmektedir.

Tablo 16. Gıda ve İçecek Sektörü Toplam Kurulu Kapasite Oranları

	2019 Aralık	2019 Haziran	2019 Ocak	2018 Aralık	2018 Haziran	2018 Ocak
İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı	77,0	77,1	74,4	74,1	78,3	78,2
Dayanıklı Tüketim Malları	72,7	76,3	67,7	69,6	73,2	69,7
Dayanısız Tüketim Malları	75,7	74,9	73,4	73,4	74,6	74,6
Tüketim Malları	75,2	75,1	72,4	72,8	74,4	73,7
Gıda ve İçecekler	73,4	72,6	72,9	72,5	72,5	74,3
Ara Malları	76,5	76,8	73,8	74,5	80,0	79,8
Yatırım Malları	77,1	77,2	74,5	74,1	79,7	82,3

2.3.9. Muğla İlinde Meyve Suyu Alanında Faaliyet Gösteren Firma Sayısı, Üretim ve Kurulu Kapasite Rakamları İle Kapasite Kullanım Oranları

Muğla'nın sanayi firmalarının yaklaşık %40'ı tarıma dayalı imalat yapmaktadır. 168 tarıma dayalı sanayi firmasının 99'u zeytinyağı imalatı yapmaktadır. Sadece Milas ilçesinde 62 zeytinyağı fabrikası bulunmaktadır. Zeytinyağı fabrikalarının ciddi kalite ve markalaşma problemi bulunmaktadır ve ürünlerden yeterli katma değer elde edilememektedir. Tarıma dayalı imalatçıların sadece 16 tanesi ihracat yapmaktadır. Ekonomik ölçekte en büyük imalatçılar, ihracatta da ilk sıralarda yer alan Kılıç Holding, Gümüşdoğa ve Noordzee su ürünleri firmalarıdır.

Muğla ilinde tarıma dayalı imalat firmalarını ilçeler bazında gösteren tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 17. Muğla İli Tarıma Dayalı İmalat Firmaları Sayısı

ÜRÜNLER	Bodrum	Dalaman	Datça	Fethiye	Köyceğiz	Marmaris	Menteşe	Milas	Ortaca	Seydikemer	Ula	Yatağan	TOPLAM
Zeytinyağı	8	1	3	7	1	0	6	62	1	2	1	7	99
Süt Ürünleri	1	1	0	3	0	0	1	1	1	2	2	0	12
Meyve Sebze İşleme	1	2	2	2	2	0	0	4	1	0	0	0	14
Ancılık Ürünleri	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	4	0	6
Su Ürünleri	0	0	0	0	1	0	0	4	0	0	0	0	5
Diğer	3	3	0	7	1	4	3	11	1	1	0	1	35
Toplam İşletme Sayısı	13	7	5	19	5	4	11	81	3	5	7	8	168

Muğla ilinde ise 604 gıda ve içecek ürünlerinin imalatına yönelik işletme bulunmakta olup bu işletmelerin 14'ü içecek ürünleri imalatı yapmaktadır.

Bunun yanında bal ve petek üretimi yapan marka değeri yüksek firmalar bulunmaktadır. 85 adet zeytinyağı imalatçısından sadece bir tanesi ihracat yaparken, 6 adet arıcılık sektöründe yer alan imalatçı firmalardan 3 tanesi ihracat yapmaktadırlar.

Köyceğiz ve Ortaca ilçelerinde büyük ölçekli ve butik meyve suyu üretimi potansiyeli mevcuttur. Hali hazırda büyük miktarlarda narenciye ürünleri dalından bile toplanmadan ekonomiye kazandırılmamaktadır. Butik limon suyu ve nar suyu imalatı katma değerli potansiyel ürünler arasındadır.

Muğla ili tarıma dayalı sanayide yenilikçi imalat yapan firmaların sayısı artmaktadır. Bunlara örnek olarak Bodrum ilçesinde bitkisel ilaç imalatı yapan İmmu-nat firması ile Menteşe ilçesinde yer alan butik bira imalatı yapan Atak Alkollü İçecekler firması gösterilmektedir. Sektörün yenilikçi, katma değerli, kaliteli ve markalı üretim biçimlerine ihtiyacı bulunmaktadır.

Muğla ilinde bulunan 14 içecek firmasının toplam üretim miktarları ve parasal değerleri sektördeki rekabetçi koşullar nedeniyle tam olarak bilinmemekle birlikte yapılan saha ziyaretlerinde firmalarla yapılan görüşmeler neticesinde günlük üretim ortalama 8-10 ton meyve işleme ve yıllık ciro ise 3.000.000,00 TL civarındadır.

Sektördeki kurulu kapasite %80 olup firmaların kapasite kullanım oranları %65 dolaylarındadır.

2.4. Dış Ticaret ve Yurt İçi Talep

Türkiye tüketim pazarına bakıldığında yaklaşık 2,7 milyar TL'lik iç tüketim pazarı görülmektedir. Ülkemiz meyve suyu sektörünün kayda değer ilerleme gösterdiği ihracatın da yılda 300 milyon Dolara dayandığı ve ortalama yıllık %95 dış ticaret fazlası verdiği bilinmektedir. %100 meyve suyu ve nektarlar olarak kişi başı tüketim yaklaşık 9 lt'ye ulaşmıştır. Almanya, ABD ve Kanada gibi ülkelerdeki kişi başı 30-32 litrelik tüketim ile karşılaştırıldığında tüketicinin henüz doygunluk seviyesinden çok uzakta olduğu görülmektedir.

2018 yılında 300 milyon Dolara yakın ihracatın ötesinde ve %90'dan fazla ihracat fazlasına ulaşılması oldukça önemlidir. Türk meyve suları, Amerika'dan Hindistan'a, AB ülkelerinden Uzak Doğu'ya 100'ün üzerinde ülkeye ihraç edilmektedir. Bu başarı, sanayinin dış pazarlarda da ihtiyaçları doğru analiz ettiği, rekabetçi pazar dinamiklerini akılcı yönetebildiği, tüm dünyanın gıda konusunda vazgeçilmez gördüğü kaliteli ve güvenli üretim şartlarını karşıladığının göstergeleridir. Ülkemiz ekonomisinin ve sanayinin sürdürülebilir kalkınmasının yanı sıra tarımın ve meyveciliğin temel taşı çiftçinin sürdürülebilir memnuniyetini geçerli kılarak ülkemizin coğrafi nimetlerinin en doğru şekilde kullanımı ve gelecek nesillere aktarılması tüm sanayinin ortak ve mutlak ilkesidir.

Coğrafi konum ve doğal kaynaklar Türkiye'nin meyve çeşitliliği açısından avantaj sağlamaktadır. Bugün dünyada kültürü yapılan 138 meyve türünden 75'e yakını ülkemizde yetiştirilebilmektedir. FAO verilerine göre 2017 yılında Türkiye kiraz, incir, kayısı, ayva ve fındık üretimi bakımından dünyada 1'inci, vişnede 2'inci, kestanede ve elmada 3'üncü, Antepfıstığı ve zeytin üretiminde ise 4'üncü büyük ülkedir.

Türkiye'nin bu avantajlı yapısının yanı sıra tüm tarım otoritelerinin de kabul ettiği üzere, tarım arazilerinin küçük ve dağınık yapıda olması, sanayiye yönelik üretim anlayışının henüz yaygınlaştırılamamış olmasından dolayı hammaddenin sınırlı olması ve teşvik sisteminde hala iyileştirilebilir pek çok alan bulunması çözüm bekleyen konuların başında gelmektedir.

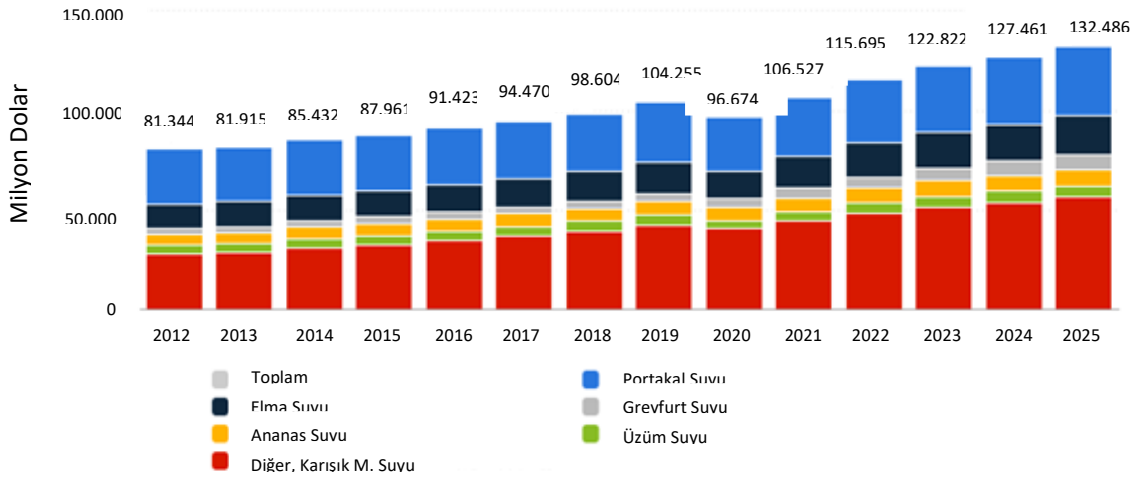
Meyve suyu endüstrisi, ülkemizin yıllık 22,2 milyon ton düzeyinde olan meyve üretiminin 1,2 milyon tonluk kısmını işlemektedir. Dünya üzerinde işlenebilir tarım alanlarının önemini giderek arttığı

günümüzde, Türkiye’de işlenebilir alanların %30’u hala boştur ve meyve suyu endüstrisinin gücüyle katma değer kazanabilecek meyve tarımının gelişimi ülke ekonomisi açısından sektörü önemli bir fırsat olarak ortaya koymaktadır.

Meyve suyu ve nektarlarda tüketim kişi başı 8,7 litre civarındadır. Ülkemizde tüketicilerin tercihi daha çok nektarlardan yana olmakla birlikte en fazla tüketilen tat şeftali nektarıdır. Şeftali nektarını sırasıyla, karışık, vişne ve kayısı nektarı takip etmektedir. Amerika ve AB ülkelerinde de olduğu gibi %100 ürünler ve özellikle portakal suyu tercih edilmektedir.

2012 yılından itibaren meyve suyu sektörünün gelir düzeyini gösteren grafik aşağıda yer almaktadır. Meyve Suları segmentindeki gelir, 2020’de 96.674 milyon Dolar tutarındadır. Aynı zamanda 2025 yılına kadar olan tahmini gelir de aynı grafik üzerinde verilmiştir.

Şekil 5. Sektörün Gelecek 5 Yıldaki Gelir Tahmini

2020’de 19.140 milyon Dolarlık piyasa hacmi ile gelirin çoğu Amerika Birleşik Devletleri’nde elde edilmektedir. ABD’yi sırayla takip eden ilk 5 ülke aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 18. Meyve Suyu Sektöründe En Fazla Piyasa Hacmine Sahip İlk 5 Ülke

ÜLKELER	PIYASA HACMI (MİLYON DOLAR)
 Amerika Birleşik Devletleri	19.140
 Almanya	8.734
 Japonya	5.585
 Çin	4.572
 Kanada	3.183

Küresel meyve ve sebze suyu pazarının 2024 yılına kadar 173 milyar Dolar’a ulaşması ve tahmin döneminde tahmini % 3,17 YBBO ile büyüyeceği tahmin edilmektedir. Meyve ve sebze suyu pazarındaki büyüme, giderek sağlık bilincine sahip bir tüketici tabanından gelen sağlıklı gıda talebinin artmasıyla sağlanmaktadır. Soğuk preslenmiş meyve sularının artan popülaritesi, dünya çapında meyve suyu pazarının büyümesini etkileyen temel segmentlerden biridir. Soğuk preslenmiş meyve

suları, meyve suyu yapımına yönelik geleneksel işlemlerin ısıtma ve oksitleme aşamalarında kaybolan vitaminleri, mineralleri ve enzimleri korumaktadır. Çok az tüketici, özellikle gelişmekte olan ülkelerde, meyve ve sebze karışımı meyve sularının faydalarının farkındadır. Küresel meyve suyu pazarı, çoğunluk paya sahip çok sayıda küçük ve orta ölçekli bölgesel oyuncu ile oldukça parçalanmış durumdadır. Pazardaki büyük oyuncular, mevsimsel / yerel meyveleri içeren ürün yenilikleri yoluyla bölgesel oyunculara karşı rekabet avantajı elde etmeye çalışmaktadır. İncelenen pazardaki kilit oyuncular arasında;

- PepsiCo Inc.,
- The Coca-Cola Company,
- CSC Brand LP,
- Eckes-Granini Group,
- Fresh Del Monte
- Nestle
- Keurig Dr. Pepper,
- Welch's
- The Kraft Heinz Company

yer almaktadır.

Sektörün gelecek tahminlerinde büyümesini sağlayan temel faktörlerden bazıları, meyve sularının tüketiminin artması ve meyvenin piyasaya sürülmesidir. Aynı zamanda sebze karışımları, soğuk preslenmiş meyve suları ve gelişmekte olan ülkelerde artan harcanabilir gelir de büyümeyi etkileyen parametrelerdendir. Özetlemek gerekirse;

- Meyve suları, ürün kapsamındaki geniş varyasyonların mevcudiyeti sayesinde dünya çapındaki yüksek talep nedeniyle en büyük pazar payına katkıda bulunmuştur.
- Tüketici zevklerindeki ve bilincindeki değişiklik nedeniyle tahmin döneminde meyve ve sebze karışımlarının en yüksek YBBO'yu elde etmesi beklenmektedir.
- Kuzey Amerika bölgesi, büyük pazar oyuncularının yerel varlığı ve küresel pazarlara hitap etmek için artan Ar-Ge nedeniyle en büyük gelir payına sahip olmuştur.
- Asya Pasifik bölgesinin, bölgedeki baskın oyuncuların artan yatırımları ve Hindistan ve Çin gibi gelişmekte olan ülkelerdeki gelişmeler nedeniyle tahmin döneminde en yüksek YBBO'yu oluşturması beklenmektedir.

2.4.1. Dünya İhracatı

Brezilya, Hollanda, ABD, Belçika, Almanya, Çin ve İspanya dünyadaki önemli meyve suyu ihracatçılarıdır. Bu ülkeler, değer olarak dünya meyve suyu ihracatının yarısından fazlasını gerçekleştirmektedir. Brezilya tek başına dünya ihracatı içinde %14,3'lük paya sahiptir.

Brezilya'nın bu sektörde ihraç ettiği başlıca ürünler başta dondurulmuş portakal suyu olmak üzere diğer portakal suları, diğer meyve/sebze suları ve elma suyudur.

2019 yılında ortalama karışık meyve suyu ihracat fiyatı ton başına 1.073 Dolar olarak gerçekleşmiş olup bir önceki yıla göre %2.8 düşüş göstermiştir.

Dünyada ithalat ve ihracat verileri GTİP Kodunun ilk 4 ve ilk 6 hanesine göre incelenmiştir. İlk olarak GTİP kodu 20.09 üzerinden genel bir araştırma yapılmış olup sonrasında ürün özelinde 6 haneli GTİP kodu üzerinden araştırma yapılmıştır.

Tablo 19. Ürünler İtibariyle 2019 Yılı Dünya Meyve Suyu ve Konsantresi İhracatı (1.000\$)

Ülke	GTİP: 2009 - Meyve suları (üzüm sırası dâhil) ve sebze suları (fermente, edilmemiş ve alkol katılmamış), ilave şeker veya diğer, tatlandırıcı maddeler katılmış olsun ya da olmasın			
	2019 Yılı İhracat Değerleri (USD Bin)	2019 Yılı İhraç Edilen Miktar	Birim	2015-2019 yılları arasında yıllık değer artışı (%)
Brezilya	2.110.092	2.364.439	Ton	2
Hollanda	1.920.108	1.394.213	Ton	7
Almanya	947.598	939.774	Ton	6
Belçika	929.034	828.447	Ton	-1
ABD	844.311	605.782	Metreküp	-5
İspanya	799.821	819.534	Ton	7
Polonya	637.370	687.262	Ton	5
Tayland	571.296	526.203	Ton	-4
Meksika	534.944	0	-	5
İtalya	532.728	496.338	Ton	4

Tablo 20. Ürünlerin 2019 Yılı İhracat Değerleri ve Payları

Ürünler	2019 Yılı İhracat Değerleri	2019 Yılı Pay (%)
Portakal Suyu	5.549.380	%29,50
Diğer Meyve Suları	2.621.110	%14
Elma Suyu	2.136.114	%11,40
Karışık Meyve Suyu	1.792.630	%9,55
Diğer Turunçgil Suları	934.479	%5
Üzüm Suyu	708.073	%3,80
Ananas Suyu	578.569	%3
Greyfurt Suyu	296.852	%1,60
Yaban Mersini Suyu	210.070	%1,10
Domates Suyu	65.052	%0,35

Tablo incelendiğinde %29,50'lik pay ile portakal suyu 2019 yılı ihracatından en fazla pay alan ürün olmuştur. Portakal suyunu sırasıyla, %14 ile diğer meyve suları, %11,40 ile elma suyu ve %9,55 ile karışık meyve suyu izlemiştir.

Butik Meyve Suyu Üretim Tesisi için yapılan araştırmada yatırım kapsamındaki GTİP'ler üzerinden ihracat verileri aşağıda değerlendirilmiştir. Yatırım kapsamında belirlenen GTİP kodları aşağıda yer almaktadır.

Tablo 21. Yatırım Kapsamında Belirlenen GTİP Kodları

GTİP NO	Ürün Adı
20.09.11	Dondurulmuş Portakal Suyu
20.09.12	Portakal Suyu (Brix Değeri 20'den Az)
20.09.19	Portakal Suyu (Diğer Hallerde)
20.09.31	Diğer Turunçgil Suları (Brix Değeri 20'den Az)
20.09.39	Diğer Turunçgil Suları (Brix Değeri 20'den Çok)
20.09.89	Tropikal Meyvelerin Suyu

Tablo 22. Dondurulmuş Portakal Suyu (20.09.11) Dünya İhracatı (1.000\$)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Brezilya	940.451	909.611	861.104	840.164	880.340	662.806
Meksika	224.131	263.412	302.699	495.557	399.792	324.430
Hollanda	82.385	141.027	180.783	253.483	241.885	229.356
ABD	197.997	188.747	172.070	167.205	111.961	88.537
İtalya	82.982	53.958	65.417	53.806	69.709	61.281
İspanya	32.241	22.477	38.072	43.027	37.798	45.820
İsrail	33.764	18.483	19.187	28.040	36.262	21.527
Belize	41.389	41.065	39.324	30.446	29.142	21.242
Mısır	13.807	2.216	2.295	6.717	15.153	13.054
Belçika	1.799	2.308	5.546	11.283	20.230	12.503
Güney Afrika	11.694	8.655	4.724	4.988	14.983	10.481
Arjantin	5.275	5.089	5.651	11.373	8.155	10.253
Kanada	14.020	9.469	8.368	9.098	9.411	8.142
34. Türkiye	678	5.708	3.034	1.486	1.145	1.031
DÜNYA	1.798.983	1.765.318	1.825.688	2.067.516	1.962.113	1.585.341

Tablo 23. Dondurulmuş Portakal Suyu (20.09.11) Dünya Ülkeleri Üretim Miktarı (Ton)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Brezilya	530.802	558.091	524.920	470.516	469.278	376.681
Meksika	139.540	110.847	127.177	173.618	170.162	148.805
Hollanda	41.752	107.948	123.779	143.390	136.291	141.529
İtalya	57.581	45.376	57.091	39.701	52.229	47.921
ABD	102.294	236.690	135.229	140.397	48.861	41.316
İspanya	23.463	16.387	21.329	24.391	23.271	27.522
Belize	48.566	23.983	20.419	15.534	14.207	10.060
Mısır	25.578	4.032	3.963	3.970	9.536	9.325
Suudi Arabistan	0	25	30	17	101	9.132
Kanada	16.712	13.965	11.980	10.557	10.233	8.666
Güney Afrika	7.176	6.241	3.764	3.495	10.021	7.695
Arjantin	3.904	3.301	3.327	6.106	4.745	6.891
Kosta Rika	5.235	4.358	5.596	5.727	3.876	5.800
33. Türkiye	706	5.304	2.078	1.086	655	723
DÜNYA	-	-	-	-	-	-

Tablo 24. Portakal Suyu (Brix Değeri 20'den Az) (20.09.12) Dünya İhracatı (1.000\$)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Brezilya	392.246	389.463	482.461	446.829	551.019	478.104
Belçika	418.958	364.248	447.020	432.732	404.810	396.493
Hollanda	199.706	213.908	229.632	261.600	292.624	286.324
Almanya	276.910	237.543	217.837	237.106	289.920	271.405
ABD	276.806	258.011	224.974	215.551	237.768	223.552
İspanya	166.902	148.004	127.465	170.479	145.215	136.187
Meksika	21.688	20.153	21.293	38.795	59.351	59.431
Fransa	30.464	35.263	38.380	33.614	33.453	38.392
Danimarka	52.260	36.392	37.369	34.308	32.531	28.798
Avusturya	22.012	18.716	18.217	23.390	24.184	25.459
Polonya	12.502	12.907	13.074	13.225	18.599	22.008
İrlanda	14.829	14.175	15.918	21.899	22.864	18.214
Birleşik Krallık	52.717	64.030	36.239	19.875	15.077	17.002
35. Türkiye	1.925	1.697	2.236	1.589	2.898	1.280
DÜNYA	2.032.632	1.906.436	2.009.683	2.094.857	2.242.033	2.098.995

Tablo 25. Portakal Suyu (Brix Değeri 20'den Az) (20.09.12) Dünya İhracatçı Ülkeleri Üretim Miktarı (Ton)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Brezilya	1.042.503	1.104.719	1.429.231	1.335.233	1.611.280	1.410.164
Belçika	492.250	508.873	636.218	562.048	497.802	518.440
Hollanda	273.627	303.134	331.049	348.482	382.108	375.416
Almanya	304.051	329.517	283.156	287.048	323.200	317.144
ABD	296.896	243.840	198.714	209.654	237.569	213.300
İspanya	217.637	249.485	176.306	217.081	163.433	191.764
Meksika	23.508	26.213	31.177	50.891	82.975	87.247
Polonya	17.666	21.766	20.271	19.206	24.957	31.364
Fransa	26.068	32.731	32.724	27.441	26.454	31.149
Danimarka	42.553	43.524	36.896	32.692	33.606	30.012
İrlanda	16.602	20.164	24.763	30.044	30.586	27.781
Avusturya	26.186	21.887	20.284	25.311	24.797	26.629
Kıbrıs	3.870	4.824	6.748	7.973	15.306	19.268
30. Türkiye	2.490	2.383	3.200	2.217	4.161	2.036
DÜNYA	-	-	-	-	-	-

Tablo 26. Portakal Suyu (Diğer Hallerde) (20.09.19) Dünya İhracatı (1.000\$)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Brezilya	633.390	568.190	570.155	653.183	705.759	769.464
Hollanda	431.748	361.080	328.299	351.958	371.699	362.796
Belçika	465.755	431.641	370.128	433.534	316.350	349.615
Suudi Arabistan	25.967	21.363	18.090	11.390	8.301	129.322
Kosta Rika	37.323	21.545	52.413	44.924	60.167	37.921
Güney Afrika	39.614	41.742	28.949	23.246	29.704	24.875
İsrail	23.046	21.839	20.362	28.030	20.829	20.614
İspanya	27.176	13.959	19.386	22.015	12.366	15.218
Birleşik Krallık	15.824	15.931	18.832	21.147	19.295	15.065
İtalya	8.917	7.663	7.884	14.457	12.881	13.092
Tayland	13.603	17.005	20.791	16.069	12.292	11.460
Almanya	17.556	11.759	12.013	14.407	13.268	10.876
Yunanistan	8.735	4.611	6.988	9.791	13.464	9.128
19. Türkiye	1.922	3.156	5.650	6.938	4.777	4.455
DÜNYA	1.904.319	1.684.268	1.604.231	1.748.707	1.701.554	1.865.049

Tablo 27. Portakal Suyu (Diğer Hallerde) (20.09.19) Dünya İhracatçı Ülkeleri Üretim Miktarı (Ton)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Brezilya	354.929	345.045	360.528	343.988	380.934	465.446
Suudi Arabistan	42.919	27.305	22.492	13.239	9.806	177.954
Hollanda	193.427	176.259	161.124	145.495	150.553	159.971
Belçika	202.186	211.491	181.931	174.837	130.015	147.423
Birleşik Krallık	10.429	14.067	18.480	21.141	22.326	21.385
Güney Afrika	29.821	36.786	30.049	23.280	24.942	20.721
Kosta Rika	19.720	12.731	21.040	19.885	25.312	19.913
Tayland	23.820	33.127	31.712	22.854	15.694	13.357
Kuveyt	1.033	1.408	866	0	7.395	12.368
Romanya	1.081	8.631	8.186	11.943	12.719	12.247
Yunanistan	6.501	5.234	9.537	10.784	15.526	10.819
İspanya	18.705	10.249	14.864	15.737	9.024	9.145
İtalya	4.259	4.097	4.741	9.148	6.531	7.002
23. Türkiye	2.064	3.200	3.997	5.018	5.409	3.555
DÜNYA	-	-	-	-	-	-

Tablo 28. Diğer Turunçgil Suları (Brix Değeri 20'den Az) (20.09.31) Dünya İhracatı (1.000\$)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
İtalya	72.668	72.761	79.960	86.333	106.804	102.167
İspanya	63.388	56.592	60.802	73.398	91.579	66.293
Meksika	27.299	29.220	30.971	23.245	24.715	25.236
Hollanda	7.421	5.388	11.445	12.033	12.079	18.491
ABD	20.932	27.798	23.201	17.553	18.468	16.859
Japonya	3.212	4.187	5.482	6.968	8.537	10.292
Brezilya	893	2.394	1.658	2.971	11.855	8.461
Mısır	789	1.140	4.645	8.541	14.397	5.899
Avusturya	2.147	2.147	2.302	2.606	4.770	5.678
Kore Cumhuriyeti	2.522	3.788	4.551	5.414	5.571	5.277
Vietnam	1.583	1.529	3.040	5.701	6.387	4.961
İsrail	5.376	6.265	5.818	5.766	5.379	4.438
Almanya	6.330	3.896	4.252	4.591	4.920	4.331
30. Türkiye	1.437	1.132	1.025	1.109	921	714
DÜNYA	286.549	275.838	294.680	320.646	368.367	317.700

Tablo 29. Diğer Turunçgil Suları (Brix Değeri 20'den Az) (20.09.31) Dünya İhracatçı Ülkeleri Üretim Miktarı (Ton)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
İspanya	64.404	69.964	75.745	94.520	107.923	95.634
İtalya	36.752	40.753	46.255	50.073	57.382	57.615
Meksika	37.161	38.658	40.367	30.662	32.213	37.654
ABD	11.505	26.015	21.396	17.944	20.420	22.614
Hollanda	3.633	3.753	7.898	9.857	9.718	15.080
Brezilya	840	1.910	1.294	2.056	9.396	9.870
Mısır	1.013	890	7.985	18.291	27.405	9.735
Suudi Arabistan	555	761	277	522	2.079	6.122
Avusturya	1.218	1.452	1.569	1.727	2.599	2.931
Fransa	6.768	4.759	3.482	2.271	1.917	2.327
Yunanistan	1.309	1.532	2.020	2.333	1.998	2.317
Peru	458	24	0	0	29	2.241
İrlanda	1.006	269	1.238	2.401	3.031	2.025
20. Türkiye	2.026	1.848	1.615	1.856	1.359	1.235
DÜNYA	-	-	-	-	-	-

Tablo 30. Diğer Turunçgil Suları (Brix Değeri 20'den Çok) (20.09.39) Dünya İhracatı (1.000 \$)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Arjantin	117.152	189.723	177.316	160.624	231.554	174.511
Hollanda	79.710	93.706	102.069	85.572	114.040	97.724
İspanya	46.331	55.048	41.287	49.740	41.924	51.378
İtalya	50.670	49.135	43.354	47.634	52.994	47.127
İsrail	27.211	33.426	26.975	28.311	31.885	32.821
ABD	14.765	16.156	17.133	22.213	24.180	27.978
Brezilya	38.904	24.837	23.071	34.878	27.634	27.231
Meksika	36.895	41.345	36.334	43.675	39.656	23.459
İrlanda	4.003	10.984	13.029	18.282	20.442	21.378
Güney Afrika	23.024	19.523	15.097	18.576	27.374	20.754
Almanya	10.760	10.717	11.454	14.406	12.068	12.380
Peru	8.231	9.229	9.028	9.306	10.188	10.277
Tayland	3.958	4.235	5.191	3.790	6.482	7.580
27. Türkiye	2.660	3.383	2.893	3.142	1.818	1.540
DÜNYA	552.131	650.517	597.005	616.818	733.084	616.771

Tablo 31. Diğer Turunçgil Suları (Brix Değeri 20'den Çok) (20.09.39) Dünya İhracatçı Ülkeleri Üretim Miktarı (Ton)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Arjantin	29.210	53.992	64.658	53.448	69.107	61.644
Hollanda	21.074	23.497	31.124	25.502	31.897	30.200
ABD	6.364	11.812	13.242	16.473	17.009	18.636
İspanya	15.000	18.749	14.708	16.088	13.142	18.283
İtalya	16.639	17.573	14.897	15.725	16.101	15.860
Peru	11.524	13.260	13.218	14.079	15.044	14.956
Meksika	16.387	15.952	19.347	30.783	26.858	13.896
Tayland	4.693	6.339	8.409	5.766	12.263	13.496
Brezilya	13.291	11.711	12.222	16.218	11.767	12.486
Güney Afrika	11.500	11.130	10.665	9.866	13.042	10.950
Suudi Arabistan	18.794	52.071	10.929	6.910	11.311	4.938
Almanya	2.979	2.269	2.675	3.398	2.681	2.764
Mısır	838	470	1.734	3.471	2.818	2.434
21. Türkiye	1.804	1.478	1.384	1.501	1.116	1.127
DÜNYA	-	-	-	-	-	-

Tablo 32. Tropikal Meyvelerin Suyu (20.09.89) Dünya İhracatı (1.000 \$)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Tayland	280.398	328.281	398.220	375.305	335.009	330.069
Hollanda	209.708	172.732	207.199	221.537	233.271	214.334
Almanya	161.885	143.265	158.418	165.433	173.496	172.098
Polonya	197.601	179.141	177.199	197.146	190.501	166.014
ABD	137.683	131.697	132.281	141.274	149.670	150.334
Vietnam	31.217	474.935	56.611	74.624	71.319	135.321
Brezilya	120.284	102.994	119.958	128.446	136.266	131.637
Türkiye	80.189	74.230	79.588	93.204	113.271	110.586
Avusturya	123.239	105.465	96.536	101.160	110.578	98.919
Çin	110.986	103.854	91.931	93.663	100.467	88.635
Suudi Arabistan	74.201	53.497	46.764	60.983	71.309	82.938
İtalya	100.855	78.324	85.343	82.283	88.759	79.480
Filipinler	0	0	0	0	26.670	72.261
İspanya	57.464	45.842	48.981	59.825	65.437	66.948
DÜNYA	2.576.466	2.907.202	2.545.088	2.614.519	2.699.898	2.619.259

Tablo 33. Tropikal Meyvelerin Suyu (20.09.89) Dünya İhracatçı Ülkeleri Üretim Miktarı (Ton)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Tayland	278.880	325.973	370.552	337.558	302.385	294.448
Suudi Arabistan	133.206	97.037	76.391	84.014	112.057	148.891
Hollanda	55.707	62.665	72.005	83.269	87.939	87.828
ABD	70.151	57.154	59.943	66.274	73.750	76.435
Polonya	57.242	57.994	62.790	75.966	71.325	70.808
Brezilya	58.114	60.085	74.129	69.074	68.834	66.242
Almanya	39.682	40.965	43.894	47.208	51.255	55.494
Filipinler	0	0	0	0	14.211	54.433
Çin	74.800	69.312	64.639	70.560	65.161	54.241
Türkiye	34.863	36.397	37.991	43.963	54.603	51.885
İspanya	78.251	36.318	35.208	42.712	42.584	42.820
İtalya	34.879	32.873	35.974	30.596	34.518	36.163
Guatemala	39.896	35.505	35.026	34.621	32.131	34.004
Güney Afrika	108.869	40.833	70.317	40.743	40.538	31.708
DÜNYA	-	-	-	-	-	-

Tablo 34. Meyve Sularının İhracatçı Ülkelerde Ton Başına Ortalama Birim Fiyatları (Dolar/Ton)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Brezilya	1.071	968	867	947	910	892
Hollanda	1.662	1.446	1.436	1.399	1.426	1.377
Almanya	1.080	833	915	955	1.101	1.008
Belçika	1.260	1.092	1.008	1.174	1.175	1.121
ABD	-	1.200	1.370	1.307	1.386	1.394
İspanya	1.029	876	1.008	1.058	1.158	976
Polonya	1.476	1.136	1.190	1.147	1.277	927
Tayland	1.049	1.086	1.177	1.106	1.052	1.086
Meksika	-	1.530	1.486	1.974	1.675	-
İtalya	1.282	1.057	1.023	1.097	1.256	1.073
Çin	1.435	1.241	1.140	1.036	1.169	1.182
Arjantin	1.773	1.630	1.616	1.995	2.037	1.540
Suudi Arabistan	569	554	584	597	591	668
Avusturya	1.875	1.427	1.608	1.475	1.746	1.394
17. Türkiye	1.594	1.408	1.469	1.479	1.527	1.528
DÜNYA	-	-	-	-	-	-

2.4.2. Dünya İthalatı

Ortalama karışık meyve suyu ithalat fiyatı 2019'da ton başına 949 Dolar olarak gerçekleşmiş ve bir önceki yıla göre %2,8 düşmüştür.

Tablo 35. Ürünlerin 2019 Yılı İthalat Değerleri ve Payları

ÜLKE	GTİP: 2009 - Meyve suları (üzüm sırası dâhil) ve sebze suları (fermente, edilmemiş ve alkol katılmamış), ilave şeker veya diğer, tatlandırıcı maddeler katılmış olsun ya da olmasın	
	2019 Yılı İthalat Değerleri (USD Bin)	2015-2019 yılları arasında yıllık değer artışı (%)
ABD	2.199.903	5
Hollanda	1.600.590	0
Almanya	1.398.855	3
Fransa	1.244.407	5
İngiltere	1.039.998	4
Belçika	771.061	-8
Japonya	692.986	4
Kanada	589.557	-3
Çin	364.645	17
Avusturya	300.444	3
DÜNYA TOPLAM	15.315.618	2

Tablo 36. Dondurulmuş Portakal Suyu (20.09.11) Dünya İthalatı (1.000\$)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ABD	451.980	321.402	308.638	308.638	421.839	423.748
Çin	121.780	92.638	87.411	117.014	138.654	130.419
Almanya	196.190	167.175	138.061	153.155	135.007	116.828
Japonya	94.445	96.451	90.107	84.144	103.760	91.002
Fransa	139.267	105.726	84.049	96.649	75.623	75.503
Hollanda	52.687	62.029	68.260	105.152	80.645	75.026
Kanada	85.507	71.731	87.019	87.676	76.615	60.963
İrlanda	24.481	17.529	12.203	15.463	56.207	43.461
Avustralya	49.970	44.659	34.752	47.015	36.293	35.642
Kore Cumhuriyeti	21.545	30.478	26.123	48.170	42.120	35.085
Suudi Arabistan	30.304	35.316	38.839	45.559	45.317	33.269
Rusya Federasyonu	46.358	32.697	30.110	31.078	31.121	28.529
İsveç	28.418	24.231	27.250	30.081	32.560	28.101
69. Türkiye	10.230	5.944	7.146	3.672	4.329	1.043
DÜNYA	1.785.233	1.494.001	1.425.560	1.611.051	1.682.627	1.533.044

Tablo 37. Dondurulmuş Portakal Suyu (20.09.11) Dünya İthalatçı Ülkeleri Üretim Miktarı (Ton)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ABD (m ³)	189.625	684.509	550.510	513.553	860.601	979.038
Çin	52.300	44.852	45.618	52.617	67.397	71.396
Almanya	96.483	106.723	82.796	78.494	70.238	68.629
Fransa	136.184	105.723	75.989	75.315	65.255	66.447
Japonya	42.608	45.410	45.247	36.167	43.964	39.946
Hollanda	32.345	36.124	43.015	50.551	39.981	35.573
Kanada (m ³)	32.715	31.876	35.456	31.183	29.235	29.331
İrlanda	10.967	9.132	7.007	8.080	25.116	21.573
Birleşik Krallık	21.576	14.279	13.228	18.020	25.090	20.285
Suudi Arabistan	13.119	16.011	18.197	20.571	22.122	17.799
Avustralya	22.182	20.006	15.079	20.760	16.400	16.618
İsveç	14.333	15.229	17.847	16.215	16.427	16.213
İspanya	16.023	14.835	31.339	19.973	25.220	12.628
58. Türkiye	6.353	3.626	4.084	1.842	2.057	600
DÜNYA	888.055	-	-	-	-	-

Tablo 38. Portakal Suyu (Brix Değeri 20'den Az) (20.09.12) Dünya İthalatı (1.000\$)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Fransa	353.467	326.404	362.378	386.108	449.403	387.613
Belçika	511.880	391.768	300.868	273.712	282.392	274.568
Hollanda	236.673	222.137	229.277	225.387	258.922	247.287
ABD	118.849	108.754	166.712	222.782	365.901	244.092
Birleşik Krallık	95.201	105.849	271.176	224.673	249.705	241.914
Almanya	159.928	161.919	191.109	221.337	261.093	228.636
Kanada	230.060	230.292	201.033	189.956	196.863	193.519
İsveç	60.131	50.826	56.142	46.953	47.925	38.291
Polonya	11.667	14.011	15.713	18.743	24.700	28.519
İsviçre	28.965	27.380	26.833	27.934	27.670	27.052
Norveç	35.266	30.825	30.708	28.981	28.524	24.300
Danimarka	34.101	24.771	22.429	21.211	21.193	20.458
Çek Cumhuriyeti	8.609	8.483	8.543	12.097	17.557	17.721
190. Türkiye	1.886	2.292	1.800	1.226	0	5
DÜNYA	2.131.008	1.923.650	2.113.276	2.119.813	2.473.494	2.210.793

Tablo 39. Portakal Suyu (Brix Değeri 20'den Az) (20.09.12) Dünya İthalatçı Ülkeleri Üretim Miktarı (Ton)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Belçika	996.537	881.759	722.553	603.163	623.071	572.663
Fransa	414.389	456.763	480.147	477.866	546.079	497.851
Hollanda	388.573	401.873	421.749	416.458	467.820	462.170
ABD	117.822	237.684	346.496	439.669	662.069	423.748
Almanya	188.076	212.349	225.474	258.256	319.398	302.935
Birleşik Krallık	97.752	132.309	422.109	304.317	270.545	275.720
İsveç	43.720	44.001	47.216	30.754	33.276	30.886
Polonya	13.190	18.447	20.851	22.061	25.083	27.623
İsviçre	21.905	22.581	23.347	23.986	23.283	23.569
Çek Cumhuriyeti	10.679	12.611	11.851	14.984	21.637	22.739
Norveç	25.152	25.658	24.894	24.324	23.564	21.319
Danimarka	25.670	28.915	23.773	20.636	20.292	19.465
İspanya	12.185	14.592	24.045	16.362	22.730	17.911
160. Türkiye	1.295	2.064	1.469	1.002	0	6
DÜNYA	-	-	-	-	-	-

Tablo 40. Portakal Suyu (Diğer Hallerde) (20.09.19) Dünya İthalatı (1.000\$)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Hollanda	535.596	528.906	508.168	518.409	555.314	488.237
Belçika	656.661	528.290	353.959	370.951	347.484	312.208
Almanya	259.675	231.112	222.061	235.375	228.260	205.310
Birleşik Krallık	330.396	267.596	114.152	186.394	180.611	164.048
Fransa	133.190	105.238	121.434	148.266	123.842	112.672
Polonya	75.520	63.073	55.822	58.588	79.800	81.831
Japonya	46.448	64.830	73.161	75.669	112.484	57.304
ABD	70.223	115.256	184.855	284.981	118.025	47.260
Rusya Federasyonu	51.318	44.358	45.558	51.975	51.222	45.824
İrlanda	60.024	57.711	63.798	66.677	59.374	41.592
Suudi Arabistan	40.575	36.258	9.483	8.032	8.573	40.270
Danimarka	42.773	36.434	38.060	37.130	38.340	31.641
Avusturya	28.245	25.988	28.441	35.147	36.179	31.215
166. Türkiye	80	470	171	223	385	28
DÜNYA	2.727.533	2.482.747	2.207.702	2.457.218	2.291.728	2.024.560

Tablo 41. Portakal Suyu (Diğer Hallerde) (20.09.19) Dünya İthalatçı Ülkeleri Üretim Miktarı (Ton)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Hollanda	286.124	299.896	298.798	256.829	274.647	258.746
Belçika	405.114	368.665	260.027	205.538	190.001	169.867
Birleşik Krallık	284.078	264.145	67.795	122.298	122.031	117.023
ABD	33.068	316.334	458.048	545.378	262.515	100.169
Almanya	126.300	120.472	115.832	105.674	101.325	95.684
Fransa	83.474	84.649	118.022	119.465	65.841	60.649
Umman	7.155	7.854	5.028	4.914	6.805	41.311
Polonya	32.567	31.467	29.489	27.701	35.158	40.868
Suudi Arabistan	21.615	19.900	6.966	5.955	6.272	34.005
İrlanda	32.854	37.869	45.002	39.788	39.932	31.005
Japonya	20.478	31.530	36.582	32.057	50.839	26.788
Rusya Federasyonu	23.667	22.188	21.890	21.293	19.704	20.035
Bahreyn	5.259	7.340	6.461	3.385	4.328	19.793
152. Türkiye	25	156	70	188	1.248	23
DÜNYA	-	-	-	-	-	-

Tablo 42. Diğer Turunçgil Suları (Brix Değeri 20'den Az) (20.09.31) Dünya İthalatı (1.000\$)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ABD	55.755	53.365	55.694	77.086	106.832	71.223
Fransa	42.393	39.176	51.125	70.692	66.201	64.690
Birleşik Krallık	22.073	19.325	22.047	21.057	24.507	26.467
Almanya	18.050	15.193	17.620	20.655	23.299	19.291
Japonya	11.635	11.783	13.477	15.877	17.620	17.604
Hollanda	8.753	6.608	11.523	12.711	13.246	14.281
Çin	6.248	7.100	6.879	12.599	14.055	13.624
Kanada	16.838	21.047	17.737	12.272	12.603	12.758
İtalya	7.795	7.539	9.372	8.979	9.505	9.214
İrlanda	6.983	4.300	5.321	6.661	7.893	8.568
Kore Cumhuriyeti	1.786	2.558	5.608	8.771	9.980	7.945
Polonya	1.003	1.291	2.255	4.089	7.123	7.712
İspanya	2.340	2.904	2.171	2.560	4.622	5.824
101. Türkiye	8	6	12	8	67	49
DÜNYA	306.230	275.814	295.867	362.362	423.661	351.547

Tablo 43. Diğer Turunçgil Suları (Brix Değeri 20'den Az) (20.09.31) Dünya İhracatçı Ülkeleri Üretim Miktarı (Ton/M3)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Fransa	34.779	37.493	50.195	62.491	55.879	59.233
Birleşik Krallık	17.308	17.177	20.527	19.226	20.275	23.008
Almanya	12.946	14.038	12.689	15.403	19.023	15.734
Hollanda	5.243	5.433	9.152	10.439	11.436	14.825
Polonya	482	685	1.881	6.100	7.809	11.683
Japonya	5.957	6.471	6.833	8.062	8.409	9.075
Kanada (m ³)	11.653	52.099	33.047	5.815	7.281	6.806
Çin	3.656	4.348	4.028	6.028	5.744	6.768
İtalya	2.814	3.774	5.501	4.910	6.564	6.427
Kore Cumhuriyeti	1.172	1.641	3.334	5.726	6.849	5.679
İsveç	4.392	4.343	4.463	4.972	5.362	4.706
Portekiz	3.899	4.034	4.610	5.444	4.891	4.379
İrlanda	3.163	2.352	2.849	3.651	3.992	4.307
95. Türkiye	2	1	10	10	38	31
DÜNYA	-	-	-	-	-	-

Tablo 44. Diğer Turunçgil Suları (Brix Değeri 20'den Çok) (20.09.39) Dünya İthalatı (1.000 \$)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ABD	101.126	141.393	116.874	111.287	118.669	104.322
Hollanda	73.374	108.468	125.097	103.060	102.612	96.228
Almanya	84.366	91.845	77.040	71.742	73.947	76.759
Japonya	57.250	53.825	52.598	50.846	58.499	62.799
Kanada	14.309	17.577	20.036	25.854	28.797	32.136
Birleşik Krallık	26.937	33.328	35.003	28.453	34.333	30.536
İtalya	18.647	17.200	19.822	21.632	21.761	20.339
İspanya	6.724	11.325	17.979	21.003	26.036	17.445
İsrail	15.064	28.278	30.677	23.384	27.722	14.488
Çin	11.617	9.777	7.638	9.317	10.819	10.573
Avustralya	11.877	9.129	4.720	8.131	8.767	10.326
İrlanda	7.808	10.738	8.853	8.362	8.105	9.568
Polonya	6.393	8.625	6.793	7.353	10.542	8.675
23. Türkiye	5.761	4.668	3.099	4.716	5.288	3.349
DÜNYA	555.501	667.499	678.492	634.057	660.758	602.009

Tablo 45. Diğer Turunçgil Suları (Brix Değeri 20'den Çok) (20.09.39) Dünya İthalatçı Ülkeleri Üretim Miktarı (Ton)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ABD (m ³)	39.655	212.639	207.604	187.589	187.898	167.927
Hollanda	24.349	32.721	44.631	36.869	35.331	32.057
Almanya	22.031	22.752	21.989	22.066	21.765	24.156
Japonya	15.447	14.054	14.322	14.547	16.471	17.859
Kanada (m ³)	5.611	5.752	8.067	12.840	13.743	13.994
Fransa	14.258	19.137	12.195	8.905	9.326	9.878
Birleşik Krallık	6.658	6.295	7.133	7.641	7.433	7.943
Belçika	4.885	4.662	6.213	5.317	4.221	6.969
İtalya	2.085	3.587	5.628	6.166	7.444	5.408
İspanya	5.189	4.565	10.344	6.997	8.942	5.332
Senegal	4.267	1.445	4.776	7.515	2.443	5.039
Avustralya	2.397	3.361	2.870	3.171	3.120	4.063
Çin	4.019	3.113	1.738	2.910	3.112	3.796
21. Türkiye	2.766	2.291	1.599	2.410	2.522	1.603
DÜNYA	213.933	-	-	-	-	-

Tablo 46. Tropikal Meyvelerin Suyu (20.09.89) Dünya İthalatı (1.000 \$)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ABD	274.960	332.351	303.971	325.597	439.350	563.068
Hollanda	232.640	213.785	257.868	231.759	235.434	240.044
Almanya	215.602	193.114	195.191	200.610	206.938	196.303
Japonya	194.670	146.766	126.574	154.750	168.456	134.779
Fransa	94.769	81.885	99.323	107.245	119.559	121.817
Kore Cumhuriyeti	40.720	40.235	44.094	51.156	76.502	104.186
Avusturya	95.042	80.374	88.680	102.751	97.046	92.336
Çin	21.609	20.463	24.251	31.648	56.963	87.152
Birleşik Krallık	61.052	67.546	90.519	89.648	82.968	74.866
Kanada	58.500	70.077	64.224	69.541	72.149	70.772
İtalya	79.814	73.626	62.610	68.554	65.582	64.210
Rusya Federasyonu	49.572	29.936	32.934	48.935	58.587	49.125
Avustralya	48.889	47.314	55.147	56.105	53.265	47.260
74. Türkiye	1.449	1.339	1.942	1.763	1.611	2.312
DÜNYA	2.348.364	2.247.460	2.307.097	2.404.785	2.659.635	2.649.640

Tablo 47. Tropikal Meyvelerin Suyu (20.09.89) Dünya İthalatçı Ülkeleri Üretim Miktarı (Ton)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Hollanda	61.115	71.587	96.311	91.542	98.652	102.559
Yemen	139.983	67.563	30.861	34.433	76.445	95.589
Almanya	64.582	73.558	74.278	77.749	82.912	84.194
Fransa	38.564	40.460	44.980	45.687	47.408	49.456
Japonya	63.058	48.907	44.664	52.517	55.966	46.836
Birleşik Krallık	30.078	38.647	57.192	53.349	48.057	45.690
Çin	7.894	7.327	9.155	13.994	29.879	45.552
Suudi Arabistan	93.998	95.374	74.456	69.543	57.367	39.398
Avusturya	25.157	27.361	27.587	34.947	36.461	39.331
Singapur (m ³)	35.739	70.072	27.556	36.418	37.847	39.218
Avustralya (m ³)	30.264	32.044	37.819	40.905	41.723	38.289
Kanada (m ³)	21.942	32.441	29.008	33.909	35.096	35.876
Kore Cumhuriyeti	9.586	10.553	11.687	14.568	22.270	35.298
32. Türkiye	4.638	3.908	6.347	3.848	3.948	7.474
DÜNYA	-	-	-	-	-	-

Yukarıdaki tablolarda yatırım kapsamında üretilmesi planlanan ürünlerin GTİP kodları üzerinden son 5 yıldaki dünya ihracat ve ithalat rakamları ile üretim rakamları verilmiştir. Dünya ihracatında AB ülkeleri ile Brezilya ilk sıralarda yer alırken, ithalatı ise daha çok ABD, Birleşik Krallık ve AB ülkeleri yer almaktadır. Türkiye'nin dünya ihracatında, ithalatında ve ürünlerin üretimlerinde kaçıncı sırada yer aldığı da yine yukarıdaki tablolarda ayrı ayrı gösterilmiştir.

Tablo 48. Meyve Sularının İthalatçı Ülkelerde Ton Başına Ortalama Birim Fiyatları

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ABD	1.868	-	-	-	-	-
Hollanda	1.320	1.234	1.241	1.242	1.239	1.152
Almanya	1.490	1.243	1.290	1.288	1.321	1.184
Fransa	1.049	871	913	982	1.056	969
Birleşik Krallık	1.229	1.048	951	998	1.024	954
Belçika	889	784	730	843	822	819
Japonya	2.291	2.126	2.012	2.129	2.263	2.162
Kanada	1.374	-	-	-	-	-
Çin	2.280	1.953	1.966	2.013	2.052	1.840
Avusturya	1.568	1.324	1.414	1.540	1.489	1.281
Polonya	1.195	1.122	1.282	1.491	1.632	1.450
Rusya Federasyonu	1.732	1.608	1.555	1.579	1.645	1.565
İtalya	1.173	1.217	1.734	1.804	1.769	1.323
Kore Cumhuriyeti	2.636	2.414	2.294	2.444	2.637	2.501
Türkiye	1.070	727	961	691	712	480
DÜNYA	-	-	-	-	-	-

2.4.3. Türkiye İhracatı

Ülkemiz sahip olduğu ekolojik yapı ve üretim alanı ile yaş meyve üretiminde dünyanın önde gelen ülkelerinden biri konumundadır. Bu durum, ülkemiz meyve suyu sektörü için de önemli avantajlar sağlamaktadır. Türkiye'nin meyve suyu ihracatı 1970 yılında 6 ton gibi sembolik bir miktarla başlamış, 2019 yılı ihracatımız ise 169.280 ton olarak gerçekleşmiştir. Meyve suyu ihracatımızda en önemli yeri teşkil eden ürün, portakal ve elma suyudur. Toplam elma suyu ihracatımız 2019 yılında yaklaşık 115.8 milyon Dolar olarak gerçekleşmiş ve toplam meyve suyu ihracatının %44,6'sını oluşturmuştur.

Tablo 49. Türkiye'nin Ürünler İtibariyle Meyve Suyu İhracatı

GTİP	Ürün Adı	2018		2019	
		Ton	\$1000	Ton	\$1000
20.09.11	Dondurulmuş Portakal Suyu	655	1.145	723	1.031
20.09.12	Portakal Suyu (Brix Değeri < 20)	4.161	2.898	2.036	1.280
20.09.19	Portakal Suyu (Diğer Hallerde)	5.409	4.777	3.555	4.455
20.09.31	Diğer Turunçgil Suları (Brix Değeri < 20)	1.359	921	1.235	714
20.09.39	Diğer Turunçgil Suları (Brix Değeri > 20)	1.116	1.818	1.127	1.540
20.09.41	Ananas Suyu (Brix Değeri < 20)	914	876	602	547
20.09.49	Ananas Suyu (Diğerleri)	165	185	172	106
20.09.50	Domates Suyu	3.849	1.845	3.731	1.616
20.09.71	Elma Suyu (Brix Değeri < 20)	5.527	4.364	4.173	2.585
20.09.79	Elma Suyu (Diğerleri)	80.015	112.906	82.903	113.260
20.09.89	Diğer Meyvelerin Suları	54.603	113.271	51.885	110.586
20.09.90	Karışık Meyve ve Sebze Suları	22.352	30.232	17.138	21.854
GENEL TOPLAM		180.125	275.238	169.280	259.574

Meyve suyu sektöründe ağırlıklı olarak ABD ve Avrupa Birliği ülkelerine ihracat gerçekleştirildiği görülmektedir. 2019 yılı meyve suyu ihracatında 260.7 milyon Dolar ihracat değeri ve %53,3'lük pay ile ilk sırada ABD yer almaktadır. Bu ülkeye ihracatımız aynı yıl %6,66 azalmıştır. İkinci sırada ise %16,4

pay ve 80.5 milyon Dolar ihracat değeri ile Hollanda yer almıştır. İtalya, Kore Cumhuriyeti, Almanya, İngiltere, İspanya, Fransa ve Japonya meyve suyu ihracatımızın yöneldiği diğer başlıca ülkelerdir. Almanya ve Çin'e gerçekleştirilen ihracatta değer bazında sırayla %109'luk ve %250'lik artış kaydedilmiştir.

Tablo 50. Türkiye'nin Ülkeler İtibariyle Meyve Suyu İhracatı

Ülkeler	2018		2019		Yıllık Değişim %	
	Ton	\$1000	Ton	\$1000	Miktar	Değer
ABD	182.968	279.382	170.640	260.764	- 6,74	- 6,66
Hollanda	27.265	73.879	20.524	80.517	- 24,72	8,98
Serbest Bölge	40.915	38.513	53.321	34.407	30,32	- 10,66
İtalya	21.213	31.844	19.901	27.390	- 6,18	- 13,98
Kore Cumhuriyeti	2.684	16.483	6.694	15.975	149,40	- 3,08
Almanya	8.473	6.465	5.583	13.521	-34,10	109,14
Birleşik Krallık	8.727	14.527	7.081	10.764	-18,86	- 25,90
İspanya	9.013	13.505	5.418	10.464	- 39,88	- 22,51
Japonya	5.606	16.353	6.027	9.463	7,50	- 42,13
Fransa	3.464	6.227	2.892	6.896	- 16,51	10,74
Suudi Arabistan	642	6.675	2.026	4.873	215,57	- 26,99
Çin	3.671	1.176	4.051	4.126	10,35	250,85
Kanada	1.030	2.948	2.125	3.574	106,31	21,23
Avusturya	1.099	1.825	1.530	3.285	39,21	80
Rusya Federasyonu	911	2.339	1.013	3.013	11,19	28,81
GENEL TOPLAM	317.681	512.141	308.826	489.032	- 2,78	- 4,51

Tablo 51. Meyve Sularının Türkiye'nin İhracat Ettiği Ülkelerde Ton Başına Ortalama Birim Fiyatları

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ABD	1.664	1.759	1.929	1.823	1.806	1.510
Hollanda	1.817	1.555	1.521	1.609	1.816	1.729
Serbest Bölgeler	1.543	1.364	1.329	1.091	1.168	1.335
İtalya	2.425	1.728	2.073	1.956	2.374	2.171
Kore Cumhuriyeti	2.708	1.834	1.813	2.002	2.409	2.020
Almanya	1.556	1.377	1.469	1.706	1.715	1.928
Birleşik Krallık	1.514	1.261	1.230	1.241	1.547	1.478
İspanya	2.039	1.524	1.762	1.883	1.814	1.747
Japonya	2.076	1.756	1.120	1.156	1.111	1.144
Fransa	2.076	1.993	1.741	1.884	1.927	1.685
Suudi Arabistan	1.957	1.731	1.426	1.882	1.832	2.037
Çin	1.200	1.453	735	649	803	882
Kanada	1.690	1.849	1.828	1.706	1.772	1.546
Avusturya	1.281	1.270	874	2.072	2.128	1.969
Rusya Federasyonu	2.273	2.382	2.621	2.596	2.652	2.683
DÜNYA	1.594	1.408	1.469	1.479	1.527	1.528

2.4.4. Türkiye İthalatı

Türkiye'nin meyve suyu ithalatı 2019 yılında ihracata paralel bir artış göstererek 12.1 milyon Dolar'a ulaşmıştır. Söz konusu ithalat artışında temel belirleyici unsuru; portakal, narenciye, elma, ananas ve diğer meyvelerin suyu ithalatında yaşanan artışlar olmuştur. Dondurulmuş portakal suyu, elma suyu ve ananas suyu gibi ürünlerde ithalatımızın bir kısmını, farklı tüketici tercihlerine uygun ürünlerin üretilmesi amacıyla Dahilde İşleme Rejimi kapsamında gerçekleştirilen ithalat oluşturmaktadır.

Tablo 52. Türkiye'nin Ürünler İtibariyle Meyve Suyu İthalatı

GTİP	Ürün Adı	2018		2019	
		Ton	\$1000	Ton	\$1000
20.09.11	Dondurulmuş Portakal Suyu	2.057	4.329	600	1.043
20.09.12	Portakal Suyu (Brix Değeri < 20)	-	0	6	5
20.09.19	Portakal Suyu (Diğer Hallerde)	1.248	385	23	28
20.09.31	Diğer Turunçgil Suları (Brix Değeri < 20)	38	67	31	49
20.09.39	Diğer Turunçgil Suları (Brix Değeri > 20)	2.522	5.288	1.603	3.349
20.09.41	Ananas Suyu (Brix Değeri < 20)	-	0	-	0
20.09.49	Ananas Suyu (Diğerleri)	497	731	456	681
20.09.50	Domates Suyu	2	3	-	0
20.09.71	Elma Suyu (Brix Değeri < 20)	33	67	35	63
20.09.79	Elma Suyu (Diğerleri)	8.944	1.025	14.782	3.817
20.09.89	Diğer Meyvelerin Suları	3.948	1.611	7.474	2.312
20.09.90	Karışık Meyve ve Sebze Suları	163	608	203	763
GENEL TOPLAM		19.452	14.114	25.213	12.110

Türkiye'ye 2019 yılında toplam 57 ülkeden meyve suyu ithalatı gerçekleştirilmiştir. İsrail, Polonya, İran, Hollanda ve İspanya meyve suyu ithalatımızda önde gelen ülkelerdir. Güney Afrika ve Polonya'dan gerçekleşen ithalatın 2019 yılında değer bazında sırayla %18.900 ve %11.550 gibi yüksek oranlarda artış kaydettiği görülmektedir.

Tablo 53. Türkiye'nin Ülkeler İtibariyle Meyve Suyu İthalatı

ÜLKELER	2018		2019		Yıllık Değişim %	
	Ton	\$1000	Ton	\$1000	Miktar	Değer
İsrail	2.176	4.309	1.275	2.492	- 41,40	- 42,16
Polonya	2	18	2.004	2.097	100.100	11.550
İran	14.067	1.402	19.591	1.987	39,26	41,72
Hollanda	444	1.028	396	877	-10,81	- 14,68
İspanya	200	515	345	846	72,50	64,27
İrlanda	112	107	470	759	319,64	609,34
Kıbrıs	1.504	3.032	320	700	-78,72	- 76,91
Brezilya	698	1.680	380	657	- 45,55	- 60,89
ABD	13	134	91	399	600	197,76
Almanya	133	640	76	361	- 42,85	- 43,59
Endonezya	294	370	189	237	- 35,71	- 35,94
Güney Afrika	0	1	143	190	14.300	18.900
İtalya	25	85	74	176	196	107,05
Tayland	129	183	104	160	- 19,38	- 12,56
Macaristan	68	154	58	125	- 14,70	- 18,83
GENEL TOPLAM	20.189	14.384	26.059	12.511	29,07	- 13,02

İthalatta ilk sırada yer alan İsrail'den ağırlıklı olarak diğer turuncgil suları ve ananas suyu, ikinci sıradaki Brezilya'dan ise dondurulmuş portakal suyu ve diğer portakal suları ithal edilmiştir. İspanya'dan gerçekleştirilen ithalatta ise diğer portakal suları, ananas suyu, karışık meyve suları ve elma suyu ithalatındaki artışlar etkili olmuştur.

Tablo 54. Meyve Sularının Türkiye'nin İthal Ettiği Ülkelerde Ton Başına Ortalama Birim Fiyatları

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
İsrail	2.011	2.090	1.972	1.946	1.980	1.955
Polonya	5.667	11.636	6.500	7.625	9.000	1.046
İran	97	98	115	104	100	101
Hollanda	2.749	2.535	2.000	2.942	2.315	2.215
İspanya	1.842	1.110	1.190	2.313	2.575	2.452
İrlanda	1.177	1.196	237	1.080	955	1.615
Kıbrıs	-	1.514	1.667	1.722	2.016	2.188
Brezilya	1.435	1.745	1.932	2.218	2.407	1.729
ABD	1.484	1.326	1.284	1.646	10.308	4.408
Almanya	5.625	4.541	3.681	3.383	4.812	4.750
Endonezya	1.393	2.143	2.825	2.320	1.259	1.254
Güney Afrika	1.389	1.138	-	-	-	1.329
İtalya	2.433	6.125	4.000	9.333	3.400	2.378
Tayland	1.779	2.323	3.031	2.121	1.419	1.538
Macaristan	2.303	1.846	1.743	1.833	2.265	2.155
DÜNYA	1.070	727	961	691	712	480

2.5. Üretim, Kapasite ve Talep Tahmini

2.5.1. Türkiye'de Ürün Bazında Üretim Miktarı

Türkiye'de meyve suyuna işlenen başlıca meyveler; elma, kayısı (zerdali dâhil), şeftali, vişne, portakal, üzüm ve nardır. Ancak son dönemde hem Türkiye tarımsal üretimindeki hem de meyve suyu sanayisindeki gelişmelere paralel olarak işlenen meyvelerde çeşitlendirme artmaktadır. Yukarıda bahsedilen meyvelere ek olarak havuç, limon, üzüm, çilek, ayva, domates, armut, mandalina, kuşburnu, karadut gibi meyvelerin de sanayiye giden oranları her geçen gün talebe bağlı olarak artmaktadır. Aşağıdaki tabloda meyve suyu sanayisinin işlediği başlıca meyvelerin yıllara göre üretim miktarları verilmektedir.

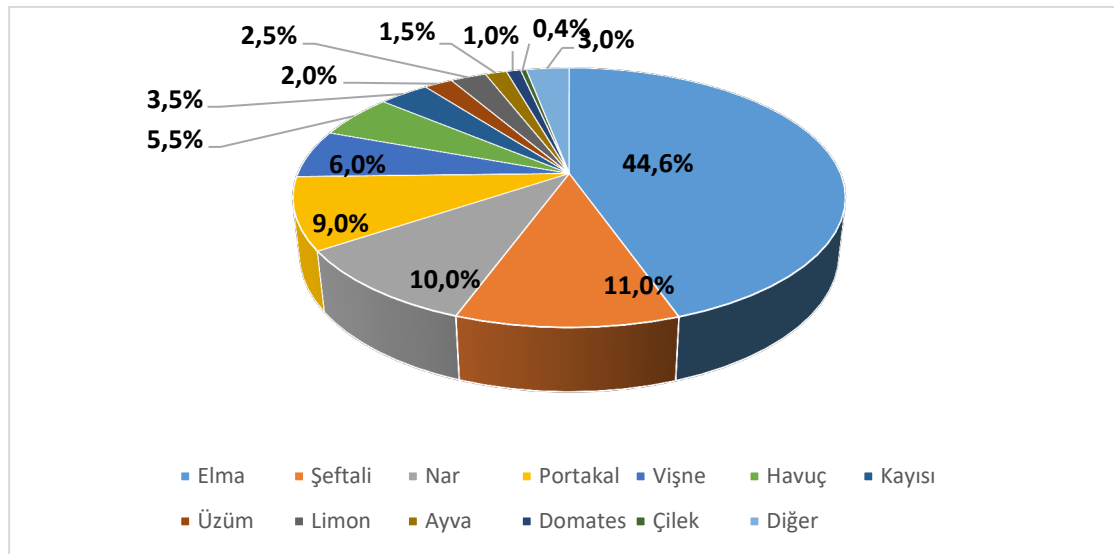
Tablo 55. Türkiye'de Meyve Suyuna İşlenen Başlıca Meyvelerin Üretimi (Ton)

Ürün	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Elma	2.480.444	2.569.759	2.925.828	3.032.164	3.625.960	3.618.752
Kayısı	2.728.210	696.100	749.050	1.006.653	769.927	863.856
Şeftali	531.850	560.800	585.210	664.785	667.982	685.973
Vişne	182.577	183.500	192.500	181.874	184.167	182.165
Portakal	2.423.400	1.816.798	1.850.000	1.950.000	1.900.000	1.700.000
Üzüm	2.166.749	1.891.910	1.990.604	2.109.000	1.945.262	2.050.000
Nar	397.335	445.750	465.200	502.606	537.847	559.171
Limon	725.230	750.550	850.600	1.007.133	1.100.000	950.000
Çilek	376.070	375.800	415.150	400.167	440.968	486.705

Ayva	107.243	112.900	126.400	174.038	176.479	180.542
Domates	11.850.000	12.615.000	12.600.000	12.750.000	12.150.000	12.841.990
Armut	462.336	463.623	472.250	503.004	519.451	530.723
Havuç	557.977	534.988	554.736	569.533	642.837	663.882
Greyfurt	229.555	250.025	253.120	260.000	250.000	249.185
Mandalina	1.046.899	1.156.365	1.337.037	1.550.469	1.650.000	1.400.000
TOPLAM	26.265.875	24.423.868	25.367.685	26.661.426	26.560.880	26.962.944

Ülkemiz meyve suyu sanayisinde işlenen meyvelerde en büyük payı yaklaşık %44,6 ile elma almaktadır. İkinci sırada yer alan şeftaliyi, son dönemde hızlı bir artış göstererek payını %10'a çıkaran nar izlemektedir. Bunların ardından ise sırasıyla portakal, vişne ve havuç gelmektedir.

Grafik 7. Meyve Suyu Sanayisinde İşlenen Meyve Miktar Dağılımı

2.5.2. Türkiye’de Meyve Suyu Konsantresi ve Püresi Üretimi

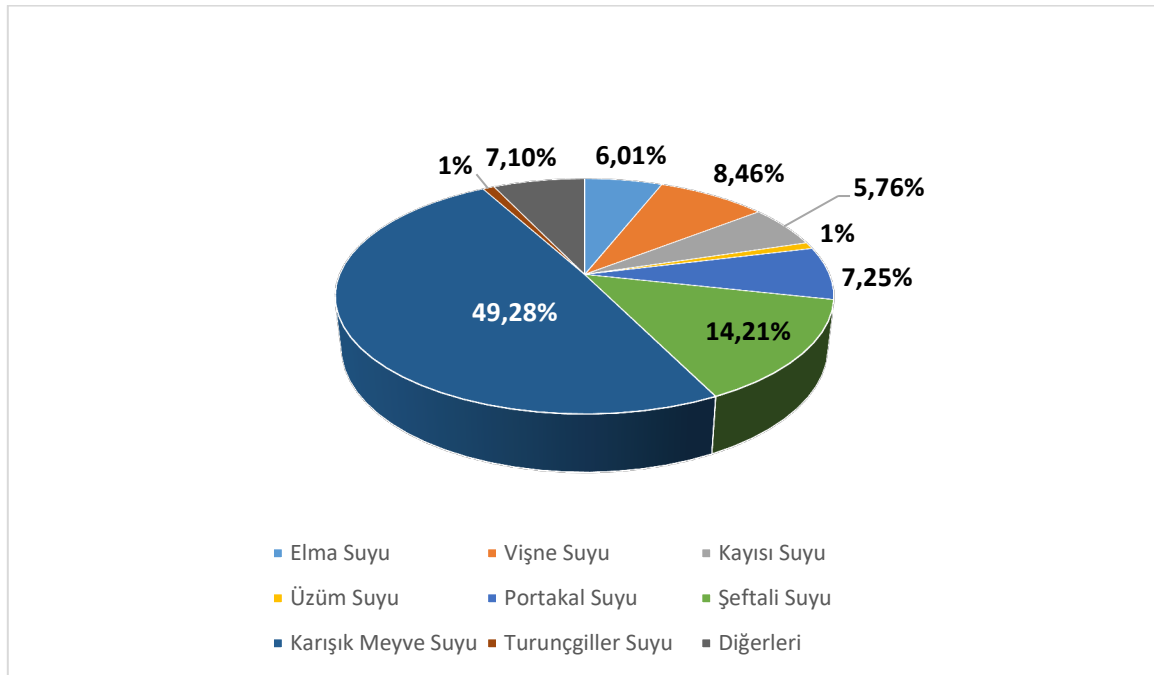
Bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de meyvelerin işlenmesiyle elde edilen meyve suyu önce konsantre ya da püre adı verilen ara mamule dönüştürülmektedir. Dünya meyve suyu ticareti de markalı ürünler dışında genel olarak bu ara mamuller üzerinden gerçekleştirilmektedir.

Türk Gıda kodeksi tanımlarına göre, “**Meyve Suyu Konsantresi**” bir veya daha fazla meyveden elde edilen meyve suyundan, fiziksel yollarla suyun belirli oranlarda uzaklaştırılmasıyla elde edilen ürün; “**Meyve Püresi**” ise, suyunu uzaklaştırmadan, bütün veya kabuğu soyulmuş meyvenin yenilebilen kısmının elekten geçirilmesiyle elde edilen, fermente olmamış ancak fermente olabilen ürünü temsil etmektedir. İç ve dış taleplere göre, üretilen meyve suyu konsantresi ve püresinin bir kısmı yurt içi tüketim için meyve suyu ve benzeri ürünlere dönüştürülürken, bir kısmı ise ihraç edilmektedir.

2019 yılında üretilen konsantre miktarı, 5 yıl içerisinde %23 artarak 1.094.787 bin tona ulaşmıştır. Ülkemizdeki meyve suyu konsantrelerinin son beş yıllık dönemdeki üretim miktarları aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 56. Türkiye'de Konsantre Olmayan Meyve Suyu Üretimi (Ton)

	Brix	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Elma Suyu	70	47.678	46.202	42.045	45.967	51.129	65.809
Vişne Suyu	65	139.056	121.700	119.860	131.278	108.608	92.639
Kayısı Suyu	65	83.110	65.791	55.897	68.913	63.347	63.139
Üzüm Suyu	65	-	4.930	3.034	9.650	12.694	10.693
Portakal Suyu	65	-	65.098	57.335	69.053	75.482	79.376
Şeftali Suyu	52	210.738	188.312	208.727	214.214	160.890	155.580
Karışık Meyve Suyu	65	563.092	609.922	662.540	574.380	730.976	539.597
Turunçgiller Suyu (Portakal ve Greyfurt Hariç)	65	-	11.722	10.436	-	9.516	10.143
Diğerleri	-	-	94.263	107.399	-	65.329	77.811
TOPLAM KONSANTRE	-	1.043.674	1.207.940	1.267.273	1.113.455	1.277.971	1.094.787

Grafik 8. Meyve Suyu Konsantrelerinin Çeşit Dağılımı

Türkiye'de üretilen meyve suyu konsantresi olmayan çeşitlerinde ilk sırayı büyük bir farkla karışık meyve suyu almakta, bunu sırasıyla şeftali, vişne, portakal ve diğer meyve suları izlemektedir.

2.5.3. Kapasite ve Ekonomik Kapasite Kullanım Oranı

Türkiye meyve suyu sektöründe miktar olarak en çok işlenen meyveler elma, şeftali, vişne ve kayısıdır. Aşağıdaki tabloda verilen minimum ve maksimum kapasiteler, ilgili meyvenin peak sezonundaki süreçte fiilen işlenebilecek miktarı temsil etmektedir. Örneğin bu dönem kayısı ve vişne için 40 gün, şeftali için 70 gün ve nar için 60 gündür.

Tablo 57. Türkiye Meyve Suyu Sektöründe Minimum ve Maksimum Kapasiteler

MEYVE	MİNİMUM (TON/SEZON)	MAKSİMUM (TON/SEZON)
Kayısı	5.000	15.000
Şeftali	10.000	25.000
Vişne	5.000	15.000
Elma	15.000	50.000
Portakal	7.500	40.000
Nar	5.000	25.000
Diğer	5.000	15.000

Kayısı, şeftali, vişne ve elma için yukarıda verilen ortalama sezonluk kapasitelerden yola çıkarak yeterli meyve olması durumunda işlenebilecek sezonluk miktar, fiilen işlenen sezonluk miktar ve toplam atıl kapasite miktarı aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 58. İşlenebilecek Meyvelerin Sezonluk İşlenen ve Atıl Kapasitesi

Meyve	İşleyen Tesis Sayısı	Ortalama Sezonluk Kapasite (Ton)	İşlenebilecek Sezonluk Miktar (Ton)	İşlenen Sezonluk Miktar (Ton)	Toplam Atıl Kapasite (Ton)
Kayısı	14	10.000	160.000	60.000	100.000
Şeftali	14	17.500	280.000	120.000	160.000
Vişne	11	10.000	170.000	80.000	90.000
Elma	15	25.000	600.000	350.000	250.000
Narenciye	7	20.000	400.000	250.000	150.000
Nar	7	15.000	75.000	50.000	25.000
Diğer	15	10.000	150.000	100.000	50.000
Toplam	-	-	1.835.000	1.010.000	825.000

Tablodan da anlaşılabacağı üzere Türkiye meyve suyu sektörü hâlihazırda kurulu kapasitelerle dahi, güncel durumda işlediği miktar kadar daha meyve işleyebilecek durumdadır. Sektörde kurulu kapasite %80 olup işletmelerin kapasite kullanımları %65 dolaylarındadır.

2.5.4. Üretilen Ürünlere Olan Talep Tahmini

Türkiye’de kişi başına düşen ortalama yıllık meyve suyu ve nektarı tüketim miktarı 10 litre civarındadır. Avrupa’da ise kişi başına düşen yıllık ortalama meyve suyu ve nektarı tüketimi 22 litre civarındadır. ABD’de 40, Almanya’da 30, Avrupa’da ise yaklaşık 25 litre olan yıllık kişi başına düşen meyve suyu tüketiminin Türkiye’de 7-8 litre düzeyinde seyretmektedir.

Verilere göre, Türkiye’de %100 meyve suyu ve nektar olarak kişi başı tüketim 1970’li yıllarda 0,4 litre iken, 2000 yılında 4,4 litreye, 2019 yılında ise 10 litreye ulaşmıştır. Türkiye’de meyve suyu tüketimi her ne kadar Avrupa’ya kıyasla düşük seviyelerde olsa da 2000 yılından bu yana artan bir grafik olduğu dikkatlerden kaçmamaktadır.

Ayrıca birçok çeşidi tüketiciler ile buluşturan üreticiler de yurt içi satış ağlarının yanı sıra yurt dışı pazarlarını da bu süreçte bir hayli arttırmıştır. Meyve suyu tüketimi ve ihracatında yaşanan iki taraflı büyüme de endüstrinin sorumlu üretimi ile tüketicinin bilinçlenerek doğru beslenmeye yönelişini öne çıkarmıştır.

Ülkemizde üretilen meyve suyu ve benzeri ürünlerin miktarı 2010 yılında yaklaşık 900 bin tona ulaşmış durumdadır. Son beş yıllık büyüme oranlarına bakıldığında ilk sırada meyveli ve aromalı içeceklerin yer aldığı gözlemlenmektedir. Bunları % 40 ile meyve nektarı izlemiş, meyve suyunun büyüme oranı ise % 16 civarında gerçekleşmiştir. Önceki yıla göre değişimler incelendiğinde ise, en hızlı büyüyen kategorinin %100 meyve suyu olduğu görülmektedir.

Türkiye meyve suyu pazarının gelişiminin ve büyümesinin devam etmesi ve meyve suyu ürünlerine olan talebin her geçen yıl artış göstermesi beklenmektedir.

Ülke genelindeki ekonomik dalgalanmalar dikkate alındığında bu tür dalgalanmalar gıda, içecek ve tarım sektörlerini diğer sektörlerle göre daha az etkilemektedir. İnsan yaşantısının temel ihtiyaçlarını karşılayan bu sektörler olmazsa olmaz sektörler olup ulusal ya da küresel krizleri en az olumsuzlukla atlatan sektörlerdir.

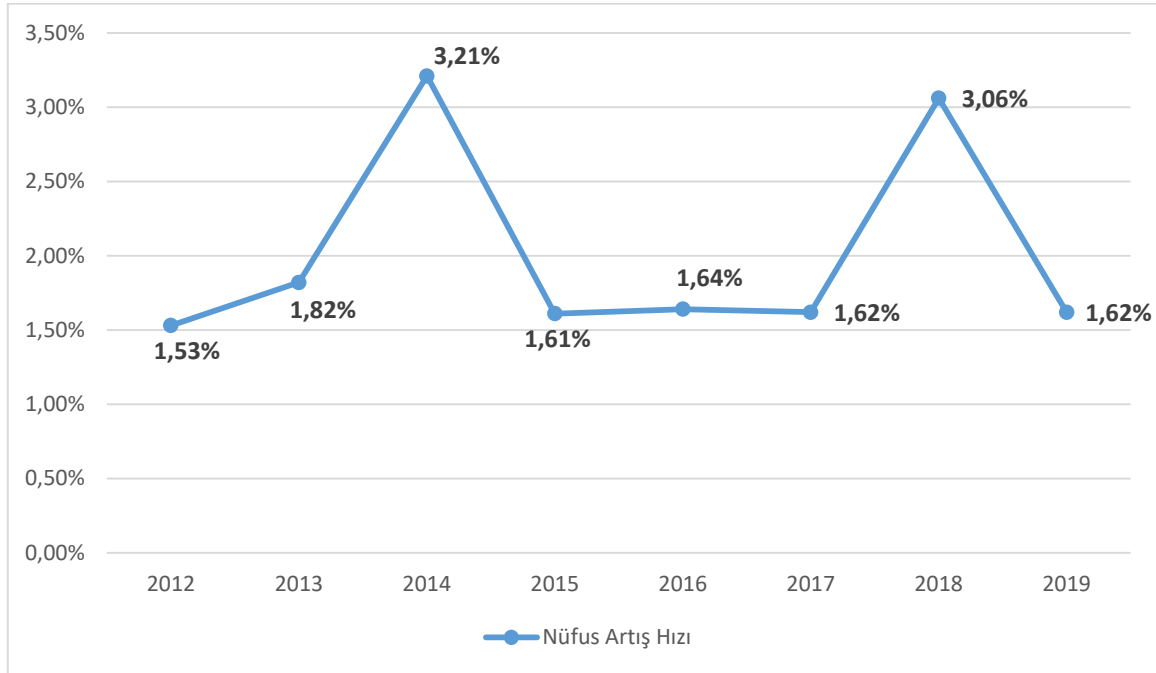
Sektörün yatırım bölgesindeki gelişimi ve bölgenin nüfus artış hızı incelendiğinde en büyük etki bölgenin turizm bölgesi olmasından dolayı sürekli bir turist potansiyeline sahip olması bölgedeki meyve suyu tesislerinin üretimlerinin artmasına ve bölgedeki organik ürün yetiştiriciliği diğer bölgelere ve yurtdışına ürünlerin satışını kolaylaştırmaktadır.

Bölgenin yıllara göre nüfusu ve nüfus artış hızı aşağıdaki tabloda ile grafikte verilmiştir.

Tablo 59. Muğla İli Nüfusu ve Nüfus Artış Hızı

Yıl	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Muğla Nüfusu	851.145	866.665	894.509	908.877	923.773	938.751	967.487	983.142
Artış Hızı	%1.53	%1.82	%3.21	%1.61	%1.64	%1.62	%3.06	%1.62

Grafik 9. Muğla İli Nüfus Artış Hızı

Grafikten de görüldüğü üzere Muğla ilinin nüfusu sürekli artış göstermiş olup üretilecek ürünlere olan talebin ve tüketimin artması da bu artış ile doğru orantılı olarak artacaktır.

2.5.5. Sektörde Beklenen Gelişmeler

Türkiye meyve suyu sanayi, Avrupa ile kıyaslandığında, teknoloji bakımından yapılanmasını hızla geliştirerek eşit düzeye gelmiş olsa da, görece olarak genç bir sektördür. Ülkemizde meyve suyu kavramı da Avrupa'da olduğu kadar iyi bilinmemekte, dolayısıyla gelişen bu sektörün ürün çeşitliliği, bazı gelişmiş pazarlara göre daha azdır. Ancak meyve suyu üreticileri artan tüketici taleplerini karşılamak amacıyla ürün çeşitlendirmesini her geçen gün arttırmaktadır.

Türkiye'de en çok tüketilen tatlar şeftali, vişne ve kayısıdır. Bu meyvelerin sularının şeftali ve kayısıda olduğu gibi yoğun kıvamlı, vişnede olduğu gibi ekşi olması nedeniyle tek başlarına tüketilemez. Bu nedenle de, şeftali, kayısı ve vişne genel olarak meyve nektarına işlenmektedir. Ancak henüz tüketim düzeyi çok düşük de olsa, %100 meyve suyuna artan ilgi nedeniyle, üreticilerimiz bu meyvelerden üretilen ürünlerin tat dengesini su ve şeker yerine, elma ve üzüm suyuyla sağlayarak, %100 meyve suyu olarak tüketicilere sunmaktadırlar. Tüketiciler tarafından ilgiyle karşılanan bu ikili karışımlara ek olarak, her türlü damak tadına hitap edebilecek yaratıcı karışımlar da her geçen gün artmaktadır.

Ülkemizde henüz vitamin katkılı ve fonksiyonel meyve suyu ve benzeri ürünlerin payı çok düşüktür ve tüketiciler tarafından yeterince talep görmemektedir. Öte yandan, artan sağlıklı beslenme eğilimiyle vitamin katkılı ve fonksiyonel ürünler raflarda yerini almaya başlamış olup, ilerisi için gelişecek bir alandır.

Avrupa'da tüketilen meyve suları hem konsantreden üretilen, hem de konsantreden üretilmeyen ve "NFC" (not from concentrate) adı verilen ürünlerden oluşmaktadır. Türkiye'de üretilen meyve sularının çok büyük bir çoğunluğu "konsantreden" elde edilmektedir ve NFC kavramı henüz ülkemizdeki tüketiciler bakımından çok yenidir. Avrupa'da, özellikle gelişmiş pazarlarda, NFC'ye olan ilgi giderek artmaktadır ve bu eğilimin gelecekte Türkiye'de de yaşanması beklenmektedir.

2.6. Girdi Piyasası

2.6.1. Meyve Suyu Üretiminde Kullanılacak Hammadde ve Yardımcı Maddeler

Yatırım bölgesinde gerçekleştirilecek üretimde hammadde ve yardımcı maddeler olarak;

- Portakal
- Elma
- Nar
- Mandalina
- Limon
- Tropikal meyveler kullanılacaktır.

Bu ürünlerin özellikleri şöyledir:

Portakal

C vitamini açısından önemli bir besin olan portakal, **Hesperidium** ismi verilen **narenciye** grubuna ait bir meyvedir. Tüm dünya üzerinde ortalama 600 kadar farklı portakal çeşidi olduğu bilinmektedir. Dünyanın en değerli besinleri arasında bulunan portakalın içerisinde **kalsiyum**, **fosfor** ve **sitrik asidin** yanı sıra bol miktarda **potasyum** ile bazı **antioksidan mineraller** bulunmaktadır.

Ilıman iklimleri seven portakal ülkemizde en çok Akdeniz kıyılarında, Ege ve Karadeniz bölgelerinde de yetiştirilmektedir. Ancak soğuğa karşı oldukça hassas olan portakal sıcaklık eksinin altına düştüğü anda dondan etkilenmektedir.

Portakal sağlığa olan faydaları dışında başka alanlarda da kullanılmaktadır. Örneğin; kabuğundan çıkan yağ evlerin güzel kokması için kullanabilmektedir. Zaten kozmetik sektöründe de esans, parfüm, kolonya ve oda parfümünde portakal kabuğundan yararlanılmaktadır.

Elma

Elmanın çıkış noktasının **Güney Kafkaslar, Rusya'nın güneyi ve Orta Asya** olduğu bilinmektedir. Kapalı tohumlu bitkilerin **Gülğiller** ailesine mensup olan elmanın en yakın akrabaları olarak **malta eriği ve armut** gösterilmektedir. Bir elma ağacı **5-12 metre** arasında boy verebilmektedir. Yapraklarla birlikte açan çiçekleri ilk önce açık pembe renktedir. Kurak ve sıcak iklimleri sevmeyen elma, **-35 dereceye** kadar dayanabilme özelliğine sahiptir. Toprak olarak ise tınlı ve kumlu toprak yapısında yetismeye uygundur.

Elma soyan biri görüldüğünde genellikle söylenen klasik sözlerden biri olan "*faydası kabuğunda*" sözü, yapılan araştırmalar sonucunda bilimsel olarak kanıtlanmıştır. Kasların dinçliğinin korumasında son derece etkili olan elma, beslenme uzmanlarının yanı sıra büyük doktorların da tavsiye ettiği meyvelerden biridir. Çağın en büyük illeti niteliğinde olan **kanserin önlenmesinde** büyük etkiye sahip olan elma, kanser hücrelerinin çoğalmasını ve oluşmasını engellemeye yararmaktadır.

Elmanın değerinin sonradan anlaşılmış bir meyve olmasından dolayı da, faydaları konusunda şimdilerde bilinçlenmeye başlanmıştır. Diyabet hastalarının şeker oranı yüksek olan meyvelerden uzak durmaları gerektiği için meyve kısıtlaması oldukça fazla yaşanan sorunlardan biridir. Bu noktada şeker hastaları için en masum meyvelerden biri olan elma, doktorlar tarafından güvenle tüketilmesi tavsiye edilmektedir.

Nar

Narın her tanesi şifa deposu sayılmaktadır. **C vitamini** açısından zengin olan nar, yapısında **B1, B2** vitaminleri ile kalsiyum ve fosfor minerallerini de barındırmaktadır. Haziran ve Temmuz aylarında çiçek açar ve 5 – 25 Ekim arası hasat edilmektedir. Portakal büyüklüğünde bir meyvedir.

Türüne göre tatlı, ekşi veya mayhoş olabilmektedir. Ekşi olan türünden sirke

veya sirke asiti yapılmaktadır. Hatay ve Adana yöresinde ise nar ekşisi yapılmaktadır. Özellikle salatalara kullanılan nar ekşisi, hafif yoğun kıvamdadır. Aynı zamanda eklendiği yemeğe şekerli bir tat da katmaktadır.

Genellikle taze olarak tüketilen meyve oldukça dayanıklıdır. Toplandıktan günler sonrasında bile yenilebilmektedir. Ancak ilk taze hali gibi sulu olmamaktadır. Nar çekirdekleri en az pamuk tohumu kadar yağ içermektedir. Bu nedenle yağ sanayi de bir diğer kullanım alanıdır.

Nar ağacı güneşi sevmektedir. Gölgede de yetişebilen bu bitki ışığın bol olduğu yerlere kıyasla daha geç çiçek ve meyve vermektedir. Bu nedenle güneş ışığını en çok alan yerlere ekmeniz önerilmektedir.

Toprak bakımından geçirgen ve gevşek toprakları sevmektedir. Su ihtiyacı ise hava sıcaklığı ve toprak yapısına göre değişmektedir.

Saksılarda yetişen küçük türlerinde genellikle çinko eksikliği görülmektedir. Bu eksikliği uygun içerikli gübreler kullanarak tamamlanabilmektedir. Yılda bir defa budama yapılmalıdır.

Çiçekler oluştuktan yaklaşık 3 ay sonra meyveler olgunlaşmaya başlamaktadır. Meyvenin kabukları yoğun kırmızı renk aldığı anda hasat zamanı gelmiş demektir.

Mandalina

Turunçgillerden olan mandalina, ılıman iklimlerde yetişmektedir. Mandalina karbonhidratlar bakımından zengin bir meyvedir. Bunun yanında bol miktarda lif ve protein içermektedir. Ayrıca E ve C vitamini açısından zengin olan mandalina aynı zamanda tiamin, piridoksin, sodyum, potasyum, kalsiyum, bakır gibi birçok mineral ve bileşen içermektedir.

Limon

Hoş kokusu ve **ekşi tadı** ile pek çok kişinin vazgeçemediği lezzetlerden biri olan limon, özellikleri ve sağladığı faydalar ile tam bir şifa kaynağı niteliğindedir. Çocukların gelişimine içerdiği yoğun vitaminler sayesinde katkı sağlayan limon, aynı zamanda enfeksiyonel rahatsızlıkların iyileşmesinde oldukça etkilidir.

Kanı sulandırmasından dolayı **baş ağrısı** ve baş dönmesi gibi sorunların anında kesilmesine neden olmaktadır. İster limon suyunu direkt içmek, ister sulandırarak içmek, **ağız kokusundan** bademcik hastalıklarına kadar pek çok sorunun ortadan kalkmasını sağlar. Limon suyunun tam bir şifa kaynağı olmasının yanında kabuk ve çekirdeklerinden de faydalanmak gerekir. Zehirlenme durumlarında limon kabuğu yemek ve çekirdeğini yutmak oldukça etkili yöntemlerden biridir.

Uzun ömürlü bir ağaç olan limon daha çok fideler şeklinde üretilmektedir. Tohumla üretilen fideler toprağa 7'şer metre aralıklarla ekilmektedir. Adana, Mersin, Hatay ve Dörtöl gibi ılıman iklimlerde daha verimli yetişmektedir. En ideal yetiştirme sıcaklığının 23°C olduğu belirtilirken, 45°C'yi geçmemesi gerekmektedir. Kış aylarında ise sıfır derecenin altına görülmediği yerlerde yetiştirilmelidir. Kumlu, kirli, humuslu ve su akıntısına izin veren topraklarda yetişmektedir.

Tropikal Meyveler

Tropik Meyveler bulundukları bölgelerin veya iklimin dışında yetiştirildiklerinde oldukça farklı özellikler göstermektedirler. Tropikal meyvelerin çoğunluğu güçlü bir aromaya sahiptir. Tropikal meyve yetiştiriciliğine başlamadan önce bunları bilmek son derece önemlidir. Son yıllarda gittikçe popüler olan tropikal meyve yetiştiriciliğinin veya yetiştirme denemelerinin son derece bilinçsiz olduğu gözlemlenmiştir. Bu durum hem gereksiz yere zaman hem de parasal kayıplara yol açmaktadır.

2.6.2. Yatırım Konusu Ürünlerin Muğla İli Üretim Miktarları

Yatırım konusu ürünlerin hammadde ve yardımcı madde üretim miktarları tabloda verilmiştir.

Tablo 60. Yatırım Konusu Ürünlerin Muğla İli ve Türkiye Üretim Miktarları

Ürünler	Yıl	Muğla Üretim Miktarı (Ton)	Türkiye Üretim Miktarı (Ton)
Portakal	2015	230.842	1.816.798
	2016	249.930	1.850.000
	2017	296.617	1.950.000
	2018	265.610	1.900.000
	2019	232.912	1.700.000
Nar	2015	65.748	445.750
	2016	73.183	465.200
	2017	81.403	502.606
	2018	87.307	537.847
	2019	86.608	559.171
Limon	2015	54.556	750.550
	2016	52.651	850.600
	2017	65.933	1.007.133
	2018	99.840	1.100.000
	2019	68.674	950.000

Mandalina	2015	12.621	1.156.365
	2016	12.814	1.337.037
	2017	21.708	1.550.469
	2018	22.281	1.650.000
	2019	20.603	1.400.000
Elma	2015	13.283	2.569.759
	2016	12.409	2.925.828
	2017	13.159	3.032.164
	2018	12.887	3.625.960
	2019	12.506	3.618.752
Tropikal Meyveler	2015	459	326.707
	2016	441	365.776
	2017	995	443.122
	2018	2.318	579.956
	2019	3.265	632.500
Domates	2015	596.286	12.615.000
	2016	658.917	12.600.000
	2017	649.280	12.750.000
	2018	675.652	12.150.000
	2019	701.355	12.841.990
Havuç	2015	461	534.988
	2016	377	554.736
	2017	199	569.553
	2018	238	642.837
	2019	409	663.882

I. Portakal

Tarım ve Orman Bakanlığı, Batı Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü'ne (BATEM) göre, Anavatanı Çin kıyıları (Güney Doğu Çin ile Çin'in güney kıyıları ve Sarı Irmak Vadisi içleri), yani Güney Doğu Asya olan ve bugün elmadan sonra dünyanın en çok tüketilen meyvesi olduğu bilinen portakal; turuncgöl üretimlerinin yaklaşık %50'sini oluşturmaktadır.

Dünya portakal üretiminde önde gelen ülkeler sırası ile Brezilya, ABD, Meksika, Hindistan, Çin, İspanya ve Endonezya şeklindedir. Bunların hemen ardından Türkiye gelmektedir. Nitekim Türkiye'nin de 2019 yılında toplam 1 milyon 700 bin ton portakal üretimi gerçekleşmiştir.

Esasında orta derecede dona dayanıklı olması, geniş iklim şartlarına uyum sağlayabilmesi ve pek çok çeşide sahip olması portakalın birçok yetiştirme bölgesine yayılmasını sağlamıştır. BATEM verilerine göre, ülkemizde portakal üretiminin %77'sini Washington Navel portakal çeşidi oluştururken, %17 Valencia Late ve diğer çeşitler, %4,3 de Yafa portakal çeşidi üretilmektedir.

Washington, çok lezzetli sofralık bir portakal çeşididir. Bol sulu, aromalı, tatlı ve üstün kalitelidir. Ülkemizde, sofralık portakallar içerisinde hem iç tüketimde hem de ihracatta en çok talep gören çeşittir. Türkiye genelinde üretim miktarı yüksektir. Hasat zamanı Kasım-Aralık aylarındadır. Akdeniz ve Ege bölgelerinde yetiştirilmektedir. Muğla bölgesi de bu cinsin üretiminde önemli bir paya sahiptir ve meyve suyundan ziyade sofralık ve ihracat olarak değerlendirilmektedir. Washington cinsi portakal üretiminde Türkiye genelinde az da olsa bir düşüş yaşanırken Muğla'daki üretim söz konusu yıllar boyunca da artmaya devam etmiştir. Aşağıda verilen tabloda Türkiye geneli ve Muğla ili özelinde Washington cinsi portakalın yıllık üretim miktarları yer almaktadır.

Tablo 61. Türkiye ve Muğla Washington Cinsi Portakal Üretim Miktarları

Ürünler	Yıl	Muğla Üretim Miktarı (Ton)	Türkiye Üretim Miktarı (Ton)
01.23.13.00.01 Portakal (Washington)	2015	201.611	1.350.600
	2016	216.615	1.358.100
	2017	256.323	1.447.971
	2018	220.325	1.395.550
	2019	194.501	1.242.000

Yafa da Washington gibi sofralık bir portakal çeşididir. Gevrek, meyve zarları ince, üstün tat ve aromaya sahip bir çeşittir. Hasat zamanı Ocak-Şubat aylarındadır. Muğla'da Yafa cinsi portakal üretimi de artma eğilimindedir. Söz konusu ürünün son 5 yıllık Türkiye genelinde toplam üretimi ve il bazında üretim miktarları aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 62. Türkiye ve Muğla Yafa Cinsi Portakal Üretim Miktarları

ÜRÜNLER	YIL	MUĞLA ÜRETİM MİKTARI (TON)	TÜRKİYE ÜRETİM MİKTARI (TON)
01.23.13.00.02 Portakal (Yafa)	2015	423	70.638
	2016	337	71.300
	2017	417	71.750
	2018	398	72.300
	2019	428	57.000

Türkiye ve Muğla için bir diğer önemli portakal çeşidi de Valencia'dır. İspanya kökenli bir portakal çeşidi olan Valencia, hem sofralık hem de sanayiye yönelik, yani sıkmalık, bir çeşittir ve değişik ekolojik koşullara da çok iyi uyum sağlayabilmektedir. Hasat zamanı Nisan ayındadır. Üstelik aromalı, lezzetli ve üstün kalitelidir. Meyve suyu sanayiine oldukça uygun bir tür olması sebebi ile Türkiye'de ve ekolojisinin elverişli olduğu Muğla'da yetiştiriciliği teşvik edilen bir türdür. Hatta meyve suyu sanayiine yönelik son dönem gelişmelerden sonra Muğla'da sanayiye hammadde sağlaması ve ile meyve suyu yatırımı gelmesi bakımından Washington veya diğer cins bazı portakalların aşılama yolu ile Valencia'ya çevrilmesi gündemdedir. Bir meyve suyu yatırımı gerçekleşecek olursa bu tip bir tür değişimine hız verilebileceği yetkililer ve üreticilerce de dile getirilmektedir.

- Portakal Suyu segmentindeki gelir 2020'de 26.929,8 milyon Dolar tutarındadır. Pazarın yıllık %5,3 oranında büyümesi beklenmektedir (YBBO 2020-2025).
- Küresel karşılaştırmada, gelirin çoğu Amerika Birleşik Devletleri'nde elde edilmektedir (2020'de 7,781 milyon Dolar).
- Toplam nüfus rakamlarına göre 2020 yılında 3,62 ABD Doları kişi başı gelir elde edilmektedir.
- Kişi başına ortalama tüketim 2020'de 1,1 L'dir.

II. Mandalina

Mandalina ılıman iklime sahip bütün memleketlerde kültür şekilleri yetiştirilen, yaprak dökmeyen, uçucu yağ taşıyan bu küçük ağaçların meyveleri ülkemizde; Ege, Akdeniz ve Doğu Karadeniz Bölgelerinde bol miktarda üretilmektedir. Narenciye üretiminin yaklaşık %25'ini teşkil etmektedir. Ticari olarak yetiştiriciliği yapılan turuncuğil türleri içerisinde düşük sıcaklıklara en dayanıklısı buna karşılık meyveleri düşük sıcaklıklara en hassas olanıdır. Mandalina çeşitlerinin olgunluk dönemleri aylara yayılmış durumdadır. Mandalina hasadına, meyve çeşitlerinin olgunlaşma dönemine ve meyvelerin olgunluğuna bakılarak sonbaharın çeşitli zamanlarında başlanmakta ve türe göre nerdeyse 12 ay hasat yapılabilmektedir. Meyve kabuk renkleri açık sarıdan koyu kırmızıya kadar çeşitlilik ihtiva eder.

Japonya kökenli bir tür olup ülkemize Batum yolu ile ilk defa Rize'den girdiğinden, Satsuma cinsi mandalina ülkemizde Rize Mandalinası olarak da bilinmektedir. Narenciye içerisinde soğuğa en dayanıklı çeşittir. Depolama ve taşımaya elverişli, verimli bir çeşittir. Yüksek kalitede tadı ve kokusu olan Satsuma, ihracatı en çok yapılan mandalina çeşididir. Satsuma çeşidi mandalina Muğla'da da yaygın bir biçimde üretilmektedir.

Tablo 63. Türkiye ve Muğla Satsuma Cinsi Mandalina Üretim Miktarları

Ürünler	Yıl	Muğla Üretim Miktarı (Ton)	Türkiye Üretim Miktarı (Ton)
01.23.14.02.01 Mandalina (Satsuma)	2015	1.818	725.880
	2016	1.540	795.050
	2017	1.893	817.158
	2018	1.765	853.340
	2019	1.731	681.000

Cezayir kökenli bir mandalina türü olan Klemantin ise gevrek ve sulu bir mandalina çeşididir. Soğuklara oldukça dayanıklı olan bu mandalina çeşidi depolama ve taşımaya da oldukça elverişlidir. Aşağıdaki tabloda da görülebileceği gibi Klemantin cinsi mandalina Muğla'da da geniş bir üretim alanına sahiptir.

Tablo 64. Türkiye ve Muğla Klemantin Cinsi Mandalina Üretim Miktarları

Ürünler	Yıl	Muğla Üretim Miktarı (Ton)	Türkiye Üretim Miktarı (Ton)
01.23.14.02.01 Mandalina (Klemantin)	2015	7.317	83.550
	2016	7.428	95.480
	2017	10.763	100.025
	2018	10.962	105.300
	2019	10.147	90.000

III. Limon

Anavatanı Hindistan'ın Doğu Himalaya bölgesi olan ve düşük sıcaklıklara oldukça hassas bir narenciye türü olan limon; Türkiye narenciye üretiminde mandalananın ardından üçüncü sırada gelmektedir. Ilıman iklime sahip bütün memleketlerde, kültür şekilleri yetiştirilen yaprak dökmeyen, uçucu yağ taşıyan bu küçük ağaçların meyveleri, ülkemizde oldukça fazla tüketilmektedir. Doğu Akdeniz Bölgesi'nde Kütdiken, İtalyan memeli, İnterdonato, Molla Mehmet ve Lamas limonları yetiştirilmektedir. Bu bağlamda, Batı Akdeniz Bölgesi'nde İnterdonato ve Kıbrıs limonu üretimi yapılmaktadır. Ege Bölgesi'nin güney kısmında İnterdonato limonu üretimi yapılmaktadır. Muhafaza edilecek limonlar için en uygun derim zamanı kasım sonu - aralık başlarıdır. Limonlarda hasat zamanı bölgesel olarak değişmekle beraber, hasat zamanını limon çeşitlerine göre de değişmektedir.

Tablo 65. Türkiye ve Muğla Limon Üretim Miktarları

Ürünler	Yıl	Muğla Üretim Miktarı (Ton)	Türkiye Üretim Miktarı (Ton)
01.23.12.00.00 Limon ve Misket Limonu	2015	54.556	750.550
	2016	52.651	850.600
	2017	65.933	1.007.133
	2018	99.840	1.100.000
	2019	68.674	950.000

Tablodan da görüldüğü üzere, Türkiye'nin ihracatında da çok önemli bir paya sahip olan limon, Türkiye'de olduğu gibi Muğla'da da üretim miktarı yıllar itibarıyla artmakta olan bir narenciye türüdür.

IV. Nar

Ilıman iklim meyve türleri arasında yer alan nar (*Punica granatum*)'ın anavatanı Ortadoğu, Anadolu, Kafkasya ile İran Körfezi arasında kalan bölge olup, 5000 yıldır kültüre alındığı bilinmektedir. Nar çeşitli iklim ve toprak şartlarında yetişebilen, bakımı kolay, iç ve dış pazarda uygun fiyatlarla pazarlanabilen ayrıca depoda uzun süre dayanabilen bir meyve türüdür. Nar bitkisinin oldukça geniş bir adaptasyon kabiliyeti bulunmaktadır. Genellikle tropik ve subtropik iklim bitkisi olmakla beraber -10 °C'ye kadarki düşük sıcaklıklara dayanabilmektedir. Ülkemizin bir bölümü narin anavatanı içinde bulunmakta ve üretim yapılmaktadır. En fazla Akdeniz, Ege ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde olmak üzere yaklaşık 50 ilimizde yetiştirilebilmektedir. Narlarda hasat çeşitlere ve bölgelere göre Ağustos-Kasım ayları arasında yapılmaktadır. Genel olarak bahçe kenarında çit bitkisi olarak ya da karma bahçelerde kullanılan nar, son yıllarda besin değerinin keşfedilmesi ve buna bağlı olarak ihracat imkânının artmasıyla kapama bahçeler halinde tesis edilmeye başlamıştır. Besin değeri yanında fidan üretiminin kolay olması, bakım işlerinin kolay ve az masraflı olması, dikimden kısa süre sonra birim alandan alınan verimin fazla olması, hasattan sonra depolama ve uzun sürede pazarlanmaya uygun olması ayrıca meyvelerinin çeşitli endüstri kollarında kullanılması, son yıllarda nara verilen önemi artırmıştır.

Tablo 66. Türkiye ve Muğla Nar Üretim Miktarları

Ürünler	Yıl	Muğla Üretim Miktarı (Ton)	Türkiye Üretim Miktarı (Ton)
01.25.90.00.03 Nar	2015	65.748	445.750
	2016	73.183	465.200
	2017	81.403	502.606
	2018	87.306	537.847
	2019	86.608	559.171

2.6.3. Yardımcı Maddeler ve Türkiye'deki İşletmelerin Kurulu Kapasiteleri ve Üretim Miktarları

Meyve suyu, meyve suyu konsantresi, meyve nektarı ve meyve suyu tozunda; mekanik ekstraksiyon işlemi, fiziksel işlem, difüzyon işlemi ile antioksidan etki oluşturmaya yetecek kadar L-askorbik asit-E 300, azot, karbondioksit-E 290, pektolitik, proteolitik, amilolitik enzimler, yenilebilir jelatin, taninler, bentonit, silika aerogel, kaolin, aktif kömür ve asbest, perlit, yıkanmış diatomit, selüloz, çözünemeyen poliamid gibi inert filtrasyon yardımcıları kullanılabilmektedir.

Tablo 67. Kayıt Kapsamındaki Gıda İşletmelerinin Türkiye Geneli İşyeri Sayısı, Kurulu Kapasitesi ve Üretim Miktarı

		Toplam İşletme Sayısı	Toplam Kurulu Kapasite	Toplam Üretim Miktarı (Ton/Yıl)
01	Meyve Ve Sebze İşleme			
01-01	Taze Meyve-Sebze			
01-01-01	Taze Meyve	163	1.078.484,72	469.551,00
01-01-02	Taze Sebze	112	564.772,34	290.935,24
01-02	Meyve Suları ve Benzeri Ürünler			
01-02-01	Meyve Suyu	53	520.547,56	144.394,80
01-02-02	Meyve Nektarı	34	672.441,36	338.096,10
01-02-03	Konsantre Meyve Suyu	33	391.519,09	189.604,81
01-02-04	Meyve Suyu Tozu	2	50,00	30,00
01-02-05	Diğer	9	13.654,37	993,00
01-03	Sebze Suları	2	5.054,00	2.050,00
01-04	Konserve			
01-04-01	Meyve Konserveleri	30	154.813,85	41.020,65
01-04-02	Sebze Konserveleri	79	430.210,80	236.301,40
01-05	Salça			
01-05-01	Domates Salçası	107	895.840,70	463.454,20
01-05-02	Biber Salçası	68	146.457,50	84.125,70
01-05-03	Diğer	19	112.960,40	15.054,20
01-06	Püreler			
01-06-01	Meyve Püreleri	25	188.540,38	54.094,94
01-06-02	Sebze Püreleri	12	16.694,00	1.990,33
01-06-03	Diğer	4	58.245,00	19.079,00
01-07	Reçel Marmelat ve Cöle			
01-07-01	Reçel	192	238.276,40	77.640,45

2.6.4. Hammadde ve Yardımcı Maddelerin Temin Yerleri ve Temin Miktarları

Mevcut "meyve bahçeciliğinin" dağınık ve küçük parsellerden oluşan yapısı nedeni ile meyve suyu endüstrisinin hammaddeyi olan meyve temininde aşağıdaki temel sorunlarla karşı karşıya bulunmaktadır:

- Yeterli miktar ve kalitede meyve tedarik edilememesi
- Sanayiye uygun cins ve türlerin bulunamaması
- Dağınık ve küçük ölçekli bahçeler dolayısıyla "Uygun İşletme Ölçeği" ve "Uygun Ürün Deseni"nin oluşamaması

Bu sorunlar da verimsiz üretim dolayısıyla çiftçiyi de sanayiciyi de tatmin etmeyen fiyatların oluşmasına ve modern tarım teknik ve bilgilerinin uygulanamamasına neden olmaktadır. Bu durum ülke ekonomisi ve tarımın gelişmesi açısından büyük önemi olan meyve suyu endüstrisinin gelişmesine engel olmakta ve uluslararası ticaretteki rekabet gücünü ciddi ölçüde düşürmektedir.

Son yıllarda Tarım ve Orman Bakanlığı'nın meyveciliğin gelişmesi için uygulamaya koyduğu "Teşvik Sistemi", "Arazi Topplulaştırma Çalışmaları" ve "Tarım Havzaları Projesi" gibi reformlar ülke tarımı ve

tarıma bağlı sanayi sektörleri için çok önemli ufuklar açmıştır. Meyvecilik için verilen destekler maddi açıdan yeterli düzeydedir. Ancak verilen desteklere ilişkin faydalanma koşulların sistematik bir şekilde tanımlanmaması, her başvuranın ilgili desteklerden faydalanmasına ve dolayısıyla verimsiz ve dağınık bir ürün deseni oluşmasına neden olmaktadır.

Teşviklerin kalite, verimlilik, çeşit ve maliyet açısından sanayinin gerek iç pazardaki büyümesine gerekse dış ticaretteki gücünü arttırmasına olanak verecek bir şekilde yeniden yapılandırılması büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda meyve plantasyonu ile ilgili teşviklerde, aynı havzada en uygun meyvelerin "Meyve İşleyen Tesisler"nin etrafında büyük kümeler halinde oluşmasını mümkün kılacak bir model oluşturulması oldukça faydalı olacaktır.

Bu modelin geliştirilmesi ile birlikte meyve sanayine ürün temin edecek çiftçiler ile alım garantili sözleşmeler imzalanarak ürünlerin temin edilmesi sağlanabilecektir. Ayrıca bölgede meyve suyu sanayine ürün üretecek çiftçilerin fidan desteği, gübre desteği gibi tarımsal desteklerden faydalanmaları da sağlanarak daha fazla ürün üretmeleri ve meyve suyu sanayinin ihtiyacının bölgeden karşılanmasının önü açılmış olacaktır.

Yatırımın gerçekleştirileceği bölge meyve suyu sanayinin hammadde ve yardımcı maddesinin tamamının bölgeden karşılanabilme potansiyeline sahiptir. Bölgedeki portakal, nar, elma ve narenciye rekoltesi kurulacak olan tesisin yıllık ihtiyacını karşılayabilecek düzeydedir. Ürünün az olduğu dönemlerde ise İzmir, Antalya, Aydın, Denizli gibi illerden ürün temin edilebilecektir. Bu illerin bölgeye yakın olması ve meyve suyu tesisinin ihtiyaç duyduğu hammadde ve yardımcı maddelerin kolay temin edilebilmesi tesis ve üretim için büyük kolaylık sağlayacaktır. Ürünlerin temin edileceği yerlerin üretim miktarları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 68. Temin Edilecek İllerin Hammadde ve Yardımcı Madde Üretim Miktarları

İl	Ürünler	Yıl	Üretim Miktarı (Ton)
İZMİR	Portakal	2015	529
		2016	613
		2017	644
		2018	617
		2019	542
	Nar	2015	11.854
		2016	13.023
		2017	14.036
		2018	14.886
		2019	15.084
	Elma	2015	3.573
		2016	3.328
		2017	3.503
		2018	3.473
		2019	2.997
ANTALYA	Portakal	2015	496.487
		2016	504.655
		2017	549.681
		2018	525.821
		2019	508.903
	Nar	2015	107.237
		2016	111.041
		2017	113.040
		2018	123.880
		2019	130.031
	Elma	2015	96.360
		2016	281.019

		2017	272.591
		2018	265.068
		2019	264.566
AYDIN	Portakal	2015	55.779
		2016	53.105
		2017	55.416
		2018	61.544
		2019	61.026
	Nar	2015	17.175
		2016	14.969
		2017	15.798
		2018	15.122
		2019	14.591
	Elma	2015	22.989
		2016	19.726
		2017	20.121
		2018	19.771
		2019	20.037
DENİZLİ	Portakal	2015	0
		2016	0
		2017	0
		2018	0
		2019	0
	Nar	2015	45.594
		2016	44.751
		2017	45.616
		2018	44.129
		2019	43.775
	Elma	2015	68.724
		2016	196.329
		2017	142.784
		2018	289.085
		2019	187.416

2.6.5. Hammadde Temin Yöntemleri ile Lojistik İmkânları

Hammadde ve yardımcı maddelerin temini noktasında bölgedeki üretim potansiyelinden faydalanılacaktır. Yatırım bölgesinde portakal, nar, limon, mandalina ve elma gibi meyve suyunda işlenecek ürünlerin üretim miktarlarının fazla olması hammaddenin öncelikli olarak bölgeden temin edilmesi konusunda fayda sağlayacaktır. Bölgenin iklim şartlarının da bu ürünlerin üretimi noktasında çok fazla sıkıntı ile karşılaşılmayacağını desteklemektedir. İklim şartlarının elverişsiz olması veya ürünlere hastalık bulaşması gibi durumlarda İzmir, Antalya, Aydın, Denizli vb. gibi bölgeye yakın yerlerden ürün temini sağlanabilecektir. Burada dikkat edilecek hususların başında ürünlerin kalitesi ve bölgeye yakınlık gelmektedir. Bu bölgelerde üretilen ürünler meyve suyu sanayinde işlemeye elverişli ve kaliteli ürünler olup yatırım yerine ürün temini noktasında ilk dikkat edilecek husus lojistik ve bölgeye yakınlık olacaktır. Yapılan araştırmalar ve incelemeler neticesinde belirtilen iller ile yatırım bölgesi arasındaki uzaklık mesafesi aşağıda verilmiştir.

- Muğla → Aydın: 97 km
- Muğla → Denizli: 141
- Muğla → İzmir: 210 km
- Muğla → Antalya: 317 km

Yatırım bölgesi ile hammadde temin bölgeleri arasındaki mesafeler yukarıda da görüldüğü gibi çok uzak değildir. En uzak temin bölgesi 317 km ile Antalya olup diğer yerler lojistik olarak oldukça yakındır. Bölgenin lojistik imkânları değerlendirildiğinde ulaşım ağı gelişmiş olup her bölgeden bölgeye kolaylıkla ürün getirilebilecektir. Bu nedenle tesisin 12 ay boyunca çalışması ve her dönem ürün temin edilerek yılın belli dönemlerinde depolarda tutularak ürünün işlenebilmesi de söz konusu olacaktır.

Ayrıca bölgeye karayolunun yanı sıra denizyolu ve havayolu ile de ulaşım söz konusu olup bu imkânlardan da uygun maliyetler dâhilinde faydalanılacaktır. Bölgedeki Dalaman Havalimanı ile Marmaris ve Güllük limanları hem hammadde ve yardımcı madde temininde hem de ürünlerin üretilerek yurtiçi ve yurtdışına gönderilmesinde kolaylık sağlayacaktır. Bu gibi lojistik imkânlarda yatırım için önemli avantajlar sağlamaktadır.

2.6.6. Hammadde ve Yardımcı Maddelerin Temin Fiyatları

Tesiste işlenecek meyve ve sebze ürünlerinin hammadde miktarı ve birim satış fiyatları aylık olarak aşağıdaki gösterilmektedir. 25 ton kapasiteli soğuk hava deposunda ekim ayı içerisinde stoklanacak portakal ile Ocak-Şubat aylarında da portakal suyu üretimine devam edilecektir. Nar hasat mevsimi 20 Eylül'den itibaren başladığı ve portakal hal fiyatları Nisan ayından itibaren 2 TL civarına yaklaştığı için Ocak, Mayıs, Eylül, Ekim, Kasım ve Aralık aylarında iki farklı ürün birlikte işlenebilecektir.

Yukarıda belirtilen bilgiler kullanılarak ve tesisin aylık ortalama 25 gün çalışacağı öngörülerek aylık tedarik edilecek hammadde miktarları ve ortalama kilogram fiyatları hesaplanmıştır. Ürünlerin fiyatları hesaplanırken 01.10 2019 tarihli Muğla Büyükşehir Belediyesi'nin hal fiyatları dikkate alınarak bugün için fiyatlarda %20 artış yapılarak aşağıdaki tabloda yer alan fiyatlara eklenmiştir. Ayrıca birim fiyatlar ve toplam tutarlar 24.08.2020 tarihli TCMB döviz kuru üzerinden Dolar'a çevrilmiştir.

Tablo 69. Hammadde Temin Fiyatları

AYLAR	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
Ürün Çeşidi	Nar Portakal	Portakal Domates	Portakal Domates	Portakal	Portakal Domates	Domates	Domates	Elma	Elma Tropikal Meyveler	Nar Limon Mandalina	Nar Limon Mandalina	Nar Portakal
Tedarik Edilecek Hammadde Miktarı	100.000 kg (Nar) 75.000 kg (Portakal)	75.000 kg (Portakal) 100.000 kg (Domates)	100.000 kg (Portakal) 75.000 kg (Domates)	175.000 kg (Portakal)	100.000 kg (Portakal) 75.000 kg (Domates)	175.000 kg (Domates)	175.000 kg (Domates)	175.000 kg (Elma)	150.000 kg (Elma) 25.000 kg (Tropikal)	75.000 kg (Nar) 25.000 kg (Mandalina) 50.000 kg (Limon)	75.000 kg (Nar) 25.000 kg (Mandalina) 50.000 kg (Limon)	75.000 kg (Nar) 100.000 kg (Portakal)
Hammadde Birim Fiyatı (TL/Kg) (\$/Kg)	2,5 TL (Nar) 4,5 TL (Portakal)	4,5 TL (Portakal) 2,2 TL (Domates)	4,5 TL (Portakal) 2,2 TL (Domates)	4,5 TL (Portakal)	4,5 TL (Portakal) 2,2 TL (Domates)	2,2 TL (Domates)	2,2 TL (Domates)	3,5 TL (Elma)	3,5 TL (Elma) 7,5 TL (Tropikal)	2,5 TL (Nar) 2,5 TL (Mandalina) 3 TL (Limon)	2,5 TL (Nar) 2,5 TL (Mandalina) 3 TL (Limon)	2,5 TL (Nar) 4,5 TL (Portakal)
	0,35 Dolar (Nar) 0,62 Dolar (Portakal)	0,62 Dolar (Portakal) 0,30 Dolar (Domates)	0,62 Dolar (Portakal) 0,30 Dolar (Domates)	0,62 Dolar (Portakal)	0,62 Dolar (Portakal) 0,30 Dolar (Domates)	0,30 Dolar (Domates)	0,30 Dolar (Domates)	0,48 Dolar (Elma)	0,48 Dolar (Elma) 1,02 Dolar (Elma)	0,35 Dolar (Nar) 0,35 Dolar (Mandalina) 0,41 Dolar (Limon)	0,35 Dolar (Nar) 0,35 Dolar (Mandalina) 0,41 Dolar (Limon)	0,35 Dolar (Nar) 0,62 Dolar (Portakal)
Toplam (TL)	587.500,00	557.500,00	615.000,00	787.500,00	615.000,00	385.000,00	385.000,00	612.500,00	712.500,00	400.000,00	400.000,00	637.500,00
Toplam (Dolar)	81.500,00	76.500,00	84.500,00	108.500,00	84.500,00	52.500,00	52.500,00	84.000,00	97.500,00	40.000,00	40.000,00	88.250,00
GENEL TOPLAM	6.695.000,00 TL / 912.125,00 Dolar											

Yukarıda belirtilen hammadde temin fiyatları Muğla Büyükşehir Belediyesi'nin hal fiyatları olup üreticiden bu ürünler yarı fiyatına alınacaktır. Bu doğrultuda tam kapasitede yıllık hammadde temin fiyatları 3.347.500,00 TL / 456.062,67 Dolar'dır.

Üretilen meyve suları 200 ml'lik ve 1 litrelik şişeler ve karton kutular halinde kolilenerek satışa sunulacaktır. Kullanılacak malzemeler cam şişeler, etiketler ve paketleme ambalajları olacaktır. Tesiste işlenecek aylık 175 ton hammaddenin ortalama 1/3 oranında nihai ürüne dönüşeceği varsayımıyla aylık 175 ton üründen 58 ton ürün elde edilecektir. Yardımcı madde olarak tesisteki üretim kapsamında cam şişe, karton koli ve etiket alımı yapılacaktır. Bu malzemelere ilişkin detay yıllık olarak aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 70. Yardımcı Madde Temin Fiyatları

Yardımcı Madde	Gerekli Olan Miktar (200 ml / adet)	Gerekli Olan Miktar (1 Lt / adet)	200 ml Adet Birim Fiyat (TL)	200 ml Adet Birim Fiyat (Dolar)	1 Lt Adet Birim Fiyat (TL)	1 Lt Adet Birim Fiyat (Dolar)	Toplam Tutar (TL)	Toplam Tutar (Dolar)
Cam Şişe	75.000	250.000	2,95	0,40	3,66	0,50	1.136.250	155.000
Karton Kutu	5.000	200.000	1	0,15	1,5	0,20	305.000	40.750
Karton Koli	3.500	25.000	7	0,95	9	1,25	249.500	34.575
Etiket	100.000	500.000	1,10	0,15	0,50	3,65	110.000	15.000

Yardımcı madde giderleri sezondan sezona değişmekle birlikte bu çerçevede ortalama fiyatlar alınmıştır. Yardımcı madde fiyatları alibaba.com, cimri.com, trendyol gibi siteler üzerinden ve araştırma raporlarından alınmış olup piyasadaki mevcut fiyatların ortalaması alınarak raporda kullanılmıştır.

Butik meyve suyu tesisi olacağı için üretim daha çok cam şişe ağırlıklı yapılacak olup talebe göre tesiste karton kutu da üretimler de yapılacaktır. Bu kapsamda yukarıdaki tabloda tüm yardımcı maddelerin miktarları ve fiyatları ayrı ayrı belirtilmiştir.

2.7. Pazar ve Satış Analizi

2.7.1. İl ve İlçenin İlgili Yatırım Açısından Rekabet Üstünlüğü

Muğla; eşsiz doğası, iklimi ve güneşi ile önemli bir turizm kenti olmasının yanı sıra aynı zamanda gerek kırsal nüfusu gerekse ekolojik avantajları sebebi ile önemli bir tarım kentidir. Batı Anadolu'nun güney ucunda Güney Ege olarak adlandırılan bölgede yer almaktadır. Muğla toprakları, Büyük Menderes Havzası ve Batı Akdeniz Havzası'na girmektedir. Batı Akdeniz Havzası'nın suları Dalaman ve Eşen çayları ile Akdeniz'e dökülmektedir. Bu çaylar aynı zamanda Muğla'nın iki önemli akarsuyudur. Her iki çay yaz ve kış bol su taşımaktadır. İl, aynı zamanda Akdeniz iklimi etki alanında olup, yağış rejimi de Akdeniz iklimine paralel olan Muğla'da toplam yağışın %60'ı kış aylarında düşmektedir. Yazları sıcak geçmektedir. Kısacası, uygun iklim yapısı ve elverişli ekolojik koşulları sayesinde ülkemizde üretilen birçok ürünün yetiştirilebildiği bir coğrafyaya sahiptir. Tarımsal üretimde yıllara göre değişiklikler meydana gelmekle birlikte zeytin, domates, narenciye, bal ve su ürünleri önemli tarımsal ürünleridir.

Muğla ili sanayinde yer alan firma sayısının yaklaşık %40 tarıma dayalı imalat yapmaktadırlar. 238 adet firmanın 85 tanesi zeytinyağı imalatı yapmaktadır. Sadece Milas ilçesinde 54 adet zeytinyağı fabrikası bulunmaktadır. Zeytinyağı fabrikalarının ciddi kalite ve markalaşma problemi bulunmaktadır ve yeterli katma değer elde edilememektedir. Tarıma dayalı imalatçıların sadece 16 tanesi ihracat yapmaktadır. Ekonomik ölçekte en büyük imalatçılar Kılıç Holding, Gümüşdoğa ve Noordzee su ürünleri firmalarıdır. Bu firmalar ihracatta da ilk sırada yer almaktadırlar.

Muğla ilinde ise 604 gıda ve içecek ürünlerinin imalatına yönelik işletme bulunmakta olup bu işletmelerin 14'ü içecek ürünleri imalatı yapmaktadır.

Tablo 71. Tarım ve Tarıma Dayalı Sanayi İşleme Sayıları

Konu	Sayı
Ekmek ve ekmek çeşitleri üretimi	294
Makarna ve İrmik Üretimi	9
Yumurta Paketleme	12
Dondurulmuş Gıda	2
Hazır Yemek, Tabldot Yemek	69
Hazır çorba ve bulyon, puding, toz karışımlar, mayonez, sos vb.	-
Kuruyemiş ve Çerezler	20
Baharat İşleme	12
Alkolsüz İçecekler	17
Alkollü İçecekler	10
Bal, polen, arı sütü ve temel petek üretimi ve ambalajlama	99
Gıda Katkı ve Aroma Maddeleri	-
Gıda ile Temas Eden Maddeler	7
Yem	238
Diğer	-
Süt ve Süt Ürünleri	166
Et ve Et Ürünleri	17
Su Ürünleri İşleme	19
Meyve-Sebze İşleme-Paketleme	247
Hububat ve Bakliyat Üretimi	2
Katı ve Sıvı Bitkisel Yağ	-

Şeker Üretimi (Paketleme Hariç)	-
Zeytinyağı	185
Konserve ve Salça	-
Fermante ve Salamura Ürün Üretimi	48
Pastacılık Ürünleri Üretimi	315
Nişasta ve Nişasta Mamulleri	-
Bisküvi, Çikolata, Kakaolu ve Benzeri Ürünler	1
Un Üretimi	40
Unlu Mamuller Üretimi	451

Bunun yanında Köyceğiz ve Ortaca ilçeleri mevkilerinde gerek büyük gerekse butik meyve suyu üretimi potansiyeli mevcuttur. Hali hazırda büyük miktarlarda narenciye ürünleri dalından bile toplanmadan ekonomiye kazandırılmamaktadır. Butik üretim olarak limon suyu üretimi katma değerli üretim potansiyeli taşımaktadır. Muğla ili tarıma dayalı sanayide yenilikçi imalat yapan firmaların sayısı artmaktadır.

Üretim miktarı bakımından Muğla'da öne çıkan meyve türleri ise sırasıyla; Washington portakal, yağlık zeytin, nar ve limondur. 2019 yılında 232.912 ton portakal, 148.996 ton zeytin, 86.608 ton nar ve 68.674 ton limon ve 20.603 ton mandalina üretilmiştir.

2017 yılı meyve üretim değerlerine göre washington portakal üretiminde Köyceğiz (%68); nar üretiminde Seydikemer ve Ortaca (%91); badem üretiminde Datça (%53) ve zeytinyağı üretiminde Milas ilçesi (%44) öne çıkmaktadır.

Köyceğiz ve Ortaca civarında yoğunlaşan portakal ve nar üretimi konvansiyonel tarım yöntemleriyle yapılmaktadır. Köyceğiz'de organik meyve üretimine başlanmasına rağmen daha başlangıç aşamasındadır. Ayrıca, meyve üretiminde sanayiye uygun ürün yetiştirilmesi yerine sofralık üretime yönelik ürün yetiştirme eğilimi baskındır. Ancak, Köyceğiz'de yaygın olan Washington cinsine nazaran meyve suyu imalatına daha elverişli olan Valencia cinsi portakal yatırımcı-üretici işbirliği ile aşama aşama organik olarak üretime geçilmesi ile birlikte butik ölçekli organik portakal ve nar meyve suyu fabrikası yatırımı yapılarak ihracata yönelik üretim yapılabilir.

Tablo 72. Muğla İli Meyve Üretim İstatistikleri

Meyve		
Alan (Dekar)	Üretim Miktarı (Ton)	Ülke Üretimine Oranı
1.229.988	628.539	%2,81

Bu veriler dikkate alındığında yatırım konusu ürüne ilişkin bölge potansiyelinin yüksek olması ve organik ürünlerin üretiliyor olması yatırım yerini diğer yerlere göre avantajlı kılmaktadır. Bölgede butik meyve suyu tesisi kapsamında nar ve portakal başta olmak üzere meyve üretiminin fazla olması bu bölgeyi diğer bölgelere göre rekabette üstün konuma getirmektedir. Bu açıdan bölgede yapılacak yatırım hem rekabet açısından hem de hammaddeye yakınlık açısından büyük önem taşımaktadır.

2.7.2. Yatırım Konusu Ürünün Muadillerine Göre Pazar Avantaj ve Dezavantajları

Tablo 73. Yatırım Konusu Ürünün Muadillerine Göre Pazar Avantaj ve Dezavantajları

Ürünler	Avantajlar	Dezavantajlar
Yatırım Konusu Ürünler • Portakal • Nar • Elma • Domates • Mandalina • Limon • Tropikal Meyveler	• Fiyat avantajı • Ürünlerin verimli ve kaliteli olması • Ekolojik avantaj, üretim ve pazarlama kolaylığı • Üretimi gerçekleştiren firmaların gerekli teknik ve teknolojik altyapıya sahip olması • Dünya nüfusunun sağlıklı besinlere yönelmesi • İhracat pazarlarına yakınlık • Lojistik imkânların iyi olması • Ulaşım ağının gelişmiş olması • Üretim alanlarındaki altyapı iyileştirmeleri • Firmalar arası iletişim ve bilgi değişiminin sağlanması ve hızlandırılması • Sektörün gelişimi ve tüketici güvenliği bakımından yasal düzenlemelerin sürekli olarak izlenmesi • Dürüst rekabet koşulları • Uluslararası kuruluşlara sektör adına üye olunması ve ulusal gıda dernekleri ile ortak çalışmalar yürütülmesi • Pazar kontrolü projesi ile pazarın etkin bir denetim mekanizması ile denetlenmesi • Pazara sunulan ürünlerin meyve oranlarının belirlenebilmesi	• Alıcı sayısının az olması • Alıcı kitleye güven duyulmaması • Paketleme ve işleme tesislerinin sayılarının azlığı • Soğuk hava depolarının azlığı • Çalıştırılacak nitelikli eleman azlığı • Dereceleme-standardizasyon olanaklarının yetersizliği • Ürün depolama olanaklarının yetersizliği • Üreticilerin piyasa hakkında yeterince bilgi sahibi olmamaları • Kooperatif ve tarım birliklerinin azlığı • Üretim girdilerinin maliyetlerinin yüksek olması ve hammadde fiyatlarına yansımaları • Yurtdışı pazarlara yönelik ihracat potansiyelinin düşük olması • Pazar araştırmasına yönelik bilgi eksikliği • Ürün ve kalite kaybı nedeniyle ürün arzı sorunu • Yüksek navlun ücretleri
Muadil Ürünler • Kola • Meyveli Soda • Diğer Gazlı İçecekler	• Pazara hâkim olunması • Tüketim potansiyelinin yüksek olması • Sektördeki lider firmaların bu ürünleri üretmeleri • Sektörle alakalı yan sanayi ile doğrudan bağlantı içerisinde olunması • Hedef müşteri kitlesinin oldukça fazla olması • Üretim teknolojilerinin gelişmiş olması	• Sağlığa zararlı bileşenlerden oluşması • Yüksek navlun ücretleri • Yüksek üretim maliyetleri • Taşınma esnasında özelliğinin bozulması • Pazarlama faaliyetlerine yönelik ortak çalışma potansiyelinin gelişmemiş olması • Pazara sunulan ürünlerin içeriklerinin oranlarının belirlenememesi

2.7.3. Yatırım Konusu Ürünün Ülke Pazarında Hâkim Konumdaki Rakip Firmalarla Maliyet, Teknolojik Üstünlük, Coğrafi Avantaj, Hammaddeye Yakınlık vb. Konularda Değerlendirilmesi

Ülke pazarında yatırım konusu ürüne ilişkin hâkim konumda olan rakip firmalar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 74. Ülke Pazarında Hâkim Konumda Olan Rakip Firmalar

Firma	Yer	Elma	Vişne	Kayısı-Şeftali	Narenciye	Nar	Havuç
ANADOLU ETAP	Mersin	X	X	X	X	X	X
ARISU	Çivril-Denizli	X	X	X		X	X
AROMA	Gürsu-Bursa	X	X	X		X	X
DÖHLER	Karaman	X	X	X		X	X
ASYA	Eğirdir-Isparta	X	X	X		X	X
DİMES	Tokat	X	X	X		X	X
DİMES	Kemalpaşa-İzmir	X	X	X	X	X	X
ELİTE NATUREL	Ankara					X	
ERSU	Ereğli-Konya	X	X	X	X	X	X
ANADOLU ETAP	Elmalı-Antalya	X	X			X	
GÖKNUR	Niğde	X	X	X	X	X	X
KONFURT	Çal-Denizli	X	X	X	X	X	X
KONFURT	Dört Yol-Hatay				X	X	
LİMKON	Adana	X	X	X	X	X	X
MEYKON	Elmalı-Antalya	X	X	X	X	X	X

Bu firmalar yatırım yapılması planlanan butik meyve suyu tesisinin önemli rakipleridir. Ancak bu tesisler yapılacak olan tesise göre daha büyük kapasiteli tesisler olduğundan maliyet ve teknolojik üstünlük açısından önemli avantajlara sahiptirler. Yukarıdaki tabloda yer alan ve Türkiye’de isim yapmış firmalar ile ilgili karşılaştırmalar aşağıda firma bazlı olarak yapılmıştır. Tablodaki tüm firmalardan ziyade önemli olan firmalara yönelik karşılaştırmalara yer verilmiştir.

I. Anadolu Etap

Anadolu Etap Mersin Fabrikası 11 ay boyunca kesintisiz faaliyet vermekte, meyve yetiştirme bölgelerine ve limana yakınlığı sayesinde yüksek kalitede üretimini dünyadaki farklı noktalara hızla ulaştırabilmektedir. Mersin fabrikasının TÜRKAK tarafından akredite olan laboratuvarında meyve suyu konsantreleri, meyve püreleri ve meyve püre konsantreleri ile ilgili her türlü analitik ve mikrobiyolojik analiz uluslararası metotlar kullanılarak gerçekleştirilmektedir. Firmanın 7 çiftliği, 25.000 dekar arazisi, 3.5 milyon meyve ağacı, 3 meyve suyu fabrikası, 1 paketleme tesisi ve yıllık 230.000 ton meyve işleme kapasitesine sahip üretim tesisleri bulunmaktadır. Firma üretim kapasitesi ile hem maliyet hem de teknolojik üstünlük kapsamında önemli avantajlara sahiptir. Ayrıca firmanın hem coğrafi konum olarak hem de hammaddeye yakınlık olarak da üstünlüğü bulunmakta olup firma doğrudan kendi yetiştirdiği ağaçlardan ve bulunduğu bölge itibarıyla hammaddeye kolaylıkla ulaşabilmektedir.

II. Aroma

Bursa'nın Gürsu ilçesinde 75.000 m² alan üzerine kurulu fabrika, yarı mamul (meyve konsantresi ve püresi) ve mamul işleme hatlarıyla entegre bir tesistir. Yarı mamul hatlarında işlenen meyve ve sebzeler; elma, şeftali, kayısı, vişne, çilek, ahududu, nar, ayva, kızılıçık, kuşburnu, armut, havuç, domates, siyah havuçtur. Toplam meyve işleme kapasitesi 125.000 ton olan tesis; günde 750 ton elma, 400 ton vişne, 400 ton şeftali veya kayısı işleme kapasitesine sahiptir.

Firma; Almanya, Fransa, İngiltere, Hollanda, İspanya, Belçika, Norveç, Polonya, Danimarka, Avusturya, İsviçre, İsveç, ABD, Avustralya, KKTC, Türkmenistan, Gürcistan, Çin, Bulgaristan, Malta, Kanada, Moğolistan, Fildişi Sahilleri, Gana, Kenya, Benin, Burkina Faso, Fas, Libya, Irak, İsrail, Meksika, İtalya, Dubai ve Doğu Türkistan gibi ülkelere ihracat yapmakta olup ihracat kapasitesi oldukça gelişmiş bir firmadır.

Tesis günlük ürün işleme kapasitesi ile yatırım konusu ürünü işleyecek tesisin çok üzerinde bir üretim kapasitesine sahiptir. Ayrıca teknolojik üstünlük ve maliyet etkin çalışma yöntemi ile önemli avantajları da elinde bulundurmaktadır. Tesisin Bursa'da olması nedeniyle bölgeden belirli ürünleri temin etmenin yanında diğer ürünleri bölge dışından temin etmektedir. Bu nedenle hammaddeye yakınlık noktasında dezavantajlı bir konumda olup üretim içerisinde önemli nakliye ve lojistik maliyetlerine katlanması söz konusu olmaktadır.

III. Dimes

İzmir ve Tokat'ta 60.000 m²'si kapalı olmak üzere 146.000 m²'lik alan içerisinde yılda 300.000 ton meyve suyu üretimi gerçekleştirmektedir. Firma 93 ülkeye ihracat yapmakta ve önemli bir pazar avantajı elde etmektedir. Ayrıca firma Aydın Sultanhisar'a 85.000 m²'lik alana sahip yeni bir fabrika kurarak üretimlerini burada da sürdürmektedir.

Firmanın teknolojik altyapısı ve maliyet etkin üretim teknikleri önemli bir avantaj sağlamaktadır. Ayrıca Aydın ilindeki tesisin hammaddeye yakın olması ve coğrafi konum olarak Ege bölgesi içerisinde yer alması da hammaddeye yakınlık açısından firmaya önemli avantajlar sağlamaktadır.

IV. Ersu

ERSU; Türkiye'deki tüm meyve çeşitlerini işleyebilen, bu meyvelerden konsantre ve pulp yapabilen, meyvelerin meyve suyu olarak dolumunu gerçekleştirebilen ve ürünü soğuk havada şoklayarak muhafaza edebilen Türkiye'nin en büyük entegre tesislerindendir. Sahip olduğu Ereğli ve Niğde tesislerinde 200.000 m² açık alan, 40.000 m² kapalı alanda 200.000 ton/yıl meyve ve sebze işleme, 50 milyon litre/yıl meyve suyu üretimi kapasitesi ve 150.000 adet/yıl plastik varil ambalaj üretim kapasitesi ile entegre kuruluş olan ERSU, ürünlerini dünyanın birçok bölgesine ihraç etmektedir.

Firma, üretim kapasitesi olarak ülkenin önde gelen firmalarından olup teknoloji düzeyi, üretim etkin maliyet açısından önemli avantajlara sahiptir. Ancak coğrafi konum olarak İç Anadolu Bölgesi'nde yer almakta olup işlediği ürünlerin bir kısmını bulunduğu bölgeden temin ederken narenciye ve turuncgiller gibi bölge ikliminde yetişmesi mümkün olmayan ürünleri Ege ve Akdeniz Bölgeleri'nden temin etmektedir. Bu nedenle hammaddeye yakınlık açısından ve katlandığı lojistik maliyetleri nedeniyle de dezavantajlı konumdadır.

Yatırımı gerçekleştirecek firmanın en önemli rakipleri yukarıda belirtilmiştir. Ancak gerçekleştirilecek yatırım bu firmalar gibi büyük işleme kapasitesine sahip olmayacağı için ve hammaddeye yakın olunacağı için bu firmalara nazaran önemli avantajları elinde bulundurmaktadır. Bölgedeki meyve-sebze üreticileri ile yapılacak anlaşmalı sözleşmeler kapsamında bölge çiftçilerinin ürünlerini alarak tesiste işlenmesi sağlanabilecek ve ürünlerin bölge dışına çıkmasının önüne geçilebilecektir. Böylece rakip olarak görülen bu firmalar daha fazla maliyetle ürünleri daha pahalıya mal edeceklerdir. Böylece düşükte olsa bu firmalarla rekabet edilebilecektir. Ayrıca kurulacak olan tesis günümüz teknolojisine sahip modern bir tesis olacağı için teknolojik üstünlük olarak da bu firmalarla aynı koşullarda üretimini gerçekleştirecek olup bu durumda da rakip firmalara göre avantajlı bir konumda olacaktır.

2.7.4. Çalışma Konusu Ürünün Üretiminde Öne Çıkan İlk 5 Ülke İle Girdi Maliyetlerinin Karşılaştırılması

Yatırım konusu ürüne ilişkin dünya da öne çıkan ilk 5 ülke aşağıdaki tabloda ihracat rakamları ile birlikte verilmiştir.

Tablo 75. Meyve Suyu İhracatında İlk Sıralarda Yer Alan Ülkeler

Ülke	GTİP: 2009 - Meyve suları (üzüm sırası dâhil) ve sebze suları (fermente, edilmemiş ve alkol katılmamış), ilave şeker veya diğer, tatlandırıcı maddeler katılmış olsun ya da olmasın			
	2019 Yılı İhracat Değerleri (USD Bin)	2019 Yılı İhraç Edilen Miktar	Birim	2015-2019 yılları arasında yıllık değer artışı (%)
Brezilya	2.110.092	2.364.439	Ton	2
Hollanda	1.920.108	1.394.213	Ton	7
Almanya	947.598	939.774	Ton	6
Belçika	929.034	828.447	Ton	-1
ABD	844.311	605.782	Metreküp	-5
17. Türkiye	260.764	170.640	Ton	-7

Yukarıdaki tabloda 20.09 GTİP Kodu özelinde dünyadaki ilk 5 ülkenin ihraç ettikleri miktar ile ihracat değerleri verilmiştir. Tablodan da anlaşılacağı üzere meyve suyu üretiminde ilk 5'te yer alan ülkeler; Brezilya, Hollanda, Almanya, Belçika ve ABD'dir.

Tablo 76. Meyve Suyu İhracatında İlk Sıralarda Yer Alan Ülkelerin Ton Başına Birim Fiyatları (Dolar/Ton)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Brezilya	1.071	968	867	947	910	892
Hollanda	1.662	1.446	1.436	1.399	1.426	1.377
Almanya	1.080	833	915	955	1.101	1.008
Belçika	1.260	1.092	1.008	1.174	1.175	1.121
ABD	-	1.200	1.370	1.307	1.386	1.394
17. Türkiye	1.594	1.408	1.469	1.479	1.527	1.528

Dünya meyve suyu üretiminde ilk 5'te yer alan ülkelerin ton başına birim maliyetleri son 5 yıl nezdinde yukarıdaki tabloda verilmiştir. Ülkelerin ürün üretimindeki maliyetlerine ilişkin veriler rekabet koşulları gereği paylaşılmadığı için bu verilere rapor kapsamında yapılan araştırmalar dâhilinde ulaşılamamıştır. Ancak yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere ülkelerin birim maliyetleri Türkiye'ye göre oldukça düşüktür. Ülkemizdeki girdi maliyetleri rakip ülkelere göre yüksek olup dış ticarete rekabet etme noktasında dezavantaj sağlamaktadır. Ancak ülkemizin üretimde sahip olduğu elverişli ekolojik koşullar, üretimdeki verim ve düşük işgücü maliyetleri rakiplere göre önemli avantaj sağlamakta olup bu konuda yürütülen çalışmalar ile girdi maliyetleri azaltılarak rakip ülkelerle yurtdışı pazarda rekabet etme imkanı sağlayabilecektir. Yatırım konusu ürüne ilişkin gerçekleştirilecek yatırımda butik bir meyve suyu tesisi kurulacağı için burada üretilen ürünler daha çok orta ve yüksek gelir grubu kişilere hitap edecektir. Bu nedenle hem daha kaliteli ürünler hem de daha modern ambalaj ve paketleme işlemi ile rakip ülkelere ve firmalara göre yardımcı madde maliyeti biraz daha yüksek

olacaktır. Bu kapsamda rakip ülkelerle dış pazarda rekabet edebilmek için hem hammaddeye yakınlık hem de lojistik imkânlardan faydalanılarak ürün satışı gerçekleştirilecektir. Ayrıca rakip ülkelerle maliyet karşılaştırması noktasında yatırım konusu ürüne ilişkin yapılacak olan yatırımda en önemli avantaj coğrafi konum olarak hammaddeye yakınlık ve lojistik imkânların rakip ülkelere göre gelişmiş olması olacaktır.

2.7.5. Hedeflenen Satış Bölgeleri ve Müşteri Kitlesinin Analizi

Yatırım kapsamında üretilecek ürünlerin yurtiçi ve yurtdışı pazara satılması hedeflenmektedir.

Hedeflenen yurtdışı pazarları;

- Almanya
- Hollanda
- ABD
- Kanada
- Avusturya
- Fransa
- İtalya
- Birleşik Krallık
- İspanya
- Diğer AB Ülkeleri olacaktır.

Yukarıdaki hedef pazarların yıllık kişi başı tüketim miktarları, kişi başı gelir ve yıllık nüfus artışı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 77. Hedeflenen Satış Bölgelerinin Yıllık Kişi Başı Tüketim Miktarları-Kişi Başı Gelir ve Yıllık Nüfus Artış Hızı

Ülkeler	Kişi Başı Meyve Suyu Tüketimi (Lt.)	Kişi Başı Gelir (Dolar)	Yıllık Nüfus Artış Hızı (%)
Almanya	30	48.264	%0,18
Hollanda	30	53.106	%0,6
ABD	40	62.606	%0,71
Kanada	40	46.261	%1,4
Avusturya	25	51.509	%0,6
Fransa	25	42.878	%0,2
İtalya	25	34.260	- %0,2
Birleşik Krallık	30	42.558	%0,6
İspanya	25	30.697	%0,3
Diğer AB Ülkeleri	25	-	-

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü gibi hedeflenen yurtdışı pazarlara ilişkin veriler belirtilmiştir. Belirtilen hedef pazarlardaki kişi başı meyve suyu tüketimi dünya ortalamasının (23 litre) üzerinde olup bu pazarların seçilmesindeki en önemli nedenlerin başında gelmektedir.

Ayrıca ilgili pazarların kişi başına düşen geliri de yine dünya ortalamasının (20.000 Dolar) üzerinde olup yatırım konusu ürün orta ve yüksek gelir grubu kişilere hitap edeceği için bu durumda yatırım için önemli bir avantaj sağlayacaktır.

Hedef pazarların nüfus artış hızına bakıldığında ise 2018-2019 verileri dahilinde İtalya dışında tüm hedef ülkelerin nüfusunda artış olmuştur. Bu durumda hedef müşteri kitemizin sayısında bir artış

olduğunu göstermekte ve böylece üretilecek ürünlere müşteri bulma noktasında sıkıntı yaşamayacağını göstermektedir.

Yurtdışı pazarların yanı sıra üretilecek ürünlerin yurtiçi pazara da satışı gerçekleştirilecektir.

Yurtiçi pazarda hedeflenen pazarlar ise tüm Türkiye olacaktır. Ağırlıklı olarak iç ve doğu bölgelere ürünlerin satışı gerçekleştirilecek olup arz sorunu yaşanan bölgelerde de ürünlerin satışı yapılacaktır. Üretim butik bir tesiste gerçekleştirileceği için yurtiçi pazarda da daha çok orta ve yüksek gelir grubuna sahip kişilere ürünlerin satışı gerçekleştirilecektir. Türkiye'de orta ve yüksek gelire sahip grubun gelirden aldığı pay toplam gelirin %20'sini oluşturmaktadır. Yatırım kapsamında üretilecek olan ürünler özellikle %20'lik bu hedef müşterilere ulaştırılacakken kalan ürünler ülke geneline satılacaktır.

Yatırım konusu ürüne ilişkin müşteri kitlesi analiz edildiğinde üretilecek ürün yurtiçi ve yurtdışı pazarda daha çok 15-64 yaş aralığındaki kişilere hitap edecektir. Böylece hedef müşteri kitlesinin yaş aralığı geniş tutularak daha fazla müşteriye ulaşılarak pazardan önemli bir pay elde edilecektir. Ülkelerin 15-64 yaş aralığındaki nüfusuna bakıldığında;

- Türkiye: 56.391.925
- Almanya: 54.046.020
- ABD: 217.268.400

Hedef pazarların 15-64 yaş aralığındaki nüfusu hedef müşteri kitemizin yeterli sayıda olduğunu göstermekte olup bu müşterilerin en az %20'sine üretilecek olan ürünlerin ulaştırılması hedeflenmektedir. Böylece hem ülke için hem de firma için döviz girdisi söz konusu olacak olup kısa sürede yeni yatırımlar için çalışmalara başlanacağı öngörülmektedir.

2.7.6. Üretilecek Ürünün Dağıtım Kanalları

Üretim konusu ürünün dağıtım faaliyetleri incelendiğinde müşteriye ulaşımın sağlandığı satış faaliyetleri ve satışı yönlendiren pazarlama ve marka yönetim faaliyetleri öne çıkmaktadır. Bu faaliyetler incelendiğinde firmanın satış, pazarlama ve dağıtım faaliyetleri tecrübeli elemanlar ile güvenilir araçlar tarafından gerçekleştirilecektir.

Satış pazarlamanın temel gereksinimlerinden birisi olan pazar araştırmalarından yararlanan çok fazla firma bulunmamaktadır. Yurtdışı hedef pazarlara yönelik yapılan araştırmalar da sınırlı sayıda olduğu için pazarlara ulaşım ve dağıtım noktasında önemli eksiklikler söz konusu olmaktadır. Ancak yatırım kapsamında gerçekleştirilen araştırmalar ve saha ziyaretleri ile dağıtım kanalları belirlenmiş ve eksiklikleri giderilmeye çalışılmıştır.

Üretimin çeşitli sebepler sonucunda giderek merkezleşen noktalarda ve büyük ölçeklerde yapılmaya başlanmasıyla beraber, üretimle tüketim arasında yer, zaman miktar ve çeşitle ilgili önemli uyumsuzluklar ortaya çıkmıştır. Mamuller üretildikleri merkezlerden çok uzaklarda da tüketilebilir olmuş, dünyanın herhangi bir noktasında bulunan bir tüketici eğer satın alma gücü de varsa, istediği her malı elde edebilir hale gelmiştir. Bu durumlarda göz önünde bulundurularak üretilecek ürünlere ilişkin dağıtım kanalları şu şekilde olacaktır.

- I. **Üretici - Tüketici:** Firmanın ilk ve öncelikli alternatifi olacak olup, dağıtımda en kısa ve en basit kanalı oluşturmakta ve mal, aracı kullanılmadan direkt olarak tüketiciye ulaştırılmaktadır. Üretilen ürünlerin üretim yerinde direkt satışı veya kişisel satış ve postayla satış yapılması amaçlanmaktadır.

II. Üretici – Perakendeci – Tüketici: Firma, direkt satış gerçekleştiremediği yerlerde tek bir aracı ile ürünlerini tüketiciye ulaştırmayı amaçlamaktadır.

III. Üretici – Toptancı – Perakendeci – Tüketici: Firma tek bir aracı ile ürünleri tüketiciye ulaştıramadığı durumlarda ikinci bir aracı ile ürünleri müşterilere ulaştırmayı ve ürünlerin dağıtımını bu araçlar üzerinden yapmayı amaçlamaktadır.

Firmanın bütün çabası müşterinin dolayısıyla nihai tüketicinin tatminine yönelik olacak olup, tüketici ile karşılaşılacak olan araçlar tüketicinin gözünde firmanın birer temsilcisi olarak görüleceği için dağıtım kanalları noktasında güvenilir ve işinin uzmanı kişilerle veya kurumlarla çalışılacaktır. Böylece hem müşteri memnuniyeti sağlanacak hem de yeni müşterilere ulaşmanın önü açılacaktır.

Bu dağıtım kanallarının yanı sıra;

- İnternet,
- Sosyal medya,
- Sektör rapor ve dergileri,

gibi müşteri ve yatırımcıların dikkatini çekecek alanlar üzerinden de ürünlerin tanıtımları ve dağıtımları gerçekleştirilebilecektir.

2.7.7. İşletmeye Geçtikten Sonra Hedeflenen Yıllık Üretim/Satış Miktarları

Tesis işletmeye geçtikten sonra hedeflenen yıllık üretim miktarı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 78. Yıllık Meyve İşleme Kapasitesi (Ton/Yıl)

Tahmini Meyve İşleme Kapasitesi (Ton/Yıl)										
Yıllar	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Meyve İşleme Kapasitesi	1.050	1.575	2.100	2.100	2.100	2.100	2.100	2.100	2.100	2.100

Kurulacak olan tesiste günlük 7 ton ürün işleneceği öngörülmüş olup tesisin ayda 25 gün çalıştığı varsayılmıştır. Tesisin 3. yıldan itibaren tam kapasitede çalışacağı varsayılmış ve bu doğrultuda yıllık ürün işleme kapasitesi hesaplanmıştır. İşlenen ürünlerden 1/3 oranında meyve suyu elde edildiği yapılan araştırmalar ve saha görüşmelerinden elde edilmiş olup bu bilgiler dahilinde tesisin yıllık meyve suyu üretimi kapasitesi aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 79. Yıllık Meyve Suyu Üretim Miktarı (Ton/Yıl)

Tahmini Meyve Suyu Üretim Miktarı (Ton/Yıl)										
Yıllar	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Meyve Suyu Üretim Miktarı	350	525	700	700	700	700	700	700	700	700

Tesiste tam kapasite de yıllık 700 ton meyve suyu üretimi gerçekleştirilecek olup üretilen bu ürünlerin tamamının satılacağı öngörülmektedir. Aksi takdirde depo maliyetleri ve ürünlerin bozulma risklerine karşı katlanılacak maliyet daha yüksek olacaktır. Bu nedenle mümkün olduğunca düşük stoklu ve üretilen tüm ürünün satılacağı bir yol izlenecektir.

2.7.8. Çalışma Konusu Her Bir Ürüne Ait Yıllık Ortalama Satış Fiyatı ve Satış Koşulları

Tesiste üretilecek ürünlerin satış fiyatlarının yer aldığı tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 80. Üretilecek Ürünlerin Yıllık Ortalama Satış Fiyatları

Üretilecek Ürünler	Satış Fiyatları (200 MI)	Satış Fiyatları (1 Lt)
Nar Suyu	9,95	29,50
Portakal Suyu	8,95	16,75
Elma Suyu	5,95	13,75
Mandalina Suyu	5,95	12,25
Limon Suyu	6,95	19,75
Domates Suyu	3,95	10,25
Tropikal Meyve Suyu	8,95	25,75

Üretilecek ürünlere ilişkin akakce.com, trendyol, n11.com gibi sitelerden sektördeki lider firmaların ürün fiyatları baz alınarak ortalama fiyatlar belirlenmiş olup, bu fiyatlar tahmini olarak verilmiştir. Tesiste işlenen ürünlere göre fiyatlar farklılık gösterebilecektir. Ancak finansal ve ekonomik analiz kapsamında burada belirtilen ortalama fiyatlar üzerinden hesaplamalar yapılacaktır.

Yatırım konusu ürüne ilişkin olarak satış koşulları incelendiğinde müşterilere ürünlerin satışı konusunda iki alternatif sunulacaktır. Bu alternatifler peşin veya kredi kartına taksit şeklinde olacaktır. Senet, çek vb. herhangi bir ödeme aracıyla vadeli satış söz konusu olmayacaktır. Sektörün içinde bulunduğu durum ve ekonomik koşullar nedeniyle vadeli satışların firmanın kar marjını düşüreceği düşünüldüğünden yalnızca peşin ve kredi kartına taksitli olarak satış işlemleri gerçekleştirilecektir. Yapılan saha araştırmaları kapsamında ürün işleyen üreticiler hammadde ve yardımcı maddeleri peşin olarak aldıklarını ve hiçbir şekilde vadeli alamadıklarını dile getirmişlerdir. Bu nedenle yatırım kapsamında kurulacak olan tesiste de içinde bulunulan piyasa koşulları dikkate alınarak peşin ve kredi kartı üzerinden taksitli satış yapılacaktır.

3. Teknik Analiz

3.1. Kuruluş Yeri Seçimi

3.1.1. Yatırım Konusunun İl ve İlçe Açısından Önemi

Türkiye meyve suyu sanayisi, ülkemizin tarıma elverişli coğrafi konumu, ihracat gücünü arttıran özel konumu, sahip olduğu iklimsel olanaklar, genç nüfusu, ekonomideki gelişmelere paralel olarak artan alım gücü, her geçen gün gelişen ve genişleyen dinamik iç pazarı açısından birçok avantaja sahiptir. Bu avantajların açtığı fırsat kapıları doğru şekilde kullanılabilirse, bu alandaki fırsat ve potansiyeller ülke ekonomisinin gelişmesine çok ciddi katkıda bulunacaktır.

Ülkemiz meyve ve meyve işleme sanayisinin önünde hem dış pazardaki hem de iç pazardaki gelişmelerden dolayı çifte fırsat bulunmaktadır. Dış pazarlara baktığımızda ithal girdi için yükselen bir talebin var olduğu görülmektedir. İzmir Ticaret Odası tarafından hazırlanan “Tarım AB ve Türkiye – Mevcut Durum Riskler ve Fırsatlar” raporunda da belirtildiği gibi AB ülkeleri, bütçe dağılımı konusunda birçok iç tartışma yaşamış ve 2005 yılı sonuna kadar AB Dönem Başkanlığı yapan İngiltere, bütçenin yarısının tarıma ayrılmasına karşı çıkmıştır. Bu tartışmalar sonucunda ortak tarım bütçesine ayrılan fon azalırken, bunların üzerine yaşanan ekonomik kriz de bu sürecin hızlanmasına neden olmuştur. Desteklerin geri çekilmesiyle Avrupa’da tarım ve tarıma dayalı sanayi sektöründe büyük bir ihtiyaç boşluğu ortaya çıkacaktır ve bunun etkileri de şimdiden görülmeye başlanmıştır. Dolayısıyla Türkiye’nin önüne yakın gelecekte Avrupa kaynaklı önemli ihracat fırsatları çıkacaktır.

İç pazar ise ekonomideki gelişmeler ve tüketim ihtiyacı artışına paralel olarak hızla genişlemektedir. Türkiye Meyve Suyu Sektörü ve meyve işleyen diğer sektörlerin (meyve-sebze şoklama, reçel, meyveli gıda ve içecekler, kurutulmuş meyve/sebze vb. gibi) devam eden tüketim artışlarına bağlı önemli bir büyüme potansiyeline sahip olduğu görülmektedir.

Muğla ili ve yatırım yapılması planlanan Ortaca ilçesi de yatırım konusu ürüne ilişkin olarak önemli avantaj ve üstünlüklere sahiptir. Bölgede yıllık 250.000 ton narenciye üretimi gerçekleştirilmekte olup hammaddenin ve kaliteli ürünlerin bu bölgede bulunması yatırım için önemli bir avantaj sunmaktadır.

Şekil 6. Yatırım Yeri İçin Belirlenen Araziler

Muğla ili Ortaca ilçesi Gölbaşı mahallesinde bulunan 129 Ada 1-2-3 parsel üzerinde gerçekleştirilecek olan Butik Meyve Suyu Üretim Tesisleri toplamda 12.469 metrekarelik alan üzerinde kurulacaktır. Tesisin 5.000 m²'si kapalı kalanı ise açık alan olacaktır. Belirtilen ada ve parseller üzerinden bulunan yerin mülkiyetinin yatırım yapacak firmaya ait olacağı öngörülmektedir. Eğer yerin mülkiyeti alınamazsa ilgili kurumdan 49 yıllığına yap-işlet-devret şeklinde kiralaması yapılacaktır. Üretim tesisinin hammaddeye yakınlığı ve Muğla-Fethiye karayolu üzerinde bulunması bölgenin yatırım için en uygun alan olduğunu göstermektedir.

Mülkiyetinin yatırımcıya ait olması planlanan ve yatırıma konu olan parseller aşağıda sıralanmıştır;

- 129 ada 1 parsel 3.431 m²
- 129 ada 2 parsel 3.158 m²
- 129 ada 3 parsel 5.880 m²

Bu parsellerden 193 ada 16 parsel üzerinde 3 adet yapı kullanım izni bulunan yapı bulunmaktadır

- 1) 129 ada 3 parsel üzerinde fabrika
- 2) 129 ada 2 parsel üzerinde soğuk hava deposu
- 3) 129 ada 1 parsel ise kalan boş arazilerle birlikte açık alan olarak, tır parkı, yardımcı madde depolama alanı olarak kullanılacaktır.

Yatırım yerinin bulunduğu bölgede meyve paketleme ve işleme depoları yer almakta olup aynı zamanda bölgenin Muğla-Fethiye karayoluna sınır olması yatırım yerinin seçilmesindeki en önemli tercih sebepleri arasında yer almaktadır. Böylece hem hammadde temini noktasında hem de ulaşım ağının gelişmiş olması yatırım yerini avantajlı kılmaktadır.

3.1.2. Yatırım Yerinin Fiziksel Altyapı Özellikleri

Yatırım yeri, Ortaca ilçesi Gölbaşı Mahallesi Sanayi Sitesi içerisinde yer almaktadır. Yatırım yeri Muğla-Fethiye karayoluna sınır olup ulaşım altyapısı gelişmiştir. Ayrıca yatırım yeri içerisinde meyve işleme ve paketleme tesisleri, su paketleme tesisi, mermer işleme tesisi gibi tesisler bulunmakta olup bölge haberleşme, elektrik ve su altyapısı açısından gelişmiş bir bölgedir. Ayrıca bölgeye doğalgaz getirme çalışmaları da sürmekte olup her açıdan altyapı olarak gelişmiş bir yer konumundadır. Bu nedenle yatırım yeri fiziksel altyapı olarak yatırım için uygun olup tesis kurulduğu takdirde tüm hizmetler tesise kolaylıkla sunulabilecektir. Ayrıca ulaşım ağının da gelişmiş olması üretilen ürünlerin rahatlıkla nakliye işlemlerinin gerçekleştirilebilmesine olanak sağlayacaktır.

3.1.3. Arazinin Mülkiyet Durumu

Yatırım yeri olarak belirlenen arazi kamu arazisi konumunda olup firmaya satışı gerçekleştirilecektir. Yatırım yeri ile ilgili gerekli çalışmalar başlatılmış olup hazine den belediyeye ve belediyeden de yatırımcıya satışının gerçekleştirilmesi noktasında gerekli prosedürler uygulanmaya başlanmıştır. Eğer ki arazinin mülkiyeti alınamazsa 49 yıllığına yap-işlet-devret modeli kapsamında kiralama işlemi yapılacaktır. Ancak öncelikli olarak arazinin satın alınması yoluna gidilecek olup mülkiyetin yatırımcıya ait olması hedeflenmektedir.

3.1.4. AR-GE, Yatırım ve Üretim Aşamaları İçin Gereken İnsan Kaynakları Açısından Yatırım Yeri Potansiyelinin Değerlendirilmesi

Yatırım yeri gerekli olan insan kaynağı açısından oldukça avantajlı bir konumdadır. Yatırım yeri çalışacak olanlar için kolay ulaşım imkânı sunmaktadır. Yatırım yeri;

- Muğla-Fethiye karayolu kenarında,
- Kurulacak yeni organize sanayi bölgesi yakınında,
- Ortaca ilçe merkezine 1,9 km uzaklıkta
- Dalaman ilçesine 13,1 km uzaklıkta,
- Köyceğiz ilçesine 19 km uzaklıkta
- Ula ilçesine 57 km uzaklıkta,

Ayrıca yatırım yerinin içerisinde bulunduğu organize sanayi bölgesi, potansiyel müşteri/tedarikçi konumunda olan meyve işleme ve paketleme tesislerinin yanında yer almaktadır. Bu açıdan da çalışan personel açısından önemli bir potansiyel oluşturmaktadır.

Firma çalışanlarından özellikle Ar-Ge çalışanlarının verim ve etkinliğini artırmak için bu alanda çalışan akademik uzmanların bölge içerisinde bir araya getirilmesi planlanmaktadır. Bu durum Ar-Ge personeli için önemli bir potansiyeli de beraberinde getirecek olup kendilerini geliştirmeleri konusunda büyük bir avantaj sunacaktır.

Ayrıca bölge içerisinde oluşturulacak sosyal alanlarda çalışanlar için önemli bir fırsat olup burada günlük ihtiyaçlarını ve işlerini kolaylıkla halletmelerine yardımcı olacaktır.

Bu gibi hususlar göz önünde bulundurulduğunda yatırım yeri ve üretim alanı firma için gerekli olan insan kaynağı için önemli potansiyelleri ortaya koymaktadır.

3.1.5. AR-GE Yatırım ve Üretim Aşamaları İçin Gereken Teknolojik Altyapı Açısından Yatırım Yeri Potansiyelinin Değerlendirilmesi

Türkiye’de tarım ve tarıma dayalı sanayinin gelişimine öncülük etmeyi hedefleyen yatırım ile Ar-Ge odaklı çalışmalar yürütülerek ürün geliştirme ve yenilikçi ürün üretme konusunda önemli adımlar atılması planlanmaktadır. Sağlıklı bir gelecek için doğal ürün üretilmesi noktasında öncü firmaların yanı sıra Endüstri 4.0 ve Tarım 4.0 uygulamalarını ülkemize kazandırma çalışmaları doğrultusunda gerçekleştirilecek olan faaliyetler ile ar-ge çalışmaları noktasında önemli adımlar atılması hedeflenmektedir.

Bu hedeflerin yerine getirilmesi için hem kurulacak olan tesis altyapısı hem de yatırım yeri teknolojik açıdan avantajlı konumda olacaktır.

Yatırım yeri Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi başta olmak üzere bilimsel araştırma yapan kurumlarla iş birlikleri noktasında önemli bir potansiyel taşımaktadır. Yapılacak işbirlikleri kapsamında yatırım yerinin teknolojik altyapısının iyileştirilmesi ve üretim tesisinin günümüz teknolojisine uygun hale getirilmesi noktasında önemli çalışmalar yapılacaktır. Yatırımcı, üretim bölgesinde ve tesiste meyve suyu üretimindeki dijitalleşme ve inovasyona verdiği önemi bir adım öteye taşıyarak tesisi dünya standartlarında bir tesis haline getirecektir.

Yatırım yeri potansiyeli teknolojik altyapı açısından değerlendirildiğinde, elektrik-su-doğalgaz gibi önemli altyapılar bölge de mevcut olup modern bir tesis kurulması noktasında gerekli tüm teknik donanımına sahip durumdadır. Bu gibi potansiyeller değerlendirilerek yatırımcı teknolojik altyapısı güçlü bir tesis kurarak üretimlerini gerçekleştirebilecektir. Mevcut durumda yatırım yerinde Ortaca Meyve Sebze Tarım Satış Kooperatifi (ORMESKOOP)’nin meyve paketleme ve işleme tesisi de bulunmakta olup bu tesisin burada bulunması da bölgenin gerekli teknolojik altyapı potansiyeline sahip olduğunu göstermektedir.

Bu gibi durumlar değerlendirildiğinde ve bölgedeki potansiyelde göz önünde bulundurulduğunda kurulacak olan tesisin ar-ge faaliyetlerine hızla başlayarak kısa sürede ar-ge/tasarım merkezi çalışmalarına da başlayacağı gözlemlenebilmektedir. Üniversitelerle ve bilimsel araştırma yapan

kurum/kuruluşlarla işbirliği içerisinde bulunarak bölgenin ilk ar-ge/tasarım merkezi kurulumu gerçekleştirilebilecektir.

3.1.6. Çalışma Konusu Yerde AR-GE Konusunda Çalışma Yapan Kurum ve Kuruluşlar

Çalışma konusu yerde ar-ge faaliyetlerinde bulunan kurum ve kuruluşların listesi aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 81. Muğla İli Ar-Ge Faaliyetinde Bulunan Kurum ve Kuruluşlar

KURUM ADI	NİTELİĞİ	BULUNDUĞU YER
Muğla Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Menteşe
GKE Enerji Tesisleri Taahhüt A.Ş.	Ar-Ge Merkezi	Milas
Mopak Kâğıt Karton Sanayi Ve Ticaret A.Ş.	Ar-Ge Merkezi	Dalaman

Kuruluşlar ile ilgili olarak yürüttükleri faaliyetler konusunda bilgiler aşağıda verilmiştir.

I. Muğla Teknoloji Geliştirme Bölgesi

4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu uyarınca 12/10/2015 tarihli ve 2015/8165 sayılı Bakanlar Kurulu kararlarıyla ilân edilen 11/11/2015 tarihli ve 29529 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Muğla Teknoloji Geliştirme Bölgesi” 21/02/2020 tarihinde ilk işletmeyi bünyesine alarak faaliyete geçmiştir.

Üniversite, yerel, ulusal ve uluslararası ulaşım arterlerine oldukça yakın bir konumda bulunmaktadır.

Muğla Teknopark 54 ortaklı olup, 64.310,17 m²’lik arazide faaliyetlerini yürütmekte ve 10 milyon TL sermaye ile kurulmuştur. Teknopark üç ana tema üzerine kurulmuştur. Bu temalar; Sağlık, Yenilenebilir Enerji ve Gıda Tarım ve Hayvancılık’tır.

II. GKE Enerji Tesisleri Taahhüt A.Ş. Ar-Ge Merkezi

GKE Enerji uzun yıllardır sürdürdüğü anahtar teslim enerji çözümü faaliyetlerine son yıllarda Ar-Ge ağırlıklı projelerle devam etmektedir ve bu adımları daha ileri götürmek amacıyla Muğla’da Ar-Ge merkezini kurmuştur. GKE Enerji Ar-Ge Merkezi, T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yapılan denetimlerden ve değerlendirme komisyonlarından başarı ile geçerek 21 Aralık 2018 tarihinde “Ar-Ge Merkezi Belgesi” almaya hak kazanmıştır. Böylece kendi sınıfında bir ilki gerçekleştiren GKE, Muğla’nın da ilk Ar-Ge Merkezi olmuştur.

Halihazırda devam etmekte olan 3 adet Ar-Ge projesini öz kaynakları ile yürüten GKE, TÜBİTAK/TEYDEB ve diğer destekler için de yeni enerji Ar-GE projeleri için çalışmalara başlamıştır. Bu amaçla bölgenin seçkin üniversiteleriyle işbirliğine de giderek Üniversite-Sanayi birlikteliğini geliştirmektedir.

III. Mopak Kâğıt Karton Sanayi ve Ticaret A.Ş. Ar-Ge Merkezi

Mopak Kağıt Karton Sanayi ve Ticaret A.Ş. Ar-Ge merkezine yönelik detaylı bilgi bulunamamıştır. Dalaman’da 1.350.000 m² açık alan ve 330.000 m² kapalı alan üzerine kurulu olan, selüloz, kağıt ve karton entegre tesisleri olarak hizmet vermekte olan firma geri dönüşümlü kağıt üretimi, arıtma birimleri, fluting, testliner, imitasyon kraft, kuşeli imitasyon bristol, kuşe krome karton, mihver karton, dosyalık, kaplık ve gri karton gibi çeşitli kağıt ve karton tipleri üretmektedir.

Yukarıdaki belirtilen kuruluşlar Muğla ili genelinde Ar-Ge faaliyetleri yürüten sayılı firmalardır. Özellikle Muğla Teknopark ve Mopak Ar-Ge Merkezi yatırım konusu alan ile ilgili doğrudan ilişkili olup bu kuruluşlarla tesis üretim faaliyetleri ve ar-ge çalışmaları noktasında işbirliği içerisinde olunacaktır.

3.2. Üretim Teknolojisi

3.2.1. Çalışma Konusu Ürünün Üretim Tekniği

Meyve suyu üretimi iki aşamalı bir süreçten oluşmaktadır.

- i. Birinci aşamanın ana girdisi meyve, çıktısı ise berrak meyve suyu konsantresi, pulp ve pulp konsantresidir. Bu ürünler “ara ürün” olarak bilinmektedir.
- ii. İkinci aşamanın ana girdisi ise berrak meyve suyu konsantresi, pulp ve pulp konsantresi, çıktısı ise tüketime hazır hale getirilmiş (son ürün) meyve suyudur.

Meyve suyu üretim teknikleri aşağıdaki aşamalardan oluşmaktadır.

1. Meyvelerin Ayıklanması
2. Meyvelerin Yıkama
3. Meyvelerin Sınıflanması
4. Sap Ayırma, Çekirdek Çıkarma
5. Meyvelerin Parçalanması
6. Mayşenin Isıtılması
7. Presleme
8. Durultma
9. Filtrasyon
10. Pastörizasyon

1. Ayıklama

Tesise gelen meyveler, içindeki yaprak, sap gibi yabancı maddeler ile çürük, ezik ve küflü olanlarından ayrılmaktadır. Bu arada ham olanlarında seçilmesi gerekmektedir. Ayıklama yürüyen bantlarda işçiler tarafından yapılmaktadır.

2. Yıkama

Yıkama, ürünün toz, toprak, yaprak ve kırıntılarının uzaklaştırılması için yapılmaktadır. Bu arada ayrıca mikroorganizma yükü de azalmaktadır. Genelde meyvenin 2-3 kat yıkama suyu hesaplanmaktadır. Su sıcaklığı arttıkça yıkamada etki artsa da aroma kaybının önlenmesi için su sıcaklığının 35 derecenin altında tutulması gerekmektedir. Yıkama makinelerinde püskürtme ve çalkalama düzenli olmalıdır.

3. Sınıflama

Dikkatli bir sınıflama olmasa bile turuncgillerde iriliğe göre bir ayırma yapılması gerekmektedir.

4. Sap Ayırma, Çekirdek Çıkarma

Üzüm, vişne vb. gibi zorunlu olarak sapları ile elde edilen meyvelerin sapları, işlenmeden önce özel makinelerde ayrılmaktadır. Aksi halde saptan geçerek fenollü maddeler ve klor gibi bileşikler meyve suyunun tadını bozmaktadır. Çekirdek çıkarma işlemi, sadece pulpa işlenecek şeftali, kayısı ve erik gibi sert çekirdekli meyvelere uygulanmaktadır.

5. Meyvenin Parçalanması

Meyvenin parçalanması özel meyve değirmenlerinde yapılmaktadır. Meyve değirmenleri, işlenen meyve çeşidine göre farklı yapılarda olmaktadır. Domates ve yumuşak meyveler döner bıçaklarda, elma gibi sert meyveler de özel kıyma makinelerinde de parçalanmaktadır. Meyvelerin öğütülmesi çok ince olursa presleme ve durultma güçleşmekte, kaba olursa da meyve suyu randımanı düşmektedir. Bu nedenle bu işlem itina ile yapılmalıdır. Berrak meyve suyu imalinde, ısıtılan mayşe 50 dereceye kadar soğutulmakta ve içine pektolitik enzimler katılarak pektinler parçalanmaktadır. Böylelikle hem daha berrak meyve suyu elde edilmekte, hem de renk maddelerinin suya geçmesi kolaylaşmaktadır. Isıtma işlemi, 85 - 87 derecelerde 2 - 3 dakika yapılmaktadır. Ancak berrak meyve suyuna işlenecek mayşe ısıtılmamaktadır.

6. Mayşenin Isıtılması

Parçalanmış meyveye mayşe denmektedir. Mayşenin ısıtılması ile enzimler inaktif hale getirilmekte, böylece meyve suyu randımanı artmaktadır. Isıtılan renkli üzüm, vişne gibi meyvelerin kabuklarındaki renk maddeleri meyve suyuna geçmektedir. Mikroorganizma yükü de artmaktadır.

7. Presleme

Presleme ile mayşedeki sıvı faz, meyve suyu olarak ayrılmaktadır. Presler, paketli, pnömatik, vidalı veya bant tipi olabilmektedir. Sadece turuncgil presleri biraz farklı yapılmıştır.

8. Durultma

Preslenen meyve suyu bu haliyle de şişelenebilmektedir, fakat görünüşünü daha cazip kılmak için genelde durultma yapılmaktadır. Meyve suyunda bulanıklık yapan etmenler (meyve parçacıkları, parçalanmış hücreler ve diğer koloidal parçalardır), meyve suyundaki pektin nedeni ile dibe çökmemektedir. Bu bakımdan pektinler, pektolitik enzimler katılarak parçalanmaktadır. 3-4 saat sonra da jelatin çözeltisi (yaklaşık %10'luk) katılarak bulanıklık yapan parçalar bir araya getirilip çöktürülmektedir. Üstte kalan berrak kısım filtre edilmektedir.

Genellikle jelatinle durultmadan sonra kieselsol veya bentonit uygulaması ile meyve sularında sonradan bulanmaya neden olan bazı kolloid parçacıklarda ayrılmaktadır. Bu işleme berraklaştırma adı verilmektedir.

9. Filtrasyon

Berrak meyve suyunun içinde bulanıklık yapan parçalar, filtrasyonla ayrılmaktadır. Ancak meyve suyu fazlaca bulanıklık unsurları içeriyorsa o zaman önce bir seperatörden geçirilerek kaba parçalara ayrılmaktadır. Sonra filtre edilmektedir.

10. Pastörizasyon

Meyve suyu elde edildikten sonra hemen ısıtma işlemi uygulanarak dayanıklı hale getirilmekte ve steril ambalaj kaplarına doldurulmakta veya şişelenip ağzları kapatıldıktan sonra ısıya arz edilmektedir. Bazı hallerde meyve suları, kimyasal katkıları kullanılarak ve ek filtrelerinden geçirilerek de dayanıklı hale getirilebilmektedir.

Meyve suyu üretiminde meyveler yukarıdaki tekniklerden geçirilerek nihai hale getirilerek meyve suyu elde edilmekte ve tüketime hazır hale getirilmektedir.

3.2.2. Kullanılacak Makine-Teçhizat ve Özellikleri - (EK 2 - Yerli/İthal Makine-Teçhizat Listesi)

Tablo 82. EK 2 - Yerli ve İthal Makine Teçhizat Listesi

İthal Makine/Teçhizat Adı	Miktarı	Birimi (Adet, kg, m ³ vb.)	F.O.B. Birim Fiyatı (\$)	Birim Fiyatı (KDV Hariç, TL)	Toplam Maliyet (KDV Hariç, TL)	İlgili Olduğu Faaliyet Adı
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
Yerli Makine/Teçhizat Adı	Miktarı	Birimi (Adet, kg, m ³ vb.)	F.O.B. Birim Fiyatı (\$)	Birim Maliyeti (KDV Hariç, TL)	Toplam Maliyet (KDV Hariç, TL)	İlgili Olduğu Faaliyet Adı
NARENCİYE YAĞI VEYA SUYU EKSTRAKSİYON HATTI	1	GRUP	584.100,00	4.287.294,00	4.287.294,00	-
Yıkma Ünitesi	1	Adet	0,00	0,00	0,00	-
Fırçalama Makinesi	1	Adet	0,00	0,00	0,00	-
Kontrol Masası	1	Adet	0,00	0,00	0,00	-
Asansörlü Konveyör Bandı - 1	1	Adet	0,00	0,00	0,00	-
Narenciye Makinesi - 1	1	Adet	0,00	0,00	0,00	-
Fırçalama Makinesi - 2	1	Adet	0,00	0,00	0,00	-
Asansörlü Konveyör Bandı - 2	1	Adet	0,00	0,00	0,00	-
Narenciye Makinesi - 2	1	Adet	0,00	0,00	0,00	-
Continuous Finisher Pres	1	Adet	0,00	0,00	0,00	-
Continuous Finisher	1	Adet	0,00	0,00	0,00	-
Vidalı Konveyör	4	Adet	0,00	0,00	0,00	-
Sıvı Sirkülasyon ve Depolama Sistemi	1	Adet	0,00	0,00	0,00	-
Merkezi Kontrol Paneli	1	Adet	0,00	0,00	0,00	-
NAR HATTI	1	GRUP	795.084,00	5.835.916,56	5.952.842,76	-
Sap Ayıklama	1	Adet	118.000,00	866.120,00	866.120,00	-
Vidalı Pres	1	Adet	47.200,00	346.448,00	346.448,00	-
Dozaj Ünitesi	1	Adet	17.700,00	129.918,00	129.918,00	-
Ön Alım Hattı	1	Adet	82.600,00	606.284,00	606.284,00	-
Jelatin, Bentonit Aktif Kömür Dozlama Hazırlama Ünitesi	1	Adet	18.880,00	138.579,20	138.579,20	-
Pastörizatör	1	Adet	41.300	303.142,00	303.142,00	-
UF	1	Adet	141.600,00	1.039.344,00	1.039.344,00	-
Torba Filtre	1	Set	15.340	112.595,60	112.595,60	-
Kieselgur Filtre	1	Adet	70.800,00	519.672,00	519.672,00	-
Plakalı Kâğıt Filtre	1	Adet	29.500,00	216.530,00	216.530,00	-
Soğutma Sistemi – Chiller	1	Adet	29.500,00	216.530,00	216.530,00	-

Mayşe Tankı	1	Adet	13.570,00	99.603,80	99.603,80	-
Monopomp	1	Adet	14.160,00	103.934,40	103.934,40	-
Pastörizatör Besleme Tankı	1	Adet	6.844,00	50.234,96	50.234,96	-
Enzimasyon Tankı	2	Adet	15.930,00	116.926,2	233.852,40	-
Kieselgur Filtre Besleme Tankı	1	Adet	10.030,00	73.620,20	73.620,20	-
Dolum Tankı	1	Adet	10.030,00	73.620,20	73.620,20	-
Pompalar	1	Grup	29.500,00	216.530,00	216.530,00	-
Çip Ünitesi	1	Adet	82.600,00	606.284,00	606.284,00	-
YARDIMCI ÜNİTELER	1	GRUP	1.003.000,00	7.362.020,00	7.362.020,00	-
Buhar Kazanı	1	Adet	0,00	0,00	0,00	-
Hava Kompresörü	1	Adet	0,00	0,00	0,00	-
Su Yumuşatma Cihazı	1	Adet	0,00	0,00	0,00	-
Su soğutma Kulesi	2	Adet	0,00	0,00	0,00	-
Modüler Su Deposu	2	Adet	0,00	0,00	0,00	-
Hidrofor	1	Adet	0,00	0,00	0,00	-
Laboratuvar	0	Adet	0,00	0,00	0,00	-
Şişe Dolum Makinesi	1	Adet	0,00	0,00	0,00	-
ELEKTRİK-OTOMASYON, MONTAJ	1	GRUP	118.000,00	866.120,00	866.120,00	-
Yardımcı Hatlar Elektrik ve Pano	1	Adet	47.200,00	346.448,00	346.448,00	-
Jeneratör	1	Adet	0,00	0,00	0,00	-
Elektrik-Otomasyon	1	Adet	70.800,00	519.672,00	519.672,00	-

Yukarıdaki tabloda belirtilen makine ve teçhizatlar TCMB'nin 14.08.2020 tarihli Dolar kuru baz alınarak çevrilmiştir. (1 Dolar = 7,34 TL).

3.3. İnsan Kaynakları

3.3.1. İl Nüfusunun Eğitim Kademelerine Göre Durumu

İl nüfusunun eğitim kademelerine göre durumu 2019 yılı kapsamında aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 83. İl Nüfusunun Eğitim Kademelerine Göre Durumu

YIL	EĞİTİM KADEMELERİ	İLKOKUL	ORTAOKUL	LİSE	M.Y.O / ÜNİVERSİTE	YÜKSEK LİSANS	DOKTORA
2019	6-13	46.835	34	-	-	-	-
	14-17	2.281	42.330	185	-	-	-
	18-21	95	11.739	34.837	2.164	-	-
	22-24	243	9.909	15.941	11.724	66	166
	25-29	6.755	13.216	16.647	23.967	1.344	9
	30-34	16.128	7.103	20.680	22.132	2.063	175
	35-39	22.001	10.628	22.890	19.518	2.466	369
	40-44	26.201	9.506	22.080	16.475	1.897	448
	45-49	29.954	10.174	17.404	12.823	1.333	433
	50-54	30.843	8.169	14.421	10.059	1.076	387

	55-59	31.965	5.920	13.125	8.791	785	242
	60-64	27.235	3.984	8.826	7.907	575	165
	65+	64.789	5.743	10.916	11.882	975	368
	TOPLAM	305.325	138.455	197.952	147.442	12.580	2.762
2018	6-13	47.443	32	-	-	-	-
	14-17	2.028	41.123	1.536	-	-	-
	18-21	6.452	7.075	33.859	2.391	-	-
	22-24	10.540	148	15.321	10.978	197	-
	25-29	19.815	122	16.751	23.144	1.132	18
	30-34	21.176	3.969	20.317	21.207	1.841	167
	35-39	23.790	10.296	22.609	18.591	2.283	408
	40-44	28.479	8.808	20.407	15.547	1.581	428
	45-49	31.393	9.248	15.850	11.826	1.201	409
	50-54	32.598	7.523	13.561	9.731	940	347
	55-59	31.337	5.081	12.118	8.306	671	221
	60-64	27.310	3.609	7.985	7.816	539	156
	65+	61.746	5.242	10.094	11.328	960	371
	TOPLAM	344.107	102.276	190.408	140.865	11.345	2.525
2017	6-13	47.414	18	-	-	-	-
	14-17	4.209	40.977	168	-	-	-
	18-21	9.529	4.653	31.300	2.274	-	-
	22-24	11.081	28	14.200	10.689	125	-
	25-29	20.731	34	16.800	21.849	1.036	26
	30-34	23.780	3.461	19.547	19.673	1.748	183
	35-39	25.765	9.836	21.945	17.181	1.940	416
	40-44	30.065	8.648	18.348	14.407	1.277	389
	45-49	32.091	8.590	14.340	10.690	1.039	390
	50-54	33.105	6.745	12.613	8.909	778	303
	55-59	30.629	4.364	10.787	7.433	565	194
	60-64	26.817	3.211	6.773	6.801	428	135
	65+	58.674	4.512	8.374	9.216	684	273
	TOPLAM	306.476	95.059	175.195	129.122	9.620	2.309
2016	6-13	46.879	35	-	-	-	-
	14-17	5.076	38.914	2.197	-	-	-
	18-21	11.950	2.895	30.468	1.971	-	-
	22-24	11.425	8	13.417	10.227	1	-
	25-29	21.081	97	17.115	21.338	596	10
	30-34	22.054	6.937	19.533	19.044	1.160	124
	35-39	27.839	8.736	21.638	16.305	1.450	306
	40-44	31.494	8.559	16.715	13.252	1.028	323
	45-49	31.651	7.768	13.099	9.734	899	302
	50-54	34.322	6.216	12.350	8.376	699	246
	55-59	29.102	3.852	9.682	7.052	493	168
	60-64	26.742	2.964	6.145	6.222	385	115
	65+	55.898	4.148	7.558	8.533	616	289
	TOPLAM	355.513	91.129	169.917	122.054	7.327	1.883

Muğla ilinde 2019 yılı verilerine göre okuma yazma bilenlerin oranı %98,62'dir. Muğla'da kadınların %97,60'sı, erkeklerin %99,59'u okuma yazma bilmektedir. Muğla'da okuma yazma bilenler cinsiyete göre incelendiğinde 6 yaş ve üzeri nüfus içinde yer alan kadınların %97,60'sının, erkeklerin ise

%99,59'unun okuma yazma bildiği görülmektedir. Türkiye genelinde ise bu oran kadınlar için %95,26 iken, erkekler için %99,22 olarak gerçekleşmiştir.

En yüksek okur-yazar oranı %100 ile 14-17 yaş grubudur. Okur-yazar oranının en düşük olduğu yaş grubu ise %92,52 ile 65 yaş ve üstü olarak belirlenmiştir. Muğla ilinde 15 yaş ve üzeri nüfus bitirilen eğitim düzeyine göre incelendiğinde ilk sırayı %61,16 oran ve 305.325 kişi ile ilköğretim ve ilkokul mezunları alırken, lise ve dengi meslek okulu mezunları %39,65 oran ve 197.952 kişi ile ikinci sırada yer almaktadır. Ardından gelen yüksekokul ve fakülte mezunlarının oranı yüzde %29,53 (147.442 kişi), ortaokul veya dengi meslek ortaokulu mezunlarının oranı yüzde 27,73 (138.455 kişi), yüksek lisans mezunlarının oranı yüzde 2,5 (12.580 kişi), doktora mezunlarının oranı ise %0,55 (2 bin 762 kişi) olarak gerçekleşmiştir.

3.3.2. Çalışma Çağındaki Nüfus (15-65 Yaş Arası) İstatistikleri ve Bu İstatistiğin İl Nüfusuna Oranı

Muğla ili çalışma çağındaki nüfus ve çalışma çağının toplam nüfusa oranı aşağıdaki tabloda verilmiştir. Muğla ilinin 2019 yılı nüfusu 967.487'dir.

Tablo 84. Çalışma Çağındaki Nüfus İstatistikleri ve İl Nüfusuna Oranı

YIL		15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64
2019	Çalışma Çağındaki Nüfus	58.008	65.635	65.379	71.492	80.769	79.256	74.889	68.421	65.498	53.942
	Toplam Nüfusa Oranı (%)	%5,99	%6,77	%6,65	%7,27	%8,21	%8,06	%7,61	%6,95	%6,66	%5,48
2018	Çalışma Çağındaki Nüfus	58.094	65.542	64.192	71.809	80.822	77.754	72.611	68.190	62.171	52.674
	Toplam Nüfusa Oranı (%)	%6,00	%6,77	%6,63	%7,42	%8,35	%8,03	%7,50	%7,04	%6,42	%5,44
2017	Çalışma Çağındaki Nüfus	58.728	63.516	63.825	71.366	79.727	75.478	69.712	65.810	58.239	49.298
	Toplam Nüfusa Oranı (%)	%6,25	%6,76	%6,79	%7,60	%8,49	%8,04	%7,42	%7,01	%6,20	%5,25
2016	Çalışma Çağındaki Nüfus	59.958	61.884	63.872	71.908	78.960	73.855	66.230	65.899	54.955	48.246
	Toplam Nüfusa Oranı (%)	%6,49	%6,70	%6,91	%7,78	%8,54	%7,99	%7,17	%7,13	%5,94	%5,22
2015	Çalışma Çağındaki Nüfus	60.189	60.580	64.426	73.868	76.675	72.173	64.669	63.789	53.324	45.526
	Toplam Nüfusa Oranı (%)	%6,62	%6,66	%7,08	%8,12	%8,43	%7,94	%7,11	%7,01	%5,86	%5,00

Yukarıdaki tablodan da görüleceği üzere 15-65 yaş arası çalışma çağındaki nüfusun toplam nüfusa oranı verilmiştir. Bu veriler dahilinde;

- 15-19 yaş arasındaki nüfusun toplam nüfusa oranı; %5,99
- 20-24 yaş arasındaki nüfusun toplam nüfusa oranı; %6,77
- 25-29 yaş arasındaki nüfusun toplam nüfusa oranı; %6,75
- 30-34 yaş arasındaki nüfusun toplam nüfusa oranı; %7,38
- 35-39 yaş arasındaki nüfusun toplam nüfusa oranı; %8,34
- 40-44 yaş arasındaki nüfusun toplam nüfusa oranı; %8,19
- 45-49 yaş arasındaki nüfusun toplam nüfusa oranı; %7,74
- 50-54 yaş arasındaki nüfusun toplam nüfusa oranı; %7,07
- 55-59 yaş arasındaki nüfusun toplam nüfusa oranı; %6,77
- 60-64 yaş arasındaki nüfusun toplam nüfusa oranı; %5,57

olarak hesaplanmıştır. Çalışma çağındaki nüfus toplam nüfusun %70,57'sini oluşturmaktadır. Bu oran yatırım kapsamında çalışabilecek potansiyel nüfusu göstermekte olup kurulacak olan tesis için çalışacak personel noktasında sorun olmayacağı görülmektedir.

3.3.3. Genç Nüfus İstatistikleri ve Bu İstatistiğin Çalışma Çağındaki Nüfusa Oranı

Tablo 85. Genç Nüfusun Çalışma Çağındaki Nüfusa Oranı

YIL		15-19	20-24	25-29
2019	Genç Nüfus	58.008	65.635	65.379
	Çalışma Çağ. Nüfusa Oranı (%)	%8,48	%9,60	%9,56
2018	Genç Nüfus	58.094	65.542	64.192
	Çalışma Çağ. Nüfusa Oranı (%)	%8,62	%9,72	%9,52
2017	Genç Nüfus	58.728	63.516	63.825
	Çalışma Çağ. Nüfusa Oranı (%)	%8,95	%9,68	%9,73
2016	Genç Nüfus	59.958	61.884	63.872
	Çalışma Çağ. Nüfusa Oranı (%)	%9,28	%9,58	%9,89
2015	Genç Nüfus	60.189	60.580	64.426
	Çalışma Çağ. Nüfusa Oranı (%)	%9,47	%9,53	%10,14

Genç nüfusun çalışma çağındaki nüfusa oranı yukarıdaki tabloda verilmiştir. Genç nüfus 15-25 yaş aralığındaki nüfusu ifade etmektedir. Rapor 15-29 yaş aralığı nüfus genç nüfus olarak kabul edilmiş ve 2019 yılı çalışma çağı nüfusa orana bakıldığında;

- 15-19 yaş aralığı nüfusun çalışma çağı nüfusa oranı; %8,48
- 20-24 yaş aralığı nüfusun çalışma çağı nüfusa oranı; %9,60
- 25-29 yaş aralığı nüfusun çalışma çağı nüfusa oranı; %9,56

olarak hesaplanmıştır. Bu veriler dahilinde çalışma çağındaki nüfusun %27,66'sı genç nüfustan oluşmaktadır.

3.3.4. İl ve İlçelerde Yatırım Konusunun Gerektirdiği Nitelikteki İstihdama Erişim Durumu

Yatırım bölgesi il ile yatırımın yapılacağı ilçe Ortaca ile Ortaca'ya yakın olan ilçelerin çalışma çağındaki nüfusu aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 86. Yatırım Bölgesi Çalışma Çağındaki Nüfus

		15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64
MUĞLA	Çalışma Çağındaki Nüfus	58.008	65.635	65.379	71.492	80.769	79.256	74.889	68.421	65.498	53.942
ORTACA	Çalışma Çağındaki Nüfus	3.070	2.957	3.025	3.415	4.073	4.116	4.130	3.806	3.533	2.842
KÖYCEĞİZ	Çalışma Çağındaki Nüfus	2.355	2.187	2.416	2.374	2.819	2.730	2.823	2.628	2.502	2.202
DALAMAN	Çalışma Çağındaki Nüfus	2.573	2.595	3.073	3.127	3.632	3.573	3.423	2.987	2.754	2.090

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere yatırım bölgesinde yatırım konusu ürüne ilişkin nitelikli eleman bulma noktasında sıkıntı yaşanmayacaktır. Bölgenin çalışma çağındaki nüfus potansiyeli kurulacak olan tesiste istihdam edilecek personelin nitelikleri ile uygun durumdadır. Bölgedeki okuma yazma oranı %99 düzeylerinde olduğu için çalışacak personel işi rahatlıkla anlayabilecek ve aranan nitelikleri taşıyabilecek kapasitede olacaktır. Bu nedenle bölgede nitelikli eleman bulma konusunda sıkıntı yaşanmayacaktır.

3.3.5. İstihdam Edilecek Personel Bilgileri

Tablo 87. İstihdam Edilecek Personel Bilgileri

Çalışan Personelin Niteliği	Personel Sayısı	Brüt Personel Gideri (TL/Ay)	Toplam Gider (TL/Yıl)
Firma Müdürü	1	15.000,00	180.000,00
Gıda Mühendisi	2	10.000,00	240.000,00
Muhasebe Personeli	1	7.500,00	90.000,00
Forklift Operatörü	1	5.000,00	60.000,00
Depo Sorumlusu	1	4.500,00	54.000,00
Güvenlik Görevlisi	1	4.000,00	48.000,00
İşçi	12	2.943,00	432.792,00
		TOPLAM	1.095.792,00

3.3.6. Meyve Suyu Üretimindeki Lider Ülkeler ile Ülkemizin Maaş Karşılaştırması

Yatırıma konu ürün üretimi konusunda lider olan ülkeler ile ülkemizin maaş karşılaştırması aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 88. Meyve Suyu Üretimindeki Lider Ülkeler ve Türkiye Asgari Ücret Karşılaştırması

Ülkeler	Asgari Ücret (Dolar)
Brezilya	262,00
Hollanda	1.951,25
Almanya	1.869,12
Belçika	1.880,92
ABD	2.970,00
Türkiye	318,45

Yatırım konusu ürünü üreten lider ülkeler ile ülkemiz asgari ücret karşılaştırması yukarıdaki tabloda yapılmıştır. Tablodan da anlaşılacağı üzere en düşük asgari ücret 262 Dolar ile Brezilya'da iken Brezilya'yı 318,45 Dolar ile Türkiye izlemektedir. En yüksek maaş 2.970 Dolar ile ABD'de verilirken ABD'yi de sırasıyla 1.951,25 Dolar ile Hollanda, 1.880,92 Dolar ile Belçika ve 1.869,12 Dolar ile Almanya izlemektedir.

4. Finansal Analiz

4.1. Sabit Yatırım Tutarı

Tablo 89. Butik Meyve Suyu Üretim Tesisi Sabit Sermaye Yatırımı (TL)

Yapılacak İşler	1. Yıl	2. Yıl	Kalemler Bazında Toplam
1. Etüd-Proje Giderleri	300.000,00	0,00	300.000,00
2. Altyapı Giderleri	0,00	0,00	0,00
3. Arazi Gideri	1.870.350,00	1.870.350,00	3.740.700,00
4. Arazi Düzenleme ve Çevre Düzenleme Giderleri	200.000,00	0,00	200.000,00
5. İnşaat İşleri Giderleri	4.237.500,00	4.237.500,00	8.475.000,00
5.1. Ana Fabrika Binası (İnşaat + Elektrik + Su Altyapısı)	2.750.000,00	2.750.000,00	5.500.000,00
5.2. İdari Binalar	387.500,00	387.500,00	775.000,00
5.3. Soğuk Hava Deposu	1.100.000,00	1.100.000,00	2.200.000,00
6. Makine – Ekipman Gideri	9.234.138,38	9.234.138,38	18.468.276,76
6.1. Ana Makine – Ekipman	7.718.428,38	7.718.428,38	15.436.856,76
6.2. Yardımcı Makine - Ekipman	1.515.710,00	1.515.710,00	3.031.420,00
7. Makine Taşıma ve Sigorta Giderleri (Makine Tutarı Toplamı x %2)	184.682,77	184.682,77	369.365,53
8. İthalat ve Gümrükleme Giderleri (%1)	92.341,39	92.341,39	184.682,77
9. Montaj Giderleri (%6)	55.404,83	55.404,83	110.809,66
10. İşletmeye Alma Giderleri (1+2+3+4+5)*(%5)	330.392,50	305.392,50	635.785,00
11. Genel Giderler (1+2+3+4+5)*(%2)	132.157,00	122.157,00	254.314,00
12. Beklenmeyen Giderler (1+2+3+4+5)*(%1) (Yıllar İtibariyle Toplam x %1)	66.078,50	61.078,50	127.157,00
Genel Toplam	16.703.045,37	16.163.045,37	32.866.090,72

Üretim tesisi binası ve soğuk hava deposu yapıları için bayındırlık ve iskan bakanlığı birim fiyatları baz alınmış olup m²/TL – 1.100,00 TL olarak, idari bina için m²/TL olarak ise 1.550,00 TL belirlenmiştir.

Yukarıdaki tabloda belirtilen sabit yatırım tutarını oluşturan kalemler Türk Lirası cinsinden verilmiştir. Bu rakamlar TCMB'nin 14.08.2020 tarihli döviz kurundan Dolara çevrilerek aşağıdaki tabloda Dolar cinsinden verilmiştir. Belirtilen tarihte **1 Dolar = 7,34 TL'dir**.

Tablo 90. Butik Meyve Suyu Üretim Tesisi Sabit Sermaye Yatırımı (Dolar)

1. Etüd-Proje Giderleri	40.871,93	0,00	40.871,93
2. Altyapı Giderleri	0,00	0,00	0,00
3. Arazi Gideri	254.816,08	254.816,08	509.632,15
4. Arazi Düzenleme ve Çevre Düzenleme Giderleri	27.247,96	0,00	27.247,96
5. İnşaat İşleri Giderleri	577.316,08	577.316,08	1.154.632,15
1.1. Ana Fabrika Binası (İnşaat + Elektrik + Su Altyapısı)	374.659,40	374.659,40	749.318,0
1.2. İdari Binalar	52.792,92	52.792,92	105.585,83
1.3. Soğuk Hava Deposu	149.863,76	149.863,76	299.727,52
6. Makine – Ekipman Gideri	1.258.057,00	1.258.057,00	2.516.114,00
2.1. Ana Makine – Ekipman	1.051.557,00	1.051.557,00	2.103.114,00
2.2. Yardımcı Makine - Ekipman	206.500,00	206.500,00	413.000,00
7. Makine Taşıma ve Sigorta Giderleri (Makine Tutarı Toplamı x %2)	25.161,14	25.161,14	50.332,28
8. İthalat ve Gümrükleme Giderleri (%1)	12.580,57	12.580,57	25.161,14
9. Montaj Giderleri (%6)	7.548,34	7.548,34	15.096,68
10. İşletmeye Alma Giderleri (1+2+3+4+5)*(%5)	45.012,60	41.606,61	86.619,21
11. Genel Giderler (1+2+3+4+5)*(%2)	18.005,04	16.642,64	34.647,68
12. Beklenmeyen Giderler (1+2+3+4+5)*(%1) (Yıllar İtibariyle Toplam x %1)	9.002,52	8.321,32	17.323,84

4.2. YATIRIMIN GERİ DÖNÜŞ SÜRESİ

Yatırıma konu ürünü ilişkin geri dönüş süresi aşağıdaki indirgenmiş nakit akım tablosu sonrasında belirtilmiştir. Bu tabloda gelir-gider analizi yapılarak tesisin indirgenmiş nakit akım tablosu oluşturulmuştur. Butik meyve suyu üretim tesisinin yıllık işletme sermayesi tam kapasitede **7.942.533,61 TL / 1.082.089,04 Dolardır**. Yatırım geri dönüş süresi yatırımın 9. yılının son çeyreği olarak hesaplanmıştır.

5. Çevresel Ve Sosyal Etki Analizi

5.1. Çevresel Etki Analizi

Butik Meyve Suyu Üretim Tesis'i'nin kurulumu aşamasında ÇED Raporu Zorunluluğu bulunmamaktadır. Gerekli olması halinde yatırımcı tarafından yatırıma ilişkin ÇED Gerekli Değildir belgesi Muğla Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü'nden temin edilecektir.

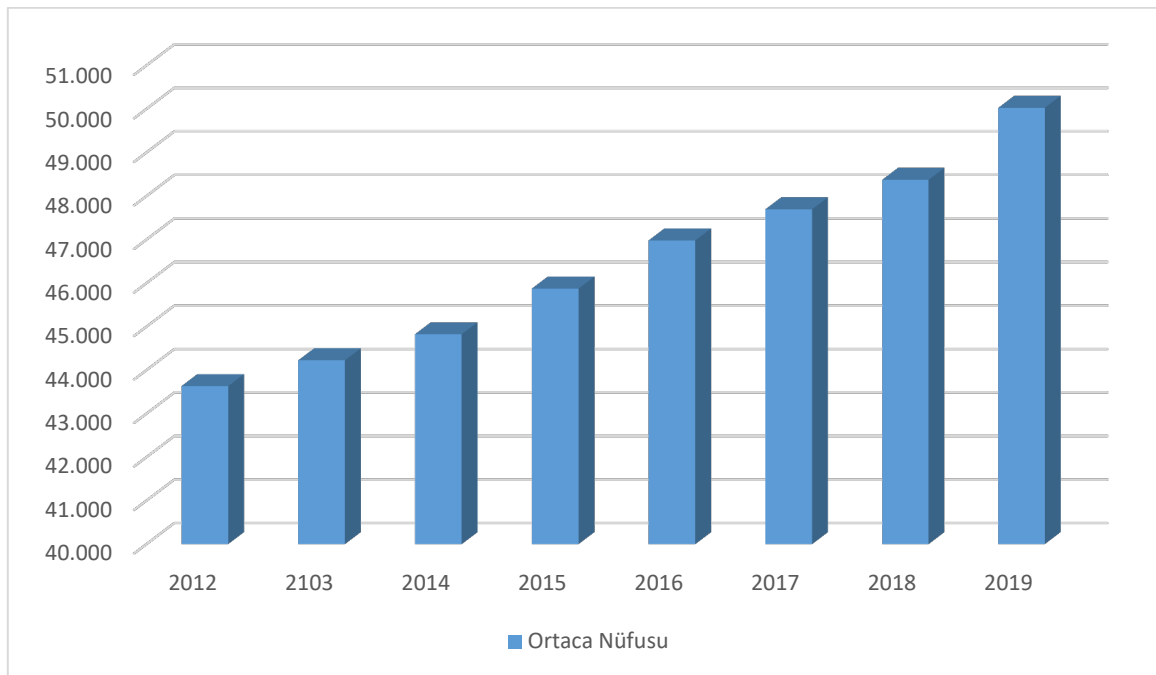
5.2. Sosyal Etki Analizi

Proje, Muğla ili Ortaca ilçesinde uygulanacaktır. İlçe nüfusu yıllar itibariyle düşükte olsa azalış göstermekte, bu nedenle yatırım ile birlikte yeni istihdam alanlarının oluşturulması ve işsizliğin önlenmesi ve göçün önüne geçilmesi büyük önem arz etmektedir.

Tablo 91. Ortaca İlçesi Nüfusu

Yıllar	Nüfus
2019	50.027
2018	48.373
2017	47.697
2016	46.982
2015	45.875
2014	44.827
2013	44.227
2012	43.633

Grafik 10. Ortaca İlçesi Nüfus Değişimi

Gerçekleştirilecek olan butik meyve suyu üretim tesisinde, istihdam sayısı 16 işçi 4 idari personel olarak hesaplanmaktadır. Önceki bölümde belirtildiği gibi tesiste istihdam edilecek personel toplamı 10. yılın sonunda 440 kişi olarak hesaplanmıştır. Bu noktada; şirket müdürü, gıda mühendisi, muhasebe sorumlusu, ARGE ve İnovasyon çalışanları, nakliyecisi, depocu, satın alma personeli, tedarikçi, ihracatçı, perakendeci, halkla ilişkiler, reklam ve tanıtım çalışanı, sigortacı, finans çalışanları, danışman, kargo çalışanları ve diğer istihdam alanları olarak değerlendirilmiştir. İstihdam yıllara sair düzenli olarak her yıl 44 kişi olarak öngörülmektedir (yıllık 44 kişi * 10 yıl = 440 kişi)

Toplam istihdam içerisinde değişken maaş dağılımının ortalama olarak aylık kişi başı 4.000,00 TL olacağı varsayılmış ve bu gelirin %90'ının yine bu bölgede harcanacağı varsayıldığında Ortaca için oluşacak ekonomik yarar aylık 180.000,00 TL, yıllık ise 2.160.000,00 TL olarak hesaplanmıştır.

Tablo 92. Yapılacak Yatırım Sonucu Oluşacak Ekonomik Yarar Hesaplaması (TL)

YILLAR	İstihdam Edilecek Çalışan Sayısı (Kümülatif)	Aylık Ortalama Ücret (₺)	Aylık Toplam Ücret (₺)	Yıllık Toplam Ücret (₺)	Sultanhisar İlçesinde Harcanması Öngörülen Değer (₺)	
					Aylık	Yıllık
1	20	4.000,00	80.000,00	960.000,00	72.000,00	864.000,00
2	30	4.000,00	120.000,00	1.440.000,00	108.000,00	1.296.000,00
3	40	4.000,00	160.000,00	1.920.000,00	144.000,00	1.728.000,00
4	50	4.000,00	200.000,00	2.400.000,00	180.000,00	2.160.000,00
5	50	4.000,00	200.000,00	2.400.000,00	180.000,00	2.160.000,00
6	50	4.000,00	200.000,00	2.400.000,00	180.000,00	2.160.000,00
7	50	4.000,00	200.000,00	2.400.000,00	180.000,00	2.160.000,00
8	50	4.000,00	200.000,00	2.400.000,00	180.000,00	2.160.000,00
9	50	4.000,00	200.000,00	2.400.000,00	180.000,00	2.160.000,00
10	50	4.000,00	200.000,00	2.400.000,00	180.000,00	2.160.000,00

Tablo 93. Yapılacak Yatırım Sonucu Oluşacak Ekonomik Yarar Hesaplaması (Dolar)

YILLAR	İstihdam Edilecek Çalışan Sayısı (Kümülatif)	Aylık Ortalama Ücret (Dolar)	Aylık Toplam Ücret (Dolar)	Yıllık Toplam Ücret (Dolar)	Sultanhisar İlçesinde Harcanması Öngörülen Değer (Dolar)	
					Aylık	Yıllık
1	20	544,96	10.899,18	130.790,19	9.809,26	117.711,17
2	30	544,96	16.348,77	196.185,29	14.713,90	176.566,76
3	40	544,96	21.798,37	261.580,38	19.618,53	235.422,35
4	50	544,96	27.247,96	326.975,48	24.523,16	294.277,93
5	50	544,96	27.247,96	326.975,48	24.523,16	294.277,93
6	50	544,96	27.247,96	326.975,48	24.523,16	294.277,93
7	50	544,96	27.247,96	326.975,48	24.523,16	294.277,93
8	50	544,96	27.247,96	326.975,48	24.523,16	294.277,93
9	50	544,96	27.247,96	326.975,48	24.523,16	294.277,93
10	50	544,96	27.247,96	326.975,48	24.523,16	294.277,93

Bölgede Olası Göç Hareketinin Önüne Geçilmesi ile Göç Maliyetinin Ekonomiye Katkısı

Göç kazancı, Türk Girişim ve İş Dünyası Konfederasyonunun (TÜRKONFED) yapmış olduğu araştırma ile hesaplanmış ve 1 kişinin göç etmesinin kamuya ortalama maliyetinin 200.000 ₺ olduğu ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte maliyetlerin yıllar itibariyle değişmesinden dolayı, göç maliyeti yıllık olarak hesaplanmakta ve ilk yılın istihdamı dikkate alınmak zorundadır.

Ortaca, nüfus rakamları incelendiğinde dışarıya çok fazla göç vermeyen bir ilçe olarak görünmekte, bunun yanında ilçe yerlilerinin ise Muğla il merkezine göç ettiği anlaşılmaktadır. Netice itibariyle ilçeden il merkezine dahi olsa Muğla ili için göç eden nüfustan kaynaklanan bir maliyet ortaya çıkmaktadır.

Bu göstergeler ışığında, makro sosyolojik ve ekonomik gelişmeler dikkate alındığında yüksek göç oranı beklenmemekte, ilk yıl istihdam edilmesi öngörülen 20 kişinin istihdam edilmesi öngörüldüğünden, tesisin kurulmaması durumunda bu nüfusun yalnızca 1/5'inin yani 4 kişinin göç edeceği varsayılmaktadır. Muğla hane halkı büyüklüğü 2,89 olduğundan göç etmesi muhtemel nüfus $4 \times 2,9 = 11,60$ kişi olarak hesaplanmaktadır. Göç etmesi engellenen muhtemel 12 kişinin göç kazancı ilk yıl için;

$12 \times 200.000 \text{ ₺} = 2.400.000,00 \text{ TL} / 326.975,48 \text{ Dolardır.}$

10. yılın sonunda 440 kişi istihdam edilecek, edilmemesi durumunda bu sayının %10'unun göç edeceği varsayılacak, ortalama hane halkı sayısı 2,9 olduğundan aileleri ile birlikte göç etmesi muhtemel toplam nüfus yaklaşık 128 kişi olacak ($440 \text{ kişi} \times \%10 \times 2,90$), muhtemel göçün önlenen maliyeti ise **25.600.000,00 TL / 3.487.738,42 Dolar** olarak hesaplanacaktır ($128 \text{ kişi} \times 200.000 \text{ ₺}$).

Tablo 94. Toplam Ekonomik Fayda Hesaplaması (TL)

EKONOMİK YARAR	YILLAR									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Yeni İstihdam Edilecek Kişi Sayısı (Kümülatif)	20	30	40	50	50	50	50	50	50	50
Yeni İstihdamın Bölgede Yapması Beklenen Harcamalar (₺)	864.000,00	1.296.000,00	1.728.000,00	2.160.000,00	2.160.000,00	2.160.000,00	2.160.000,00	2.160.000,00	2.160.000,00	2.160.000,00
Muhtemel Göç Hareketinin Önlenmesinden Sağlanacak Kamu Faydası (₺)	2.400.000,00	3.600.000,00	4.800.000,00	6.000.000,00	6.000.000,00	6.000.000,00	6.000.000,00	6.000.000,00	6.000.000,00	6.000.000,00
Toplam Ekonomik Fayda	3.264.000,00	4.896.000,00	6.528.000,00	8.160.000,00	8.160.000,00	8.160.000,00	8.160.000,00	8.160.000,00	8.160.000,00	8.160.000,00

Tablo 95. Toplam Ekonomik Fayda Hesaplaması (Dolar)

EKONOMİK YARAR	YILLAR									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Yeni İstihdam Edilecek Kişi Sayısı (Kümülatif)	20	30	40	50	50	50	50	50	50	50
Yeni İstihdamın Bölgede Yapması Beklenen Harcamalar (₺)	117.711,17	176.566,76	235.422,34	294.277,93	294.277,93	294.277,93	294.277,93	294.277,93	294.277,93	294.277,93
Muhtemel Göç Hareketinin Önlenmesinden Sağlanacak Kamu Faydası (₺)	326.975,48	490.463,22	653.950,95	817.438,69	817.438,69	817.438,69	817.438,69	817.438,69	817.438,69	817.438,69
Toplam Eko. Fayda	444.686,65	667.029,97	889.373,30	1.111.716,62	1.111.716,62	1.111.716,62	1.111.716,62	1.111.716,62	1.111.716,62	1.111.716,62

Sonuç itibariyle Ortaca ilçesine kurulacak butik meyve suyu üretim tesisinin bölge gelişimi üzerine teknik ve ekonomik etkileri oldukça fazladır ve bu nedenle projenin kamu faydası oldukça yüksektir.

5.3. Sosyo-Kültürel Analiz (katılımcılık, cinsiyet etkisi vb.)

Türkiye İstatistik Kurumu'nun verilerine göre 15-24 yaş arası gençlerde işsizlik %27,1, genç kadın işsizliği %33,3, tarım dışı genç kadın işsizliği ise %41,2 olarak gerçekleşmiştir.

Bununla birlikte, Türkiye'de engelli nüfusun toplam nüfusa oranı %11'dir. Engelli işsizliği ise %70'lerin üzerinde seyretmektedir.

Butik Meyve Suyu Üretim Tesisi yatırımı, toplumun sosyolojik, ekonomik ve psikolojik olarak gelişmesini sağlayan en önemli etmenin engelli ve genç kadın nüfusunun istihdamına katkı sağlamak olduğu düşüncesiyle gerçekleştirilecektir. Bu nedenle söz konusu grupların istihdamına öncelik verilerek toplumun en önemli ihtiyaçları ve beklentilerine katkı sağlanmış olacaktır.

5.4. Projenin Diğer Sosyal Etkileri (İstihdama Katkı vb.)

Muğla ili genel itibariyle sanayileşme ve ticaretin büyük bir hızla geliştiği dinamik bir şehir görünümündedir. Bu artan üretim kolları arasında tarım, imalat sanayi, hayvancılık eklemek son derece önemli ve olumlu anlamda gelişme sağlayacak bir alan olarak değerlendirilmektedir.

Meyve suyu üretimi gibi istihdam edilecek mavi yakalı nüfus için nispeten uzmanlık gerektirmeyen bir iş sahasının oluşturulması ve geliştirilmesi, istihdam bekleyen onlarca insan için umut niteliği taşımaktadır. Bunun yanı sıra Ortaca ilçesinin, söz konusu üretim alanı için bir "Marka Değeri" olması ve bölgede yaratılacak katma değer paylaşımları; bölgenin ekonomik gelişimi ile doğru orantılı olarak eğitim, kültür, yeni yatırımlar ve kamu kaynaklarına erişim noktasında birçok gelişmeyi beraberinde getirecektir.

Kırsal alanda istihdam olanaklarını geliştirerek kırsal geliri artırmak, genç nüfusu yerinde tutmak, kırsal alanda kamu kaynaklarına erişimi sağlamak ve sosyolojik dengeyi sağlamak son derece önemlidir.

Bununla birlikte üretilen ürünlerin ihracat boyutunun olması, ilçede uluslararası ticaret kültürünün gelişmesine, buna bağlı olarak eğitim ve uzmanlık alanlarının bu yönde çeşitlenmesine ve beraberinde yeni iş ve istihdam alanlarının açılmasına olanak sağlayacaktır.

Ayrıca genç nüfusun şehir merkezine ve diğer illere göç etmesi, o yerlerde ilave maliyet unsuru yaratmakta, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel sorunları beraberinde getirmektedir. Devletin bu sorunlarla başa çıkabilmesi, nüfusun kendi memleketinde istihdam edilmesi yoluyla daha kolay çözülebilecektir.

Ailenin temeli olarak nitelendirilen kadınların teknik ve buna bağlı olarak ekonomik anlamda güçlenmeleri kendilerine sosyal anlamda önemli katkılar sağlayacak, benzer şekilde genç nüfusun ve engelli bireylerin ekonomik hayatta daha aktif yer almaları ile sosyal gelişim hızlanacak ve ülke kalkınmasına önemli katkılar sağlanacaktır.

Butik Meyve Suyu Üretim Tesisinin kurulmasının pazarı hazır olarak nitelendirilen ürünlerin üretimi ile bölgede ekonomik ve sosyal bir canlanmayı beraberinde getireceği aşikârdır. Hâlihazırda Ortaca ilçesinde üretim yapan ve kurulacak üretim bölgesinde yer almak isteyen yatırımcıların daha planlı, daha kazançlı ve organize üretim yapmalarına olanak sağlanarak profesyonel üretimin diğer sektörlerle ve tarım sektörünün diğer kollarına sirayet etmesi beklenmektedir.

Ortaca ilçesi başta olmak üzere çevre ilçelerde ve Muğla il genelinde, meyve suyu ürünleri, nakliye, tedarik, otel ve restoran işletmeciliği, turizm, toptan ve perakende ticaret ile ihracat alanında faaliyet gösteren kişi ve kuruluşlar için önemli bir ticaret alanı oluşturularak tali alanlarla işbirliği olanakları geliştirilecek, kazan – kazan ilkesi çerçevesinde birçok iş kolu fayda sağlayacaktır.

6. EKLER

Ek-1: Fizibilite Çalışması İçin Gerekli Olabilecek Analizler

Ek-2: Yerli/İthal Makine-Teçhizat Listesi

7. KAYNAKÇA

1. Tarım ve Orman Bakanlığı (TOB)
2. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (STB)
3. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (ÇŞB)
4. Ticaret Bakanlığı (TB)
5. Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası (TCMB)
6. TÜİK, 2020 (Dış Ticaret, Tarım, Nüfus İstatistikleri)
7. Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) İstatistikleri
8. Tarım ve Orman Müdürlüğü – Tarım Ürünleri Piyasaları Araştırma Raporu
9. Tarım ve Orman Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı – Aydın Tarımsal Yatırım Rehberi
10. 11. Kalkınma Planı (2019 – 2023), T.C. Cumhurbaşkanlığı
11. Devlet Destekleri 2019, Ankara Ticaret Odası
12. Güney Ege Kalkınma Ajansı – 2014 - 2023 Bölge Planı
13. İŞKUR – 2019 Yılı İşgücü Piyasası Araştırma Raporları
14. Meteoroloji Genel Müdürlüğü (MGM)
15. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD)
16. Muğla Tarım ve Orman İl Müdürlüğü
17. Köyceğiz İlçe Tarım Müdürlüğü
18. Ortaca İlçe Tarım Müdürlüğü
19. Dalaman İlçe Tarım Müdürlüğü
20. Muğla Ticaret ve Sanayi Odası
21. Ortaca Ziraat Odası
22. Grand View Research
23. FAO

Kullanılan Diğer Kaynaklar

1. <http://www.tarimsalistatistik.com/tr>
2. <http://ersu.com.tr/>
3. https://geka.gov.tr/uploads/pages_v/mugla-ili-narenciye-yatirim-raporu.pdf
4. <http://www.mutso.org.tr/wp-content/uploads/muglada-is-ve-yatirim-ortami-raporu.pdf>
5. <http://www.meyed.org.tr/tr/meyed-tarim/fabrikalar>
6. www.trademap.com
7. <https://www.globenewswire.com/news-release/2020/06/04/2043671/0/en/Global-Juice-2019-Key-Insights-and-Drivers-behind-the-Juice-Market-Performance.html>
8. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/159601>
9. <https://www.mordorintelligence.com/>
10. <https://www.grandviewresearch.com/>
11. <https://www.mordorintelligence.com/>
12. <https://www.imarcgroup.com/fruit-juice-manufacturing-plant>

Ek-1: Fizibilite Çalışması için Gerekli Olabilecek Analizler (Tüm Ön Fizibilite Çalışmalarında bu bölüme yer verilecektir.)

Yatırımcı tarafından hazırlanacak detaylı fizibilitede, aşağıda yer alan analizlerin asgari düzeyde yapılması ve makine-teçhizat listesinin hazırlanması önerilmektedir.

Ekonomik Kapasite Kullanım Oranı (KKO)

Sektörün mevcut durumu ile önümüzdeki dönem için sektörde beklenen gelişmeler, firmanın rekabet gücü, sektördeki deneyimi, faaliyete geçtikten sonra hedeflediği üretim-satış rakamları dikkate alınarak hesaplanan ekonomik kapasite kullanım oranları tahmini tesis işletmeye geçtikten sonraki beş yıl için yapılabilir.

Ekonomik KKO= Öngörülen Yıllık Üretim Miktarı /Teknik Kapasite

Üretim Akım Şeması

Fizibilite konusu ürünün bir birim üretilmesi için gereken hammadde, yardımcı madde miktarları ile üretimle ilgili diğer prosesleri içeren akım şeması hazırlanacaktır.

İş Akış Şeması

Fizibilite kapsamında kurulacak tesisin birimlerinde gerçekleştirilecek faaliyetleri tanımlayan iş akış şeması hazırlanabilir.

Toplam Yatırım Tutarı

Yatırım tutarını oluşturan harcama kalemleri yıllara sari olarak tablo formatında hazırlanabilir.

Tesis İşletme Gelir-Gider Hesabı

Tesis işletmeye geçtikten sonra tam kapasitede oluşturması öngörülen yıllık gelir gider hesabına yönelik tablolar hazırlanabilir.

İşletme Sermayesi

İşletmelerin günlük işletme faaliyetlerini yürütebilmeleri bakımından gerekli olan nakit ve benzeri varlıklar ile bir yıl içinde nakde dönüşebilecek varlıklara dair tahmini tutarlar tablo formunda gösterilebilir.

Finansman Kaynakları

Yatırım için gerekli olan finansal kaynaklar; kısa vadeli yabancı kaynaklar, uzun vadeli yabancı kaynaklar ve öz kaynakların toplamından oluşmaktadır. Söz konusu finansal kaynaklara ilişkin koşullar ve maliyetler belirtilebilir.

Yatırımın Kârlılığı

Yatırımı değerlendirmede en önemli yöntemlerden olan yatırımın kârlılığının ölçümü aşağıdaki formül ile gerçekleştirilebilir.

Yatırımın Kârlılığı= Net Kâr / Toplam Yatırım Tutarı

Nakit Akım Tablosu

Yıllar itibariyle yatırımda oluşması öngörülen nakit akışını gözlemlemek amacıyla tablo hazırlanabilir.

Geri Ödeme Dönemi Yöntemi

Geri Ödeme Dönemi Yöntemi kullanılarak hangi dönem yatırımın amorti edildiği hesaplanabilir.

Net Bugünkü Değer Analizi

Projenin uygulanabilir olması için, yıllar itibariyle nakit akışlarının belirli bir indirgeme oranı ile bugünkü değerinin bulunarak, bulunan tutardan yatırım giderinin çıkarılmasıyla oluşan rakamın sifıra eşit veya büyük olması gerekmektedir. Analiz yapılırken kullanılacak formül aşağıda yer almaktadır.

$$NBD = \sum_{t=0}^n \frac{NA_t}{(1+k)^t}$$

NA_t : t. Dönemdeki Nakit Akışı

k: Faiz Oranı

n: Yatırımın Kapsadığı Dönem Sayısı

Cari Oran

Cari Oran, yatırımın kısa vadeli borç ödeyebilme gücünü ölçer. Cari oranın 1,5-2 civarında olması yeterli kabul edilmektedir. Formülü aşağıda yer almaktadır.

$$\text{Cari Oran} = \frac{\text{Dönen Varlıklar}}{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}}$$

Likidite Oranı, yatırımın bir yıl içinde stoklarını satamaması durumunda bir yıl içinde nakde dönüşebilecek diğer varlıklarıyla kısa vadeli borçlarını karşılayabilme gücünü gösterir. Likidite Oranının 1 olması yeterli kabul edilmektedir. Formülü aşağıda yer almaktadır.

$$\text{Likidite Oranı} = \frac{(\text{Dönen Varlıklar} - \text{Stoklar})}{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}}$$

Söz konusu iki oran, yukarıdaki formüller kullanılmak suretiyle bu bölümde hesaplanabilir.

Başabaş Noktası

Başabaş noktası, bir firmanın hiçbir kar elde etmeden, zararlarını karşılayabildiği noktayı/seviyeyi belirtir. Diğer bir açıdan ise bir firmanın, giderlerini karşılayabildiği nokta da denilebilir. Başabaş noktası birim fiyat, birim değişken gider ve sabit giderler ile hesaplanır. Ayrıca sadece sabit giderler ve katkı payı ile de hesaplanabilir.

$$\text{Başabaş Noktası} = \frac{\text{Sabit Giderler}}{(\text{Birim Fiyat} - \text{Birim Değişken Gider})}$$

Ek-2: Yerli/İthal Makine-Teçhizat Listesi

İthal Makine/ Teçhizat Adı	Miktarı	Birimi (Adet, Kg, vb.)	F.O.B Birim Fiyatı	Birim Maliyeti (KDV Hariç, TL)	Toplam Maliyeti (KDV Hariç, TL)	İlgili Olduğu Faaliyet Adı

Yerli Makine/ Teçhizat Adı	Miktarı	Birimi (Adet, Kg, vb.)	Birim Maliyeti (KDV Hariç, TL)	Toplam Maliyeti (KDV Hariç, TL)	İlgili Olduğu Faaliyet Adı

Pamukkale Teknokent Çamlaraltı Mh. Hüseyin Yılmaz
Cd. No:67 B Blok Kat:2 20070, Pamukkale/Denizli
Tel: (0258) 371 88 44
E-Posta: info@geka.gov.tr | www.geka.org.tr

ISBN

Kalkınma Ajansı Yayınları Bedelsizdir, Satılamaz